

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra muzikologie

**Hudební kultura v Příboře v meziválečném období
(se zvláštním zřetelem na ohlasy z dobového tisku)**

The musical culture in Pribor during the interwar period
(focusing specifically on the reviews generated by the interwar
newspapers)

Bakalářská diplomová práce

Ilona Šoukalová

Vedoucí práce: Mgr. Petr Lyko, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny využití prameny a literaturu.

Souhlasím, aby práce byla uložena a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Příboře 20. dubna 2012

Ilona Šoukalová

Tato práce si vyžádala nezbytný čas pro řádné a důkladné prozkoumání informací z knihžních zdrojů, pramenů, literatury, čas pro osobní setkání, seznámení se s hudbou a historií města Příbora jako takového a následné podrobné prozkoumání vybraného období. Nicméně to byl čas užitečně a mile strávený tématem, které si rozhodně zasloužilo zpracování. Ráda bych při této příležitosti poděkovala všem, kteří mi při zkoumání hudebního dění v Příboře nemalou mírou pomohli, a to především paní Ireně Nedomové, panu Zdeňku Pukovcovi, panu Františku Sedoníkovi, paní Miladě Hlubíkové, Mgr. Marii Šupové, panu řediteli SOkA Nový Jičín PhDr. Karlu Chobotovi, zaměstnancům Veděcké knihovny Olomouc a SOkA Nový Jičín v neposlední řadě vedoucímu mé práce Mgr. Petru Lykovi, Ph.D.

Obsah

ÚVOD.....	5
STAV BĀDÁNĪ.....	6
Literatura.....	6
Prameny.....	11
1 STRUČNÝ NĀSTIN EKONOMICKÉ, NĀRODNOSTNĪ A POLITICKÉ SITUACE MĚSTA PŘĪBORA V OBDOBĪ MEZI VĀLKAMI.....	18
2 MEZIVĀLEČNÝ HUDEBNĚ-KULTURNĪ ŽIVOT V PŘĪBOŘE A JEHO OHLASY V DOBOVĚM TISKU.....	25
2.1 HudebnĪ a kulturnĪ činnost na pŕĪborských školách.....	25
2.1.1 Učitel'ský ũstav.....	25
2.1.2 Reálné gymnázium.....	37
2.2 HudebnĪ uskupení mimo školy.....	39
2.2.1 DechovÉ kapely.....	39
2.2.1.1 DechovÁ hudba Valentina Mecha.....	41
2.2.1.2 DechovÁ hudba Jindřicha Pukovce	43
2.2.2 HudebnĪ sdružení „Leoš Janáček“.....	49
2.3 SpolkovÁ hudba a divadlo.....	52
2.3.1 Sokol.....	52
2.3.2 Orel.....	65
2.3.3 Sbor dobrovolných hasičů.....	67
2.3.4 DělnickÁ tělocvičnÁ jednota.....	68
2.3.5 Sportovní klub.....	69
2.4 Význačné události.....	70
2.5 ChrámovÁ hudba.....	73
2.6 Hostující divadelní společnosti, hudebnĪ uskupení a interpreti v PŕĪboře za první republiky.....	76
3 VYHODNOCENĪ HUDEBNĪHO A KULTURNĪHO ŽIVOTA MĚSTA PŘĪBORA V MEZIVĀLEČNĚM OBDOBĪ A JEHO VÝZNAM	88
ZĀVĚR.....	96
RESUMĚ.....	99
ZUSAMMENFASSUNG.....	101
SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	102
ANOTACE.....	105
SEZNAM PŘĪLOH.....	106
PŘĪLOHY.....	109

ÚVOD

Bakalářská práce s názvem „Hudební kultura v Příboře v meziválečném období (se zvláštním zřetelem na ohlasy z dobového tisku)“ se zabývá hudebně-kulturním děním ve městě v období mezi světovými válkami. Cílem bakalářské práce je ozřejmit a podat detailní obraz hudebního a kulturního života města za pomoci ohlasů v dobovém tisku a vyhodnotit význam města Příbora v meziválečném období. Při bádání byla uplatněna zejména metoda archivní (heuristické) práce.

Práce je rozvržena do tří hlavních kapitol. První kapitola s názvem „Stručný nástin ekonomické, národnostní a politické situace a spolkový život města Příbora mezi válkami“ je věnována základní charakteristice a specifickým rysům města a politické, národnostní a ekonomické problematice ve městě po vzniku první republiky. Druhá kapitola s názvem „Meziválečný hudebně-kulturní život v Příboře a ohlasy z dobového tisku“, se zabývá zejména hudbou provozovanou na místních školských institucích a v místních spolcích. Část kapitoly také pojednává o hostujících společnostech a interpretech v Příboře, což je dosud zcela neprobádaná oblast. Studie je zaměřena především na hudbu uměleckou, která zde byla nejčastěji provozovaná a o které existuje nejvíce psaných zmínek. Duchovní hudba v daném období zde není rozebrána do velké hloubky, jelikož se o ní bohužel dochoval jen pouhý zlomek informací. Pramenná základna k této oblasti zcela chybí. Přesto by si toto specifické odvětví hudby zasloužilo do budoucna většího zpracování. Při procesu nastiňování hudebního života Příbora a hodnocení hudebního významu a přínosu města v utvářející se republice ve zvoleném období sehrály velkou roli recenze z dobového tisku a přihlédnuto bylo i k osobním výpovědím pamětníků. Poslední samostatná kapitola pojmenovaná „Vyhodnocení hudebního a kulturního života města Příbora v meziválečném období a jeho význam“ se snaží o komplexní zhodnocení významu hudebního dění města Příbora za pomoci srovnávacích metod.

STAV BĀDÁNĪ

O městě Příboře byla napsaná řada publikací. Velká pozornost je přitom věnovaná školství, a to zejména učitelkému ústavu, odkud vzešlo mnoho významných osobností, které později zasáhly do pedagogické, vědecké, filozofické a hudební sféry. O hudebním životě města pojednává jen několik málo publikací a prací, a to spíše všeobecně v širokém měřítku a v rámci celého kulturního dění. Ke zmapování zvoleného období bylo použito pramenných zdrojů v podobě kronik institucí, spolků a kroniky města, uložených ve Státním okresním archivu Nový Jičín, a dobový tisk, uchovaný ve Vědecké knihovně v Olomouci. Jiným zdrojem informací, se kterými bylo ve studii pracováno, byly záznamy příborského televizního studia LTV Příbor (viz www.televize-pribor.cz). Zde hovoří v rubrikách o různých tématech z historie města bývalý kronikář města Příbora Ladislav Loukotka. Pro doplnění informací a materiálů byla neméně přínosná osobní setkání s pamětníky či úzkou rodinou klíčových osobností příborské meziválečné hudební kultury.

Literatura

Hudebním děním v Příboře se zabývá ve své středoškolské práci *Hudební dějiny města Příbora*¹ Mořic Jurečka. Autor zde obecně a velmi zeširoka líčí hudební kulturu města od jejího zrodu až po autorovu současnost. Největší množství informací se týká lidových písní a etapy národního obrození. Menší procento poté zabírá popis hudebního dění v první polovině 20. stol. a hudební současnosti autora v 80. letech 20. stol., kde se jedná především o výčet a nastínění základních profilů hudebních pedagogů, skladatelů a orchestrů. Ačkoli je zde vytvořené vcelku přehledné schéma dění, práci nelze považovat za doklad profesionality. Mnohé pasáže přímo parafrázuji fakta, která jsou obsažena v dostupné literatuře, o které bude pojednáváno níže v této kapitole. Nejedná se zde o práci na vědecké úrovni, ale pouze o kompilaci jiných zdrojů.

Ještě v širším měřítku se zmiňuje o příborské hudbě Dalibor Pyš v diplomové práci *Hudební a kulturní život na Novojicku, Příborsku a jeho okolí*.² Autor pracoval se

¹ Jurečka, M.: *Hudební dějiny města Příbora*, Příbor 1981-1982

² Pyš, D.: *Hudební a kulturní život na Novojicku, Příborsku a jeho okolí*, Ostrava 1981-1982

stejnou literaturou jako Mořic Jurečka. Práce začíná kapitolou o historii města, následuje vyprávění o hudbě v Příboře v letech 1614-1638, o Příborském kancionálu a piaristech. Samostatná kapitola je zde věnovaná Pavlu Josefu Vejvanovskému. Další pozornost je zaměřena na lidovou píseň a sbírky lidových písní. Teprve v závěrečné kapitole, která je věnována hudebnímu životu na Novojicku a Příborsku, se nachází stručné informace týkající se meziválečného období. Zaměřuje se především na divadlo a stěžejní osobnosti příborského a novojického hudebního života.

O hudbě v Příboře pojednává i seminární práce Hany Šedivé (dnes Tauerové). Přes snahu dozvědět se o publikaci více, nepodařilo se knihu získat či se dozvědět plné znění práce, protože podle slov její autorky byla seminární práce ztracena. Jednalo se prý o kompilát výše uvedených školských prací bez jakékoli další specifikace. Rok sepsání byl údajně 2003.³

Problematiku dechové hudby Příbora si zvolila Ivana Demelová v práci *Dechová hudba v Příboře se zvláštním ohledem na Dechový orchestr mladých*.⁴ Obsahem práce je přehled dechových kapel a orchestrů, které v Příboře účinkovaly, a jejich repertoár, a to od prvního existujícího dechového souboru až po dodnes fungující Dechový orchestr mladých⁵, kterému věnuje největší pozornost. Ve studii se nicméně opakují informace, které jsou již ve výše uvedených středoškolských pracích a jedná se tudíž o jejich další navázání.

Stejnou problematiku zpracovala ve své magisterské práci i Michaela Pukovcová v *Dechové hudbě města Příbora*.⁶ Stejně tak jako u Šedivé není práce archivovaná, a tudíž nebyla možnost práci nastudovat. Podle slov Pukovcové se však nejednalo o hloubkové zpracování tématu. Dodala, že zdrojem poznatků pro ni byla publikace Mořice Jurečky a Daniely Demelové (viz níže). Kromě toho pracovala se základní literaturou o Příboře.⁷

Přestože práce podávají přehled o hudebním dění města Příbora, chybí celková syntéza poznatků, uvedení do kontextu a odezva doby. Žádná z nich se nezabývá ohlasy z tisku a chybí vyhodnocení významu města Příbora. Jejich součástí není ani stav

³ Rozhovor autorky práce s Šedivou proběhl dne 17. listopadu 2011

⁴ Demelová, I.: *Dechová hudba v Příboře se zvláštním ohledem na Dechový orchestr mladých*, Ostrava 2003

⁵ Dechový orchestr mladých vznikl r. 1973 a založil ho Ludvík Demel. Dnes je soubor veden Ivem Lacným.

⁶ Pukovcová, M.: *Dechová hudba města Příbora*, Olomouc, 2004

⁷ Rozhovor autorky práce s Pukovcovou proběhl dne 29. března 2012

bádání.

Ačkoli ne moc podrobný, přesto poměrně dobře zpracovaný a přehledný je souhrn veškerého hudebního dění v knize Miloslava Baláše *Kulturní místopis Novojičínska*.⁸ Místopis podává čistá fakta a informace o kulturních zařízeních, památkách a zajímavostech Příbora. Přehledně zmapovává historii školství v Příboře, divadla, poskytuje průřez hudebním životem od jeho počátků a jako jeden z mála uvádí noviny vydávané a čtené v Příboře. V knize je výčet spisovatelů, výtvarníků, vlastivědných pracovníků a hudebníků, kteří se v Příboře narodili, kteří zde studovali nebo působili, a význačné osobnosti, které do města zavítali. Jelikož se jedná o kulturní místopisnou publikaci, jedná se o vhodný zdroj a dobré vodítko při porovnání hudebního a kulturního významu Příbora s okolními městy Novojičínského kraje. Kniha je napsaná objektivně, podává jasné faktografické informace bez jakéhokoli subjektivního hodnocení či zbarvení. Z této publikace čerpají téměř všechny literární zdroje, které jsou ve Stavu bádání uváděny.

*Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960, svazek XIV*⁹, je věrohodným a přehledným zdrojem pro vytvoření první kapitoly bakalářské práce „Stručný nástin ekonomické, politické a národnostní situace města Příbora v období mezi světovými válkami“ a pro představení města jako takového. Nejprve jsou uvedené informace o politickém okrese Nový Jičín, do kterého Příbor spadal. Poté jsou popisovány města a obce jednotlivých soudních okresů, kde se nachází informace o poloze Příbora, jeho součástí, složení obyvatelstva, náboženství, průmyslu a zemědělství, institucích a politických stranách. Vše je doplněno statistickými údaji v číslech a procentech. Poté je uveden výčet školských institucí, městské památkové rezervace, rodáci, osobnosti působící ve městě, časopisy a základní literatura o městě. Na stejném principu jsou zpracovaná i ostatní města a vesnice. Kniha tedy slouží jako dobrý zdroj faktů k porovnání Příbora s dalšími městy.

Třetí místopisná publikace *Hudební místopis Severomoravského kraje*¹⁰, jejíž autorem je Vladimír Gregor, popisuje hudební historii s postavení města Příbora i dalších měst Severomoravského kraje. Oproti knize *Kulturní místopis Novojičínska* a

⁸ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

⁹ Kol. autorů: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960, svazek XIV, OKRESY: OPAVA, BÍLOVEC, NOVÝ JIČÍN*, Olomouc 1995

¹⁰ Gregor, Vl.: *Hudební místopis Severomoravského kraje*, Ostrava 1987

Historický místopis Moravy a Slezska, sv. XIV jsou v publikaci uvedeny hudební profily měst za hranicemi Novojičínska, a to např. Olomouce a Ostravy. Je tedy vhodná pro komparaci Příbora s centry Ostravou a Olomoucí, kterou se zabývá třetí kapitola bakalářské práce. V knize se Gregor zabývá tvůrci hudby, kteří se podíleli na hudebním dění v Severomoravském kraji, skladateli, kteří odsud pocházeli, a věnuje pozornost i vychovatelům a interpretům. Rozebírá zejména hudební instituce a spolky, které se ve městech utvářely.

Velmi cennými pomůckami pro studium příborského života ve zvoleném období byly články ve Vlastivědném sbornících okresu Nový Jičín. Autorka pracovala se sv. č. 17, 18, 19, 48, 49 a 52-53. Ve *Vlastivědném sborníku okresu Nový Jičín, sv. 17* se nachází studie Jaroslava Nehýbla „Kulturní a spolkový život Příbora od doby národního obrození do konce první republiky (1774-1938)“¹¹. Jedná se o věrohodný zdroj informací pro vytvoření kostry kulturního života města. Tato studie byla zdrojem informací pro výše zmíněné středoškolské a diplomové práce.

Sv. 48 sborníku se zabývá problematikou Židů v Novém Jičíně, jež se ve svém článku „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“¹² pokusil nastínit Jan Hanák. Účelem studia tohoto článku byla snaha nalézt spojitost a vodítko pro zjištění významu a míry projevů židovské kultury v Příboře.

Při mapování národnostní situace v Příboře byl při bádání prospěšný článek Josefa Bartoše publikovaný ve *Vlastivědném sborníku okresu Nový Jičín, sv. 52. - 53.*¹³ a rovněž kniha *Příborský okres (Vlastivěda moravská)*¹⁴ Ferdinanda Pokorného. V knize Ferdinanda Pokorného z r. 1917 hrozilo riziko subjektivizace. V této problematice se ale informace jeví jako věrohodné v porovnání s výsledky zjištěnými ve článku Josefa Bartoše z r. 2000. Článek „Spolky na Novojičínsku“ obsahuje nejen vzhled do počtu a složení obyvatel v Novojičínském okrese, ale také počet a národnostní složení spolků v daném okrsku. Díky těmto zdrojům se autorce podařilo utvořit si obrázek o tom, jak to v Příboře a v okolních městech spadajících do oblastí Novojičínska vypadalo.

Názorný obraz doby a poměrů podává kniha *Dějiny města Příbora*¹⁵, která

¹¹ Nehýbl, J.: „Kulturní a spolkový život Příbora od doby národního obrození do konce první republiky (1774-1938)“, str. 37-47, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 17*, Nový Jičín 1976

¹² Hanák, J.: „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“, str. 3-45, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 48*, Nový Jičín 1992

¹³ Bartoš, J. „Spolky na Novojičínsku“, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, 52. - 53. svazek*, Nový Jičín 2000

¹⁴ Pokorný, F. *Příborský okres*, Brno 1917

¹⁵ Kol. autorů.: *Dějiny města Příbora*, Příbor 2002

mapuje již osídlení Příbora, rozvoj města, útrapy za válek a okupace a dostává se až k Příboru v osvobozeném Československém státě. Kniha podává jasná fakta a díky zdrojům, se kterými se zde pracovalo, by se dala označit za věrohodný zdroj informací. Přesto je třeba zacházet s uvedenými informacemi s opatrností, protože některé pasáže o úloze města při formování Československého státu se zdají být poněkud nadnesené a přemrštěné. Je tedy zapotřebí jisté obezřetnosti, zda se nejedná místy o přílišnou glorifikaci a vyzdvihování významu města.

Publikace Františka Míty Hradila *Hudebníci a pěvci v kraji Leoše Janáčka*¹⁶ se zabývá především rozvojem a podobou české hudební kultury na Lašsku, Valašsku a Slezsku (dnes souhrnný termín Ostravsko), na kterou měl v největší míře vliv Leoš Janáček. Fratišek Mít'a Hradil ze svého pohledu hodnotí období, ve kterém sám žil¹⁷, a to 20. stol. Začátek knihy je věnován krátkému profilu Leoše Janáčka, vzpomínky autora knihy na svá studia a styky se skladatelem, kterým byl sám ovlivněn. Část knihy je zabývá hudební pedagogikou a učiteli v kraji, kteří se podíleli na podobě lašského, valašského a slezského hudebního života. Dále se zaměřuje na následníky Leoše Janáčka, skladatele a sběratele, upravovatele lidových písní na Lašsku, Valašku a Slezsku i hudební tvůrce autorovy současnosti. Nejvíce je zde věnovaná pozornost budování kultury a hudební tváře Ostravy. Součástí je i vysvětlení podmínek, za jakých v kraji kulturní život vznikal a porovnán z hlediska pokroku s Prahou a Brnem. Tento spis osvětluje věrohodným způsobem rysy kulturní a hudební činnosti dnešního Ostravského kraje.

Z poznatků výše zmíněné publikace Františka Míty Hradila a mnoho dalších zdrojů literatury a pramenů vycházel sborník příspěvků *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*.¹⁸ V úvodu jsou popsány použité metody a nastíněn obsah studií. Při psaní této bakalářské práce bylo čerpáno zejména z prvního příspěvku, pojednává o předpokladech pro hudební dění v Ostravě po roce 1945. Je zde vymezen pojem Ostravsko, krátce se píše o předválečném období a změnách, které nastaly po konci druhé světové války. V následujících kapitolách, týkajících se již zcela poválečného období, se autoři ve svých příspěvcích zabývají rozvojem jednotlivých hudebních disciplín a žánrů, děním v okolních regionálních městech a významnými osobnostmi,

---

¹⁶ Hradil, F.: *Hudebníci a pěvci v kraji Leoše Janáčka*, Ostrava 1981

¹⁷ F. M. Hradil (1898 Vsetín – 1980 Ledec nad Sázavou)

¹⁸ Kol. autorů: *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*, Ostrava 1984

kteře zasáhly do kulturního dění. Spis je organizován velmi přehledně.

O hudebním dění pojednává kniha Jaroslava Švábenického *Příbor v hudbě a literatuře*,¹⁹ která vznikla na počest 725 let od založení města. Ačkoli je v názvu knihy slovo hudba, čtenáři se v porovnání s dalšími již uvedenými zdroji nedostane příliš mnoho informací. Publikace poskytuje pouze jakýsi výčet a záchytné body pro další zkoumání. Autor se několika málo větami zmiňuje o školství, básnících, divadle, spisovatelích, hudbě a skladatelích. V největší míře se zabývá skladatelem Leošem Janáčkem, který se nejenom v Příboře nenarodil, ale ani zde nepůsobil. Do publikace je zahrnuto i několik úryvků z básní a románů. Na konci knihy se nachází „Kantáta Starému Příboru“, kterou složil Petr Hrubíš na slova Josefa Švábenického na počest 725 let založení města a této publikace, která z tohoto důvodu také vznikla. Jako nedostatek knihy lze považovat několikanásobné opakování stejných informací a vět na různých místech.

Krajinská výstava Severovýchovní Moravy v Příboře r. 1911,²⁰ kterou knižně připravil František Vojtěchovský, je brožurka, jež nese stejný název jako výstava, která se konala v Příboře r. 191. Jedná se vhodný prostředek pro inzerci výrobků a firem z celé republiky, které v Příboře toho roku vystavovaly. Je zde zmínka o tom, že celou akci doprovázel bohatý program v podobě koncertů, představení a slavnostních promenád.

Jiný náhled do zdejších poměrů a politické, společenské a kulturní situaci zprostředkovává sborník *Piaristé v Příboře*.²¹ Tento zdroj byl prospěšný při vyhodnocování významu města Příbora a zkoumání vlivů na město. Meziválečné období jsou zmapovány v příspěvcích dlouholetého kronikáře města Ladislava Loukotky, který dává sondu do dění, osobností a situace učitelského ústavu.

O městě Příboře nalezneme poměrně dlouhý záznam i ve *Slovníku české hudební kultury*.²²

Prameny

Jedním z nejdůležitějších pramenů, který poskytuje ucelený přehled let

¹⁹ Švábenický, J.: *Příbor v hudbě a literatuře*, Příbor 1976

²⁰ Vojtěchovský, Fr.: *Krajinská výstava Severovýchovní Moravy v Příboře r. 1911*, Příbor 1911

²¹ Kol. autorů: *Piaristé v Příboře*, Příbor 1994

²² Vysloužil, J. a Fukač, J.: „Příbor“, *Slovník české hudební kultury*, red. Vysloužil J. a Fukač J., Praha 1997

meziválečných ve městě, byla při bádání městská kronika, vycházející v Příboře od r. 1920. V archivu Státního okresního archivu (dále již jen SOkA) Nový Jičín ji najdeme pod názvem *Pamětní kniha města Příbora, obcí Klokočova a Věsky od r. 1918 s přehledem událostí let války*, i.č. 603.²³ V kronice se nachází bohatý výčet cenových relací v průběhu první světové války a po válce, soupis spolkové činnosti, událostí, stav školství, populace a organizace politiky. Poté následují události v jednotlivých letech.

Pro důkladné prostudování hudební činnosti ve spolcích bylo nutno nahlédnout do kronik místních spolků, a to zejména do kroniky dechové hudby, Sokola a Sboru dobrovolných Hasičů. Nepodařilo se bohužel získat kroniku Orla, která je v současné chvíli nezvěstná.

*Kronika Dechové hudby v Příboře*²⁴ se začala sepsovat až v r. 1977. Nachází se zde podstatné informace o celé historii dechových kapel ve městě, a to od jejich počátků až do 80. let 20. stol. Součástí kroniky jsou i fotografie z festivalů, kterých se dechové kapely účastnily. Kronika není katalogizována a nemá své i.č. ani signaturu.

V SOkA Nový Jičín je uložena i nekatalogizovaná kronika Sokola, která je ve dvou knihách. Celé znění první z nich je *Kronika tělocvičné jednoty Sokol v Příboře počínaje rokem 1893*,²⁵ kde jsou uvedeny informace o založení spolku, činnost před a po první světové válce a statistiky do r. 1932. *Kronika Sokolská*²⁶ začíná r. 1933 a končí r. 1946. Obě knihy jsou rukopisné.

*Kronika Sboru dobrovolných hasičů*²⁷, která je v současné době v držení místních hasičů, neobsahuje velmi mnoho informací o svém hudebním odboru. Přínosné byly nicméně různé protokoly a pozvánky na plesy, které jsou součástí kroniky, ačkoli se většina z nich datuje k období před první světovou válkou.

Vybrané kartony z fondů *Archivu města Příbora*²⁸ (1389-1945) byly velmi prospěšné k vytvoření představy o dění v Příboře po první světové válce. Fondy obsahují listiny, úřední knihy, spisový materiál (pomůcky, agendy), účetní materiál,

---

²³ fond *Pamětní kniha města Příbora, obcí Klokočova a Věsky od r. 1918 s přehledem událostí let války*, i. č. 603, prvním kronikářem Jan Andrys

²⁴ *Kronika dechové hudby v Příboře*

²⁵ *Kronika tělocvičné jednoty Sokol počínaje rokem 1893*

²⁶ *Kronika sokolská*

²⁷ *Kronika Sboru dobrovolných hasičů*

²⁸ Lankočí, J.: inventář *Archiv města Příbora (1389-1945)*, Nový Jičín 1983

mapy a plány a ostatní materiály (typáře, rejstříky). Zmínky o koncertech a skladatelích jsou k nalezení ve fondu s i. č. 1020, signatura H a 1025, signatura N. Jedná se především o pozvánky na oslavy, žádosti o povolení koncertů, pozvánka na slavnost odhalení pamětní desky Sigmunda Freuda v Příboře 25. října 1931.

Z široké škály materiálu k českému učitelskému ústavu v Příboře z let 1875-1938 (1943), ke kterému sestavil prozatímní inventář Karel Pravda, bylo nahlédnuto do kronik ústavu, uložených pod i. č. 603 a 604. První z nich, tzv. *Kronika učitelského ústavu v Příboře*²⁹, zpracovává období 1875-1917, a na ni navazuje *Pamětní kniha státního ústavu učitelského v Příboře od začátku školního roku 1918-19*³⁰. Obsahem kronik jsou statistiky a výčet událostí z každého školního roku, zejména potom kulturní. Jelikož se jedná o rukopisné prameny, prostudování materiálu si vyžádalo více času. Dalším zdrojem informací byl fond s i.č. 887 *Kroužek pěvecký a hudební 1892*³¹ a *Kurs zpěvu pro učitele*³², který sestavil František Vojtěchovský, které dokládají pěstování hudebního vzdělání na ústavě. Dále se zde nacházejí i jiné písemnosti a protokoly, které se datují zejména k r. 1938. Autorka prostudovala i jednotlivé výroční zprávy učitelského ústavu, které se nacházejí pod i.č. 882.

Některé doplňující informace o příbořských hudebních tělesech fungujících za první republiky a dobové fotografie se nachází ve fondu s i.č. 120, který se nachází v pozůstalostech příbořského hudebníka 2. pol. 20. stol. Františka Marušana. Inventář jeho dokumentů sestavil Tomáš Sedoník v r. 1999 s názvem *Marušan František, Dr. (1899) 1919 – 1990 (1991)*.³³ Rodina Františka Marušana předala jeho materiály SOKA v Novém Jičíně.

Informace o kultuře a hudbě, kterou provozovali žáci a pedagogové na tamním proslulém českém učitelském ústavě, byly čerpány zejména z publikace, kterou sestavil Josef Váša, *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935*.³⁴ Obsahem spisu jsou informace o založení a činnost na ústavu od jeho založení r.

²⁹ „Kronika učitelského ústavu v Příboře, i.č. 603, in *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, Nový Jičín 1951

³⁰ „Pamětní kniha státního ústavu učitelského v Příboře od začátku školního roku 1918/19“, i.č. 604, in *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, Nový Jičín 1951

³¹ „Kroužek pěvecký a hudební 1892“, i.č. 887, in *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, Nový Jičín 1951

³² „Kurs zpěvu pro učitele“, i.č. 887, in *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, Nový Jičín 1951

³³ Sedoník, T.: *Marušan František, Dr. (1899) 1919 – 1990 (1991)*, inventární seznam, Nový Jičín 1999

³⁴ Váša, J.: *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935*, Nový Jičín 1936

1875, struktura učiva a předmětů v jednotlivých školních letech, počty žáků a učitelů a slavnosti, které at' už pořádali nebo účastnili. Památník končí r. 1935, tři roky před tím, než byl v důsledku vypuknutí druhé světové válce přeložen do Valašského Meziříčí. Součástí je i kapitola o cvičné škole, která úzce s ústavem spolupracovala, stať o metodice, hudební a tělesné výchově a ručních pracech. V závěru *Památníku* je uveden seznam absolventů do r. 1935. *Památník* je však psán velmi subjektivně a s velkou mírou glorifikace a idealizace. Jeho součástí není ozřejmění a nastínění problémů, se kterými se ústav za doby své existence v Příboře potýkal, a rovněž zde není uveden ani jeden z okamžiků, kdy mezi žáky a učiteli ústavu existovalo určité napětí.

Informace o činnosti příborských škol se nacházejí ve vlastivědných sbornících *Kravařsko*³⁵, ročníky I-XII, které byly vydávány od r. 1932 v Přerově. Od r. 1933 jej redigoval Mořic Remeš.³⁶ Každý ročník obsahuje zpravidla deset čísel. Součástí sborníků jsou jednotlivé články na různá témata, rubrika „Co měsíc dal“ s událostmi ve městech za uplynulý měsíc, hádanky, literatura a jiné. Sborník je uložen ve SOkA Nový Jičín pod s2/302, 303 a 304.

Dalším nezbytným pramenem pro důkladné zpracování daného tématu byly noviny, které v meziválečném období přímo v Příboře či v kraji vycházely. K recepci zvoleného období bylo nejvíce pracováno s *Lubinou*, *Radhoštěm*, *Moravsko-slezským týdeníkem*, *Hlasy jičínsko-příborskými a Přehledem*, jejich přesné údaje jsou uvedeny níže.

V letech 1913-1939 vycházela *Lubina*.³⁷ Vydávání přerušila válka a k obnovení došlo r. 1919 v Prostřední Bečvě. Od 6. června 1920 se přesunulo vydávání do Rožnova pod Radhoštěm. Zezačátku se o Příboře v tomto listu objevovaly jen příležitostné příspěvky. Rubrika „Příborsko“ byla zařazena do týdeníku až 13. února 1920. Středem zájmu týdeníku byly zejména politické události, krimi zprávy, ekonomika i pozvánky a recenze z kulturních akcí a slavností. V Lubině se objevilo i několik zpráv o Židech v Příboře. Noviny jsou uloženy ve Studovně vázaných novin Vědecké knihovny v Olomouci pod značkou III 66073 a v neúplné verzi i ve SOkA Nový Jičín.

³⁵ *Kravařsko* (Vlastivědný sborník), ročník I-XII, Přerov, 1932-1950, s2/302, 303 a 304

³⁶ r. 1960-66 se tento sborník vydával jako *Novojicko*, od r. 1966 pod názvem *Vlastivědný sborník Novojicka*

³⁷ *Lubina* (lidový list neodvislý, věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv), 1914-1939

První list, který v Příboře vycházel po skončení první světové války, byl týdeník *Radhošť*.³⁸ Bylo to v letech 1924 – 1926 a jeho redaktorem byl známý příborský knihtiskař Jan Richter.³⁹ Ačkoli noviny byly uloženy ve Vědecké knihovně v Olomouci, od r. 2010 není možné noviny vinou špatného založení poskytnout k náhledu. SOkA Nový Jičín uchovává pouze I. Ročník týdeníku (1924-1925) bez katalogizačního čísla. Týdeník obsahuje články z politiky, z krajů, zprávy spolkové a inzerci. Nachází se zde četné recenze na kulturní akce konající se v Příboře.

Po Radhošti byl od r. 1927 – 1929 vydáván *Moravsko-slezský týdeník*⁴⁰, který redigoval také Jan Richter. Obsahem týdeníku byly jednak politické a hospodářské záležitosti z celé republiky (rubrika „Co nového u nás?“) a z celého světa (rubrika „Co nového ve světě?“), ale i kulturní, hospodářské a sociální týdenní události celého moravsko-slezského kraje. Pravidelnou a nedílnou součástí byly zprávy z „Příborska“, které obsahovaly pozvánky na koncerty, divadla a kina a následné recenze. Mimo to týdeník obsahoval programy divadla a filmů (zejména pražský a ostravský repertoár divadel), literatury a sportovních událostí. List je uložený ve Vědecké knihovně v Olomouci pod III 76888.

*Hlasy jičínsko-příborské*⁴¹, vycházely v Přerově a později Novém Jičíně od r. 1928-1938. Jednalo se o tzv. „lidový list“, který byl orientován na církevní události. Zde nalezneme i několik článků o tělocvičné jednotě Orel. List obsahuje několik příspěvků hodnotících kulturní události v Příboře. List se nachází ve Vědecké knihovně v Olomouci pod III/78734.

Četné články z příborských kulturních a hudebních událostí se objevují i v týdeníku *Přehled*⁴², který vycházel v Hranicích každý pátek od r. 1933-1938. V SOkA Nový Jičín měla autorka k dispozici *Přehled*, ročník III, č. 52-1/IV od 22. prosince 1933 až do 16. září 1938, ročník VIII, č. 36. Velká pozornost byla věnována událostem, nacházející se v rubrice „Hranicko“ a „Lipensko“, menší potom v „Novojicku“ a v rubrice „Příbor-Kopřivnice-Štramberk“. Přesto obsahuje poměrně velké množství kritik divadelních představení, koncertů a událostí, které se v Příboře udály. V listu je nespočet inzercí z celé republiky, sportovní i krimi události. Týdeník nalezneme ve

³⁸ *Radhošť, Příbor* 1924-1926, III 66073

³⁹ Před Radhoštěm zde vycházely *Příborské noviny* od r. 1904-1906, dnes uloženy ve Vědecké knihovně města Olomouce

⁴⁰ *Moravsko-slezský týdeník, Příbor* 1927-1929, III 76888

⁴¹ *Hlasy jičínsko-příborské, Nový Jičín*, 1928-1938, III/78734

⁴² *Přehled* (týdeník kraje hranicko-lipenského a novojičického)

SOkA Nový Jičín a Vědecké knihovně v Olomouci.

*Jičínské noviny*⁴³, ročník I-II, vycházející v letech 1928-1929, jsou uloženy ve Studovně vázaných novin Vědecké knihovny v Olomouci. V rubrice „Z kraje“ se psalo o týdenních událostech v okolních městech, zejména v Novém Jičíně. Ačkoli se zde dvakrát objevil článek o učitelském ústavě v Příboře, žádný z nich nebyl hudebního charakteru. Další titulky, které se v listu vyskytly, se týkaly ekonomické či hospodářské stránky. Nejvíce příspěvků týkajících se hudebních koncertů a kina byly z Nového Jičína a Ostravy. Součástí byly pozvánky na program do Moravsko-slezského divadla v Ostravě a jejich kin. Další složkou novin byla bohatá inzerce a zprávy ze světa a sportu.

V Novém Jičíně se vydávaly r. 1932 *Naše Jičínské Noviny*.⁴⁴ K dispozici bylo k prostudování jen pár jejich stran, ve kterých nebyl žádný příspěvek z Příbora či jeho kulturního dění. Zájem zde byl směřován na události v celé republice a ve světě a na inzerci.

V letech 1935-1937 byl otiskován ve Frenštátě pod Radhoštěm *Moravský východ*.⁴⁵ Obsahem byly zejména zprávy z Frenštátu, jeho historii a činnosti spolků. V rubrice „U nás a kolem nás“ a „Z kraje“ se objevil pouze jeden článek o Příboře a tamním učitelském ústavě. V listu byly také příspěvky z oblasti turistiky a součástí vtipy. Noviny jsou uloženy ve Studovně vázaných novin Vědecké knihovny v Olomouci.

*Kravařsko. Hrstkova čítanka pro severovýchodní Moravu*⁴⁶ byla velice populární brožurkou, která byla vydávána v Příboře v letech 1921-1922. Nalezneme ji v SOkA Nový Jičín pod s2/301. Obsahem jsou články na různá témata z měst a obcí okresu, z oblasti vědy a techniky, umění, zeměpisu i přírodních věd a také události posledních dní, které obsahují i ohlasy z koncertů místních těles.

Pro komplexní pohled na kulturu a ohlasy z tisku bylo nahlédnuto i do německého týdeníku *Neue Volkszeitung*⁴⁷, který byl vydáván v Novém Jičíně, a do deníku *Morgenzeitung*⁴⁸, vycházející v Brně, jenž byl odebírán i některými příborskými obyvateli. Oba listy jsou uloženy ve Vědecké knihovně v Olomouci.

---

⁴³ *Jičínské noviny*, ročník I-II, (1928-29)

⁴⁴ *Naše Jičínské noviny* (nezávislý časopis), Nový Jičín 1932

⁴⁵ *Moravský východ*, ročník I-II, Frenštát pod Radhoštěm 1935-1937

⁴⁶ *Kravařsko. Hrstkova čítanka pro severovýchodní Moravu*, Příbor, 1921-1922, s2/301

⁴⁷ *Neue Volkszeitung*, Nový Jičín

⁴⁸ *Morgenzeitung*, Brno

Dobové fotografie, které jsou součástí přílohy, se nachází v novojičínském muzeu, v soukromém vlastnictví rodiny Pukovcovy a kronikách spolků.

1 STRUČNÝ NÁSTIN EKONOMICKÉ, NÁRODNOSTNÍ A POLITICKÉ SITUACE MĚSTA PŘÍBORA V OBDOBÍ MEZI VÁLKAMI

Město Příbor je menší město s přibližně 8,5 tisíci obyvateli^{49 50}, které se nachází na severovýchodní Moravě v podhůří Karpat mezi městy Nový Jičín a Frýdek-Místek. Je jedním z nejstarších českých měst⁵¹ a často bylo označováno jako „město škol“ či „Moravská Litomyšl“. Stal se významným kulturním a českým národním centrem Severní Moravy, a to díky svému rozvinutému školství, které se rozmohlo zejména vznikem piaristického gymnázia r. 1694 a založením českého učitelského ústavu r. 1875, dále četným výskytem českých spolků a existencí rozvinutého českého průmyslu. Poněmčený Příbor se v pol. 19. stol. stal opět českým městem s německou menšinou. Kulturní rozkvět a význam města byl zastaven až za druhé světové války. Po osvobození vlivem okolností a změn Příbor již takový význam neměl. Dnes je známý především jako rodiště zakladatele psychoanalýzy Sigmunda Freuda⁵², matky Leoše Janáčka Amálie Grulichové⁵³ a působiště skladatelova otce Jiřího Janáčka.⁵⁴

Situace ve městě po vyhlášení samostatného Československého státu

Po první světové válce bylo mezi německým a českým obyvatelstvem v městech Novojičínského okresu velké napětí. Projevovalo se to zejména v německých městech, jako byl Nový Jičín, Fulnek, jejichž hlavní představitelé radnice i továren zaujímali velmi negativní postoj k nově zřízenému Československému státu. Jedním z prostředků provokace namířeném proti čs. státu, byl německý list *Neutitscheiner Volkszeitung*, dále provozování protičeské propagandy a vytvoření tzv. „lidové obrany Volkswehr“.⁵⁵

Naopak tomu bylo v českém městě Příboře, kde vznikl tři dny po vyhlášení

⁴⁹ podle svědectví Ireny Nedomové žilo ke dni 31.12.2012 v Příboře 8 661 obyvatel

⁵⁰ součástí Příbora je dnes i Klokočov a Véska

⁵¹ nejstarší písemná zmínka o městě pochází z r. 1251

⁵² Sigmund Freud se narodil v Příboře r. 1856

⁵³ Amálie Glurichová se v Příboře narodila r. 1819

⁵⁴ Kol. autorů: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960*, svazek XIV, OKRESY: OPAVA, BÍLOVEC, NOVÝ JIČÍN, Olomouc 1995

také Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

a také Vysloužil, J., Fukač, J.: „Příbor“, *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997

⁵⁵ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

samostatné čs. republiky Národní výbor⁵⁶ a dobrovolnický prapor⁵⁷ (později „Příborský dobrovolnický prapor“), které měly za úkol bránit české obyvatelstvo. Výbor sdružoval nejen obyvatele Příbora, ale také občany Štramberka, Kopřivnice, Hukvald, Skotnice, Ostravy a dalších měst. Jeho úkolem bylo obsadit Nový Jičín a další města, která se stavěla proti Československému státu.⁵⁸ Na základě těchto informací lze usuzovat, že byly v Příboře po první světové válce mnohem vhodnější a lepší podmínky pro produkci české hudební kultury a vznik nových českých hudebních těles než v jiných německých městech okresu.

Z hlediska územního rozdělení byl Příbor řazen do politického okresu Novojičínska, který se skládal ze soudních okresů Nový Jičín, Příbor a Fulnek. Do soudního okresu Příbor, který byl jako jediný z těchto tří soudních okresů český, patřilo samotné město Příbor a dalších 23 obcí. Oproti Novému Jičínu a Fulneku, které tvořili ze 75 % Němci, v Příboře bylo občanů německé menšiny pouze 6%.⁵⁹ Jeden z příspěvků *Lubiny*⁶⁰ z r. 1923 se dokonce uvádí pouhá 3% Němců v Příboře. V kronice města se dočítáme, že většina německých obyvatel, která v Příboře žila, byli Židé.⁶¹ O životě příborských a novojičických Židů bude podrobněji pojednáno níže. Dobový tisk se dále zmiňuje o tom, že ze všech obcí příborského soudního okresu bylo pouze pět z nich německých. Ty byly ovšem ve velké míře prostoupeny českým živlem.

Od r. 1900 počet obyvatel na Příborsku soustavně klesal. R. 1921 byl celkový počet obyvatel v Příboře 5022, což bylo oproti r. 1900 o pět set obyvatel méně. V celém soudním příborském okrese bylo 25 161 obyvatel.⁶² Na kolísání počtu obyvatelstva se přičinila krize průmyslu ve městě a následné omezování či úplné zastavení výroby továren a také hospodářská krize. V neposlední řadě měla na pokles vliv první světová válka a později i druhá světová válka, kdy část občanů emigrovalo do zahraničí. R. 1930 bylo v Příboře napočítáno již jen 4882 obyvatel.⁶³

---

⁵⁶ Národní výbor byl zřízen 1. listopadu 1918 a ukončen 13. prosince 1918

⁵⁷ Dobrovolnický prapor poskytoval zásobu šactva a obuvi a také zbraně, národní výbor byl v činnosti do 13. prosince 1918

⁵⁸ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

⁵⁹ Bartoš, J.: „Spolky na Novojičínsku po první světové válce“, in *Vlastivědný sborník* č. 52 – 53, Nový Jičín 2000

⁶⁰ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XII, č. 4, str. 5

⁶¹ Kronika města Příbora, str. 62

⁶² Bartoš, J.: „Spolky na Novojičínsku po první světové válce“, in *Vlastivědný sborník* č. 52 – 53, Nový Jičín 2000

⁶³ Kol. autorů: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960*, svazek XIV, OKRESY:

Co se týče problematiky náboženského vyznání, většina příborských obyvatel se podle sčítání r. 1921 hlásila k římsko-katolické církvi (celkem 4700). Menší procento poté vyznávalo evangelickou a českobratrskou víru (každá po 51 obyvatelích). K židovské víře se téhož roku přihlásilo 48 občanů⁶⁴

Od roku 1919 probíhaly v Příboře volby do obecních zastupitelstev. První rok dostala největší počet hlasů Československá sociální demokratická strana dělnická a od druhého roku to byla pravidelně Lidová strana. Průměrný počet kandidátských stran dosahoval čísla deset, z nichž devět bylo českých a pouze jedna německá.)

Ačkoli patřil Příbor vždy mezi města se silně vyvinutým průmyslem, válka měla neblahý dopad na jeho hospodářskou situaci. Protože byla malá poptávka po zboží, docházelo k mohutnému propouštění dělníků. Největší průmyslové továrny města, které spravovali majetní Židé, byly nuceny buď omezit výrobu nebo dokonce ukončit činnost. Týkalo se to Flussovy soukenické továrny, Mandlerovy textilní továrny, Reiserovy pletárny a dalších. Ve městě stoupla nezaměstnanost, lidé neměli peníze na základní prostředky a potraviny, trpěli nedostatkem uhlí a petroleje. Tento stav se marně snažila vyřešit městská rada. Situace se ještě zhoršila ve třicátých letech v důsledku světové hospodářské krize. V Příboře bylo nezaměstnaných 3200 osob. K tomu se přidala i bytová a průmyslová krize.⁶⁵ Oslabení německého průmyslu a ekonomické krize byl proto také jedním z vysvětlitelných důvodů, proč poměrně snadno v Příboře vznikaly po vyhlášení čsl. republiky nové české spolky a proč se zde mohly uskutečnit naprosto bez překážek veškeré oslavy českých státních svátků a výročí narození či úmrtí významných českých státníků, skladatelů a vlastenců.

Těžkou hospodářskou situaci potvrzuje i záznam ze sokolské kroniky z r. 1935: *„Bohužel náš příborský a klokočovský průmysl nevzchopí se už do předválečné míry. Flussova rodina ztratila vyvezený mnohamilionový kapitál a nástupci starých nemají ani schopnosti, ani dobré vůle, aby z malých začátku vytvořili něco aspoň podobného, jak to dovedli jejich dědové. Klokočovský český podnik považujeme za ztracený. Rovněž*

OPAVA, BÍLOVEC, NOVÝ JIČÍN, Olomouc 1995

⁶⁴ Kol. autorů: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960*, svazek XIV, OKRESY: OPAVA, BÍLOVEC, NOVÝ JIČÍN, Olomouc 1995

⁶⁵ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

*Mandlerova továrna už ztěžší roztočí kola svého podniku.*⁶⁶

Přes tyto nesnáze došlo ve městě mezi válkami k i k pokroku. R. 1920 byl Příbor elektrifikován, postupně došlo k přestavbám a přemístění budov pošty a radnice, zlepšení autobusových spojů (spoj do Ostravy) a ve městě se objevily první motocykly.⁶⁷

Židé na Novojicku a Příborsku

O Židech a jejich kultuře nebylo při výzkumu nalezeno mnoho zpráv. Pamětníci v tomto směru neposkytli žádné bližší informace. Veškeré jejich vzpomínky a paměti se vztahují k holokaustu, utrpení Židů a jejich osudy během druhé světové války a po jejím skončení. Ani kroniky a noviny se o jejich běžném denním životě a zábavě nezmiňují.

Prokázat a vybádat tuto problematiku je velmi těžký úkol, protože zde existuje jeden zásadní problém. Je těžko prokazatelné, kdo byl a kdo nebyl Žid. Protože obecně často docházelo k spojování Židů a Čechů, Němců či jiných národností v manželský svazek, jejich potomci sami mnohdy nevěděli, že jsou Židé. Přesto byli ti, kteří o své národnosti věděli a hlásili se k židovské národnosti a k židovské náboženské obci. Zakládali různé kultovní spolky a navštěvovali synagogu, která mohla být místem pro konání židovských zvyklostí a svátků doprovázených jejich specifickou hudbou.

Malý zlomek informací, který se o Židech a židovské náboženské obci na Novojičínsku dochoval, pochází z doby předválečné. Jediným listem, ve kterém o nich bylo objeveno několik příspěvků, je týdeník *Lubina*. Jednalo se ale především o příspěvky, ve kterých je patrný rozporuplný vztah jejich pisatelů k Židům. V příspěvku *Lubiny* z 26. března 1920, ročník VIII, č. 12 se pisatel vyjadřuje o Židech takto: „*Aby opravdu jména toho zasloužili, činí se všemožně. Vyhledávají styky s českou inteligencí a navštěvují české zábavy. Jakožto dobrosrdečný národ, vycházíme jim vstříc. Zejména páni Müller, Stivar, Parl atd. Vesměs kandidáti učitelského ústavu v Příboře, budoucí vychovatelé mládeže, ujali se úkolu, německé slečny židovky na české promenádě vyznamenávati. P. Perl v poslední době rovněž bez pohromy navštívil zábavu v Sokolovně. Příboráci, vzpamatujte se! Což jste již docela zapomněli na příkoří, jež jste museli snášeti v době války udavačstvím, v němž se p. Perl obzvláště vyznamenával?*“⁶⁸

⁶⁶ Kronika Sokola, str. 35

⁶⁷ tamtéž

⁶⁸ „Židé jsou republikány“, *Lubina*, r. VIII, č. 12, str. 6

Motiv postoje českých obyvatel k Židům a podobu skutečné situace židovské minority objasňuje úryvek ze studie Jana Hanáka, pojednávající o Novojičínských Židech: „Židé to s národností a obcovací řečí neměli nikdy snadné. Museli se přizpůsobovat místům, kde žili, vrchnosti, která je chránila, obchodním zájmům. Dlouholeté trvání německé nadvlády je nutilo komunikovat převážně německy. V době zápasů v národnostně smíšeném Novojičínsku bylo jejich „němčení“ přijímáno v české společnosti se smíšenými pocity, přinejmenším proto, že posilovali německý živel.“⁶⁹ Z uvedeného úryvku vyplývá, že si Židé tedy stále museli vydobývat svoji vlastní identitu, a proto také není divu, že souvisle opouštěli nejen Příbor, ale i jiná města, aby mohli žít v lepších podmínkách.

V této souvislosti je nemožné nezmínit se o nejznámějším Židovi, který se v Příboře narodil, a to Sigmundu Freudovi (1856-1939). Ačkoli v Příboře v meziválečném období nežil, r. 1931 se uskutečnilo slavnostní odhalení pamětní desky na jeho rodném domě, což bylo v Příboře i okolí obrovskou senzací a znamenalo velké zviditelnění města. O slavnosti, která byla doprovázena hudbou bude pojednáno podrobněji v druhé kapitole. Původně bylo celé psychologovo jméno Sigimund Šlomo Simcha Freud.⁷⁰ Ačkoli se hned v ranném dětství (ve třech letech r. 1859) s rodiči odstěhoval do Německa, Rakouska a nakonec do Londýna, na Příbor vzpomínal velice kladně, což dokládá jeho proslulý výrok: „Příbor je moje rodné město a Morava je moje rodná zem.“ Podle dostupných informací nebyl Freud ortodoxní Žid, ale akceptoval základní židovské svátky, četl tóru a hlásil se k monotoristickému náboženství. Dva z jeho sourozenců se údajně do Příbora později vrátili.⁷¹ Je ověřeno, že Freud moc kladný vztah k hudbě neměl. Když jeho sestra hrála na klavír, chtěl jej údajně prodat. Freudovo dětství je přesto spjato s lidovými písněmi, které mu zpívala jeho moravská chůva, o čemž se podle vybraných informací v dospělosti svěřil v korespondenci svému příteli. Tato korespondence je uložena v archivu v Berlíně, kde tyto dopisy před několika lety probádala profesorka archeologie z Bostonu. V dopisech je uvedeno, že si Freud i ve zralém věku některé výjevy jako plamen, oheň, ďábel stále vybavoval. Na žádost profesorky z Bostonu folklorista Jan Rokyta pomocí Sušilovy sbírky lidových písní určil, o které lidové písně se v souvislosti s uváděnými výjevy mohlo jednat. Všechny

⁶⁹ Hanák, J.: „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“, in *Vlastivědný sborník okresu Novojičínského*, str. 21

⁷⁰ Simcha = židovsky RADOST

⁷¹ Podle osobního svědectví Milady Hlubíkové dne 25.3.2012

tyto informace byly získány prostřednictvím osobní výpovědi Mgr. Marie Šupové, zakladatelky Freudova folklorního festivalu, který byl odstartován r. 2004.⁷²

Židé do Příbora přišli v 19. stol. z Haliče z Polska, později také z Hranic na Moravě, Lipníka nad Bečvou a Nového Jičína. Věnovali se zde především práci v největších a nejvýnosnějších továrnách, a to především výrobě sukna (Flussova soukenická továrna), knoflíků, klobouků a také barvírně. Právě průmysl byl základní oporou a obživou města. Dále obchodovali s likéry a pronajímali byty.⁷³ Prosperita a výdělků jejich podniků byl zřejmě jedním z důvodů, proč postupně narůstala zášť Němců proti Židům, což se projevovalo zejména v Novém Jičíně, kde byla Němců převaha.

Se vznikem židovské náboženské obce, která byla založena v Novém Jičíně r. 1891, a následně synagogy (r. 1908) došlo k většímu rozvoji kulturní a spolkové činnosti Židů. Obec sdružovala příslušníky z Nového Jičína, Příbora, Fulneku a Frenštátu a zpočátku měla (r. 1896) 169 členů. Mezi 30 členy, kteří byli z příborského soudního okresu, to byla např. velmi zámožná židovská rodina Ignáce Flussa. „*Synagoga byla v té době centrem života obce. Sloužila nejen k bohoslužbám, k nácviku kulturních pořadů při akcích židovských spolků nebo i k osvětovým či politickým přednáškám.*“⁷⁴ Židovská náboženská obec měla svého rabína (dr. Mandl, za války dr. Perl) a pod sebou spolky. Je známo, že příborská obec disponovala vlastním kultovním spolkem, který měl ve správě židovskou modlitebnu (synagogu) a kantora náboženství židovské základní školy, tzv. ješivě, kde učil kantor Wietmann. Více informací o kultovním spolku a aktivitách provozovaných v synagoze se však nedochovalo.

Po základním vzdělání, které se židovským dětem dostávalo na ješivě, chodili na místní Reálné gymnázium a Český učitelský ústav. Po dosažení vzdělání se věnovali již zmíněnému obchodu, např. galanterii, zlatnictví, pekařství či práci v továrnách. Setkávali se často se zdejšími českými obyvateli, se kterými spolupracovali nejenom v obchodě, ale i v kulturním životě.⁷⁵

Vyhlášení samostatného Československého státu a následné vytvoření Národního výboru Židé v Příboře uvítali, což dokládá dobový tisk: „*Ohromujícím*

⁷² rozhovor s Marií Šupovou byl uskutečněn 30. března 2012

⁷³ Hanák, J.: „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“, in *Vlastivědný sborník okresu Novojičínského*

⁷⁴ Hanák, J.: „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“, in *Vlastivědný sborník okresu Novojičínského*, str. 22

⁷⁵ Podle osobního svědectví Milady Hlubíkové dne 25.3.2012

*událostem tohoto dne přizpůsobují se rychle místní židé. Německé nápisy mizí, němčinu sotva na ulicích slyšeti. Slovanskou tricolorou ozdobil se lidé, o jejichž češství byly jisté pochybnosti.*⁷⁶ Následně se o to více snažili osvobodit nabít svou vlastní identitu. Jelikož česká legislativa umožňovala Židům, aby se hlásili k židovské národnosti, což legislativa Rakouska-Uherska nedovolovala, začali se ještě více sdužovat s Čechy, mluvit česky a účastnit se jejich aktivit. Kromě toho Židé založili v Novém Jičíně spolek Zion, který podporoval politická práva Židů. Podle sčítání z r. 1921 se k židovské národnosti v Novém Jičíně z celkového počtu 245 hlásilo již 118 obyvatel. Na to zareagovali novojičínské Němci tím, že Židům znemožnili vstup do městské politiky.⁷⁷

V třicátých letech 20. stol. došlo mezi Němci a Židy k dalšímu vyostření. Z obavy o svou budoucnost opouštěli Židé města a jejich počet podstatně klesl. S jejich úbytkem se oslabil i náboženský a společenský život obce, a tím se zmenšilo i množství písemných zmínek o spolcích, kultuře a činnosti židovské náboženské obce z období mezi světovými válkami.⁷⁸ Zmínky se však bohužel nedochovaly.

Na základě získaných poznatků se tedy lze pouze jen domnívat, že příborští Židé se účastnili kulturních a hudebních aktivit s hudebními uskupeními zdejších škol a spolků, kde studovali společně s českými žáky. Asimilovali se s českou kulturou a nevytvářeli zde žádnou specifickou či nějak významnou činnost. Tomu odpovídá i skutečnost, že bylo v Příboře Židů velmi málo.

---

⁷⁶ Kronika Sokola, str. 83

⁷⁷ Hanák, J.: „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“, in *Vlastivědný sborník okresu Novojičínského*

⁷⁸ tamtéž

2 MEZIVÁLEČNÝ HUDEBNĚ-KULTURNÍ ŽIVOT V PŘÍBOŘE A JEHO OHLASY V DOBOVÉM TISKU

Ačkoli se za první světové války veškerý kulturní život v Příboře téměř zastavil, po roce 1918 došlo k jeho opětovnému obnovení.⁷⁹ K tomu přispělo zejména provozování hudby a divadla ve zdejších společích školách. Právě hudební uskupení škol a oddíly fungujících spolků totiž byly hudebně a kulturně velmi produktivní a pravidelně se účastnili na veřejných vystoupení a slavnostech, které navštěvovali nejen obyvatelé Příbora, ale často i okolních měst. Již před první světovou válkou byla silnou stránkou Příbora pevná základna v dechových kapelách, jejichž počet po skončení války vzrostl. Kromě toho vznikly ve městě i další orchestry, sdružení a spolky.⁸⁰ Každotýdenní kulturní vyžití poskytovala dvě příborská kina. Zatímco v r. 1913 bylo v Příboře registrováno 22 českých a 9 německých spolků, v letech 1927-29 zde bylo již kolem 50 spolků, z čehož pouze 5 bylo německých.⁸¹ V Příboře se tedy po první světové válce velmi rozvinula spolková činnost, kde dominovali jednoznačně čeští obyvatelé.

2.1 Hudební a kulturní činnost na příborských školách

Po první světové válce se v Příboře mladí lidé vzdělávali na českých školách a jedné německé škole, která se od svého vzniku potýkala s existenčními problémy. Nejvíce byla provozovaná hudba na reálném gymnáziu (které zestátnělo r. 1902) a českém učitelském ústavě (datum vzniku r. 1875). Při kostele fungovala i soukromá hudební škola.

2.1.1 Učitelský ústav

Český učitelský ústav, který jako druhý na Moravě⁸² v Příboře vznikl r. 1875, vyvíjel velmi hojnou kulturní a hudební činnost. Svým posláním navázal na tradici bývalého příborského piaristického gymnázia⁸³, které mělo za úkol poskytovat vzdělání

⁷⁹ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

⁸⁰ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

⁸¹ tamtéž

⁸² první učitelský ústav na Moravě byl v Brně

⁸³ Piaristické gymnázium bylo v Příboře založeno r. 1694 a zrušeno r. 1777. K obnovení došlo r. 1806 a definitivně bylo pro nedostatek finančních prostředků uzavřeno r. 1829

a výchovu jak svým žákům, tak i celému městu, prostřednictvím své veřejné divadelní a hudební činnosti. Piaristé se věnovali divadelní činnosti většinou s náboženskou a mytologickou tematikou, která byly vyplňována zpěvními vložkami. Z hudební činnosti se nejčastěji prováděl kostelní zpěv.⁸⁴ K definitivnímu uzavření piaristického gymnázia v Příboře došlo z finančních důvodů r. 1829, téměř padesát let před tím, než zde vznikl český učitelský ústav.⁸⁵ Jelikož zde piaristé v době založení českého učitelského ústavu stále bydleli a pronajímali mu budovu piaristické koleje, je více než pravděpodobné, že piaristé mohli ovlivnit činnost a praktiky na učitelském ústavu.

Český učitelský ústav se kromě poskytování vzdělání a výchovy velkou mírou zasloužil o počestění města, ve kterém byl na konci 19. stol. silně rozvinutý německý průmysl.⁸⁶ Disponoval vynikajícími profesory a žáky, kteří pozvedli hudební život ve městě.⁸⁷ Vzdělávali se zde nejen žáci z Moravy, ale i ze Slezska či Slovenska. Význam ústavu byl tedy mezinárodní.

Charakteristickým rysem, díky kterému vynikal učitelský ústav oproti ostatním školám, byly pedagogické metody. Jedním z cílů, který si ústav vytyčil, bylo držet se zásad Jana Ámose Komenského a vychovat národní učitele. Jednou z metod byla snaha pedagogů vyvolat v žákově mysli představy a asociace, na jejichž základě je žák schopen samostatně a pracovat a tvořit.⁸⁸ Proto se zřejmě podporovala v takové míře i hudební výchova a produkce, jelikož poskytla žákům možnosti duševního rozvoje. Hudební vzdělání tedy tvořilo nedílnou součást procesu vzdělání studentů.

Téměř podmínkou pro pedagogy byla velká hudební angažovanost a hra na nástroj. Zdejší učitelé a profesori vytvářeli pěvecké sbory a orchestry, působili jako skladatelé a mnozí z nich sbírali národní písně. V repertoáru byla především díla českých skladatelů. O této problematice bude podrobněji hovořeno níže. V rámci hudební výchovy musel každý žák hrát na housle, klavír nebo harmonium a být zběhlým zpěvákem.⁸⁹ To mimo jiné dokládají stanovy „Kroužku pěveckého a hudebního“ či obsah učebního materiálu „Kurs zpěvu pro učitele (hlasová cvičení, rytmická a intonace)“, jehož autorem byl zdejší učitel František Vojtěchovský. Uvedené

⁸⁴ Sehnal, J.: *Piaristé v Příboře*, Nový Jičín, 1995

⁸⁵ Kolektiv autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín - Příbor, 2002

⁸⁶ Filipický Jan: „Z dějin a působení ústavu“, in *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935*, Praha 1936, str. 48

⁸⁷ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

⁸⁸ tamtéž

⁸⁹ Lubomír Loukotka: „Učitelský ústav v Příboře 1875-1938“, in *Piaristé v Příboře*, Příbor 1994, str.100

materiály jsou uloženy ve SOkA Nový Jičín, fond *Učitelství v Příboře*, i. č. 887.

Vzdělávání žáků se neomezovalo jen na školské prostory. Proces vzdělání a výchovy pokračoval dále mimo školu prostřednictvím různých oslav, zájezdů, besed, přednášek, činnou účastí na hudebních akademiích a také činností v místních tělocvičných spolcích, jako byl Sokol a Orel, Dělnická tělocvičná jednota a Sportovní klub, což bylo zjištěno na základě pramenů a dobového tisku. Působili v pěveckých sborech, školním symfonickém orchestru a v divadelních sdruženích, které pořádaly pravidelná představení.⁹⁰ Provozoval se i tanec. Tyto akce pořádali jak učitelé, tak žáci, a to ze svojí vlastní iniciativy.

Hudební činnost a slavnosti učitelstvího ústavu po první světové válce

Po doznění první světové války trvalo nějaký čas, než se chod Českého učitelstvího ústavu vrátil do starých předválečných kolejí. Jakmile se učitelé a žáci vrátili z války, začalo se učit opět v plném rozsahu. Společně s žáky reálného gymnázia se aktivně účastnili oslavy vyhlášení samostatnosti hudebním programem.⁹¹ Podrobnosti o hudebním programu a ohlasech se nepodařilo dopátrat.

Hudební a kulturní rozvoj ústavu byl zpočátku paradoxně zpomalován samotnými učiteli ústavu, kteří si stále uchovávali respekt z norem a omezení (cenzury prováděných skladeb a oslav českých osobností) platných za Rakouska-Uherska. Studenti ústavu se snažili po vyhlášení samostatnosti režimu oprostít, osamostatnit se a pořádat veřejná vystoupení. Již v dubnu 1919 zamýšleli uspořádat koncert, k jehož programu se však pedagogové postavili negativně a uskutečnění koncertu zamítli. Reakce studentů na bojkot koncertu byla stávka a petice.⁹² Jaký měl být program koncertu, co bylo obsahem petice a jaký byl její výsledek se bohužel nepodařilo dohledat. Ve SOkA Nový Jičín se pouze nalézá žádost studentů o pořádání koncertu a negativní odůvodněné vyjádření ředitele reálného gymnázia, kde se měl koncert konat. Uvedené dokumenty jsou součástí přílohy.

Počínaje vznikem republiky se začal učitelstvího ústav každoročně účastnit oslav narozenin prezidenta T. G. Masaryka, výročí narození J. A. Komenského a jiných pro

---

⁹⁰ více o této problematice níže

⁹¹ Filipický Jan: „Z ústavního života“, in *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelstvího ústavu v Příboře 1875-1935*, Praha 1936

⁹² Kronika města Příbora

vlastence důležité osobnosti, jako byl Jan Žižka. V neposlední řadě si každoročně připomínal založení samostatného Čsl. státu. Oslavy provázal pestrý bohatý hudební program, který dirigoval v 20. letech 20. stol. učitel hudby František Schäfer a poté Bořivoj Mikoda.⁹³ Na základě prozkoumání dobových příspěvků v novinách byl zjištěn repertoár vystoupení, který byl zprostředkován zejména pěveckým sborem uč. ústavu a sólovými výstupy na hudební nástroje. Byly to např. tradiční chorály „Kdož jste boží bojovníci“ a „Svatý Václave“ nebo také „Chorál“ učitele a skladatele Arnošta Prause (1851-1912), který působil na příborském učitelském ústavě před první světovou válkou. Ze sborů byly prováděny skladby již novodobějších českých autorů první poloviny 20. stol, jako např. „Moravěnko, druhá máti“ Josefa Nešvery, „Udeřila naše hodina“ Jindřicha Jindřicha, mužský sbor „Zborov“ Rudolfa Karla či „Nevěřme nikomu“ Kamila Voborského.

Od r. 1919 začal učitelský ústav znovu pořádat hudební akademie, které měly velkou tradici již před první světovou válkou.⁹⁴ Jednalo se o velice oblíbenou záležitost, která měla jak vzdělávací, tak výchovnou funkci, a také sloužila jako prostředek zábavy. Programy akademií byly naplněny skladbami vážné hudby a počet hudebních čísel se zpravidla pohyboval okolo deseti. Byly prováděny díla českých i zahraničních skladatelů, a to převážně z období romantismu a klasicismu. Z českých tvůrců to byl např. Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Pavel Křížkovský, Zdeněk Fibich a Karel Šebor. Ze zahraničních skladatelů byly populární skladby Giuseppe Verdiho, Gaethana Donizettiho, Josepha Haydna, Wolfganga Amadea Mozarta, André Gretryho, Johana Sebastiana Bacha, Ludvíka van Beethovena, Karla Maria von Webera a dalších.⁹⁵ Z uvedeného výčtu skladatelů vyplývá, že žáci a učitelé ústavu navázali preferovali repertoár národních skladatelů a pokračovali v tradici šíření vlasteneckých ideálů.

Ačkoli byly hudební výkony pěveckého sboru učitelského ústavu v tisku hodnoceny většinou kladně, v novinách se objevují i méně pozitivní recenze. V příspěvku z 19. června 1920 je vystoupení hodnoceno následovně: *„Mužské sbory proti dřívějším létům byly jaksi chabé – z minulých let zvykli jsme si od budoucích učitelů očekávati lepší výkony. Ani spoluúčinkování kandidátek ve sborech nedovedlo nás nijak obzvláště nadchnouti. Místy dokonce soprán i alt až nelibě přehlušovaly hlasy mužské.*

⁹³ O Františku Schäferovi více níže

⁹⁴ Hudebních akademií se za dobu trvání ústavu uskutečnilo přibližně padesát

⁹⁵ Filipský Jan: „Z ústavního života“, in *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935*, Praha 1936

Těžiště večerního úspěchu spočívalo však ve výkonech na smyčcových nástrojích. Zde nutno obzvláště dotknouti se působivého houslového přednesu kandidáta IV. ročníku, p. Palkovského, jakož i temperamentní, současně však decentní hry mladého skladatele Schäfera, který za svůj výkon odměněn byl bouřlivým potleskem. Soudě z ukázky jeho vlastní skladby, kterou podal v dík svému obecenstvu, vyrůstá nám v něm svérázný talent, který ku svému rozkvětu jistě půjde cestami dosud nevyšlapanými libivými opusy našich virtuózů-skladatelů. V jeho práci jeví se snad reminiscence z děl Dvořákových – rád bych též poukázal na myšlenkovou souvislost jeho skladby se sonatou z poslední Pucciniovy opery „Cidia dell' Arco“ - avšak všemi taktly prodíral se k povrchu talent mocný a emptivní nedávající se poutati žádnými pedantskými předpisy hudebních klasiků. Doufejme, že pod vedením svého otce, p. profesora Schäfra, jemuž přičtena budiž zásluha na za zdárné provedení akademie se plně rozvine ...“⁹⁶ Hudebně nadaní studenti, které se objevili na příborském českém učitelském ústavě, se později proslavili jako skladatelé či výkonní interpreti. Oldřich Palkovský (1907–1983) se v dospělosti věnoval skladatelské a pedagogické činnosti. František Schäfer ml. (1905–1966) se stal profesionálním klavíristou a působil jako pedagogem na brněnské konzervatoři a JAMU.⁹⁷

Pro příklad kladného zhodnocení výkonu hudebních složek uč. ústavu byla vybrána recenze večírku v *Lubině* z r. 1927: „*Výkony, jež tu byly podány, snesou velmi přísná měřítká kritická a není v tom nadsázky ... V hudebních číslech upozornil na sebe nově p. Tkadlec u klavíru (Valašský tanec č. 2) a jako dirigent pěveckého a hudebního sbor chovanců. Hlasově i hudebně bohatě nadaná a vyspělá sl. Pospíšilová stala se předmětem živé pozornosti našeho obecenstva už po několikáté a neumí zklamat. S čistým svědomím lze po odečtení malých prohřešků pochváliti i ostatní účinkující ... i výkony mužských sborů za vedení prof. p. Mikody, který se věnuje, jak viděti, chovancům a hudbě s opravdovou láskou a dobrým smyslem pro potřeby našeho učitelstva.*“⁹⁸

Na základě své popularity tvořil pěvecký sbor učitelského ústavu r. 1924 jednu z hlavních složek hudebního programu při oslavě výročí narození národního skladatele Bedřicha Smetany. Repertoár, který při této příležitosti zazněl, je zaznamenán v ústavní

⁹⁶ „Studentské slavnosti“, *Lubina*, r. VIII, č. 26, str. 4

⁹⁷ Český hudební slovník osob a institucí, www.ceskyhudebnislovník.cz, datum poslední aktualizace 27. ledna 2019

⁹⁸ „Noviny z Příbora“, *Lubina*, r. XV, č. 11, str. 5

kronice, která je uložena ve SOkA Nový Jičín. Rovněž se r. 1931 podíleli na programu při události odhalení pamětní desky na domě tehdy již světově proslulého autora psychoanalýzy Sigmunda Freuda. Sbormistrem pěveckého odboru byl učitel František Marušník.⁹⁹ Více informací o repertoáru a hudebním programu na těchto oslavách se nachází v podkapitole „Význačné události“.

R. 1925 a 1935 učitelský ústav uspořádal oslavy k padesátému a šedesátému výročí vzniku učitelského ústavu v Příboře. Při této příležitosti byl vydán sborník nazvaný „Památník“.¹⁰⁰ Při oslavě padesátého výročí uspořádal koncert orchestr příborské tělocvičné jednoty Sokol a vystoupil pěvecký odbor uč. ústavu. Recenze na vystoupení se nachází v týdeníku Radhošť: „*Vlastní program večera tvořil koncert 50ti členného orchestru Sokola, řízený p. prof. Františkem Vojtěchovským a mužského sboru chovanců-atribuentů učit. ústavu, řízený p. prof. Františkem Schäfrem. Koncert byl velmi pěkný, mnozí hosté byli jím mile překvapeni a nešetřili uznáním a chválou. Program tvořila díla našich předních skladatelů: Dvořáka, Smetany, Křížkovského, Nešvery aj.*“¹⁰¹

V tisku se rovněž píše o přínosu a významu uč. ústavu pro město Příbor: „*Učitelský ústav učinil pro město velmi mnoho dobrého, obzvláště v těžké dnešní době poválečné jest vedoucí složkou hospodářského bytí města ... Pomáhá tak k úhradě hospodářských potřeb města, usnadňuje také rozvoj a zvelebení města ... Oceniti úplně kulturní význam ústavu pro města vyžadovalo by dlouhé řeči, to by byla kapitola sama pro sebe. Po padesát let byl uč. ústav hrází germanisaci, jež ohrožovala náš kraj a byla podporována velkoněmeckým průmyslem ...*“¹⁰²

K oslavě šedesátého výročí trvání uč. ústavu ve městě je v tisku věnována velmi kladná recenze hudebních výkonů: „*Slavnostní akademie, pořádaná v sobotu 28. září t. r. ve dvoraně Sokolovny, byla pravým uměleckým požitekem pro obecnost Příbora i pro účastníky učitelských sjezdů. Program akademie tvořil výkonný orchestr Sokola v Příboře, jenž dokázal vysokou úroveň nejlepšího hudebního tělesa v kraji. Rovněž výkony chovanců IV. roč. uč. ústavu byly na výši. Perlou večera byly sólové zpěvy a dueta pp. komorního pěvce a člena PSMU Stanislava Taubra a Draha. Pospíšilové-Kramplové. Neutuchající potlesk po každém jejich čísle byl důkazem, že svým zpěvem si*

⁹⁹ tamtéž

¹⁰⁰ Báláš, M: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

¹⁰¹ „Jubilejní slavnosti státního učitelského ústavu v Příboře“, *Radhošť*, r. I. č. 41, str. 1

¹⁰² tamtéž

obecenstvo úplně podmanili. Sólová čísla houslová pp. Václava Stuchlého a J. Opluštila podala důkaz, že mezi učiteli je mnoho vynikajících houslistů a tito 2 jsou praví „mistři houslí“. Sbor chovanců řídil profesor hudby Kratochvíl a sokolský orchestr odb. učitel Jar. Štindl ...¹⁰³ Pěvecký sbor moravských učitelů (PSMU) či jeho sólisté vystoupili v Příboře za první republiky vícekrát. Ačkoli měl učitelský ústav svůj pěvecký sbor, který podával podle kritiky velmi dobré výkony, jednalo se stále o amatérský sbor, který se zdaleka nevyrovnal kvalitám profesionálního brněnského pěveckého sboru, který skládal velké úspěchy za svá vystoupení nejen v Příboře, ale po celé republice i zahraničních zemích, kde pravidelně koncertoval. Pěvecký sbor na učitelském ústavě vystupoval pouze v Příboře či ojediněle v blízkém okolí, a to většinou v rámci význačných událostí. O vystoupení PSMU v Příboře je šířeji pojednáno v podkapitole „Hostující společnosti a interpreti v Příboře v meziválečném období“.

Narozdíl od příborských spolků, které se velmi věnovali divadelní činnosti, školy v meziválečném období neuskutečnily mnoho divadelních představení. Žáci učitelského ústavu sehráli r. 1926 na počest 75. narozenin Aloise Jiráska jeho divadelní hru „Vojnarka“. Jan Filipický se k představení vyjadřuje v příspěvku *Lubiny* z 4. ledna 1927: „*Divadlo mladých, to je ten radostný večer. Divadlo chovanců učitelského ústavu. Škoda, že se tolik dlouhých let na ně nemyslílo. Generace učitelských kandidátů, jež kdysi studentská divadla hrála, odchází pomalu do pense ... Těšíme se upřímně. Jak radostně a vděčně chápou tuto práci chovanci, viděli jsme nejlépe při představení. Ovšem, že začátečnických vad se nepodařilo odstraniti ani tak zkušenému režiséru a herci, jakým je p. prof. Vyvozil ... Naši studenti se snažili hrát postaru, řekněme (u nás se tak vůbec nehraje), ale pravá krása, životní krása, byla tam, kde se jim to nedařilo. Bylo nesmírně zajímavé pozorovati zápas tohoto kypícího mládí s těžkou a stařeckou tragikou této působivé hry ...*“¹⁰⁴ V r. 1929 byla sehrána ještě jedna z Jiráskových divadelních her „Kolébka“. V *Moravsko-slezském týdeníku* je hodnoceno provedení hry: „*Sobotní představení uspokojilo plně obecenstvo, neboť poutavá umělecky i výchovně hodnotná Jiráskova „Kolébka“, plná lidového českého humoru a dobrých povahokreseb, byla na začátečnický provedena celkem velice dobře a někteří herci svými výkony obecenstvo skutečně překvapili.*“¹⁰⁵ Kromě dvou Jiráskových her bylo žáky uč.

¹⁰³ „Oslav y 60letého trvání státního učitelského ústavu v Příboře“, *Přehled*, r. V, č. 43, str. 7

¹⁰⁴ „Radostný večer starostlivého dne“, *Lubina*, r. XV, č. 1, str. 3

¹⁰⁵ „Jiráskovu „Kolébku““, *Moravsko-slezský týdeník*, r. II. č. 51-21, str. 8

ústavu uskutečněno představení „Gratulanti“ od Františka Weniga a „Když nám svoboda dozrála“ od J. Mikušky.¹⁰⁶ Namísto vlastní divadelní produkce byly více uskutečňovány zájezdy do Národního divadla moravsko-slezského v Ostravě, kde mohli žáci a pedagogové nabírat náměty a inspiraci pro svá divadelní představení. R. 1925 to bylo například na Förstrovu operu „Eva“, následujícího roku na „Princeznu Hyacintu“ Oskara Nedbala a r. 1929 „Mistři pěvci norimberští“ Richarda Wagnera.¹⁰⁷ Narozdíl od divadelní produkce uč. ústavu v Příboře, byly uváděny v Ostravě novější a modernější hry i žánry. V tomto ohledu byl tedy Příbor mnohem tradičnější.

Hudební pedagogové, skladatelé a studenti učitelského ústavu

Mezi učitele a skladatele učitelského ústavu, kteří zasáhli výrazným způsobem ovlivnili hudební život ve městě, byli František Vojtěchovský, František Schäfer, Antonín Brotan a Bořivoj Mikoda.

Právě zásluhou Františka Vojtěchovského (1873 - 1937), který působil v Příboře již od r. 1900, došlo k velkému rozkvětu hudby na uč. ústavě a ve městě. Do Příbora přišel po svých studiích na učitelském ústavě v Brně, kde byl žákem Leoše Janáčka, se kterým za dobu svého působení v Příboře udržoval písemnou korespondenci.¹⁰⁸

V souvislosti s Příborem si není možné spojovat Františka Vojtěchovského pouze s jednou institucí, jelikož vedl a zakládal orchestry a sbory při většině příborských škol a spolicích. Na učitelském ústavě působil jako učitel a organizátor hudebního života až do r. 1926, kdy se stal okresním školním inspektorem. Do hudebního dění přispěl hlavně tím, že na uč. ústavě založil pěvecký sbor a velký „Příborský studentský symfonický orchestr“, který měl podle dobové fotografie 50 členů. Více informací o tomto studentském symfonickém orchestru se však nepodařilo vypátrat. V pramenné literatuře se nachází pouze informace o tom, že František Vojtěchovský s pěveckým sborem i orchestrem vystoupil r. 1911 na „Krajinské výstavě severní Moravy“. Orchester byl při této příležitosti sestaven tak, že jednu část tvořili hudebníci místní dechové hudby (dechová sekce) a žáci a učitelé učitelského ústavu

---

¹⁰⁶ Filipický Jan: „Z ústavního života“, *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935*, Praha 1936, str. 101

¹⁰⁷ tamtéž

¹⁰⁸ Lubomír Loukotka: „Učitelský ústav v Příboře 1875-1938“, in *Piaristé v Příboře*, Příbor 1994

ztělesnili smyčcovou složku. Orchestr dále zajišťoval hudební program na hudebních besedách a veřejných koncertech.¹⁰⁹

František Vojtěchovský je popsán k kronice dechové hudby města Příbora jako: „člověk skromný, hudebně nadaný a trpělivý dirigent, který dovedl u každého rozlítit nadšení a udržet je i v těch nespočetných hodinách tvrdých zkoušek, ze kterých však vyšlo vždy dílo krásné. Vojtěchovský jako člověk a muzikant nesmí být zapomenut.“¹¹⁰

Kromě učitelského ústavu působil František Vojtěchovský ještě před první světovou válkou jako dirigent „Dechové hudby města Příbora Valentina Mechla“, která byla rozšířena na 21 členů, což dokládá dobová fotografie z r. 1907. (Fotografie je součástí přílohy). Mezi Františkem Vojtěchovským a vedoucím příborské dechové hudby Valentinem Mechlem docházelo k časté spolupráci. Na různá vystoupení si půjčovali hráče. František Vojtěchovský pěstoval od r. 1922 rovněž orchestr v Sokole, o kterém bude níže podrobněji hovořeno. R. 1925 založil mužský pěvecký sbor Dělnické tělocvičné jednoty (dále jen DTJ) a smíšený pěvecký sbor. Také ve Sboru dobrovolných hasičů provozoval „trubačský sbor“ neboli tzv. „hasičské sexteto“, které zaniklo r. 1930. (Součástí přílohy je účet o koupi hudebních nástrojů). Se svými hudebními soubory konal veřejná vystoupení a koncerty, které měly v Příboře i okolí nebývalý ohlas. Mimo jiné se sám věnoval zpěvu a hře na hudební nástroje, úpravám písní, opisováním skladeb a komponování.¹¹¹ V r. 1930 vedl kurz zpěvu pro učitele Novojičínského kraje.¹¹² V repertoáru orchestrů Františka Vojtěchovského byly zejména skladby českých a slovanských skladatelů, jako byl např. Edvard Grieg.

Dlouholeté působení Františka Vojtěchovského v Příboře je zhodnoceno v tisku r. 1936, kdy se svou rodinou po 36 letech odešel do Brna: „Bohatá byla jeho práce nejen jako profesora na učitelském ústavě, ale také veřejná činnost ať již v Sokole a v jiných spolcích byla jak po stránce kulturní a národní jedinečná a úspěšná. Jeho zásluhou za Rakouska i po převratu po stránce hudební a zpěvní měl Příbor znamenitý zvuk. Panem Vojtěchovským nacvičené a pořádané koncerty Smetanovy, Dvořákovy, Janáčkovy, těšily se velké pozornosti hudebního světa a byly navštěvovány vybraným obecnstvem z celého kraje. Co on dovedl vytvořit se svými chovanci na učitelském ústavě anebo se svým 150členným hudebním a pěveckým smíšeným sborem v Sokole

¹⁰⁹ kronika dechové hudby města Příbora

¹¹⁰ Kronika dechové hudby města Příbora, str. 10

¹¹¹ Podle výpovědi současné kronikářky města Ireny Nedomové

¹¹² Kronika města Příbora

*příborském, nemělo příkladu v celém kraji.*¹¹³

Při vzpomínce na Františka Vojtěchovského, který zemřel, bylo v kronice Sokola r. 1937 napsáno: „*František Vojtěchovský pocházel z Vojtěchova u Konice. Byl výborný hudebník a zpěvák. Těmito svými schopnostmi sloužil naší jednotě k nemalé cti – ba slávě. Založil hudební kroužek sokolský, který s přispěním hudebníků z povolání byl schopen provést i těžké skladby Smetanovy a Dvořákovy aj. Na hudební produkce Sokola docházela nejen městská, ale i z okolí hudbymilovná veřejnost. Kdo viděl Vojtěchovského skříň s množstvím opsaných not, ten vždy s podivem a úctou pohlížel na tohoto muže, který dovedl vložit tolik životní energie nejen do svého profesorského povolání, ale i mimo školu, a to poslední dobrou hlavně v Sokole.*“¹¹⁴

Z výčtu plodné činnosti s zásluh Františka Vojtěchovského v Příboře vyplývá, že rozhodujícím způsobem ovlivnil hudební dění ve městě v první polovině 20. stol. a ovlivnil i jeho budoucí vývoj. Podepsala se na tom jistě i doba studií na brněnském učitelském ústavu u Leoše Janáčka, od kterého se mohl v praktikách i názorech v mnohém inspirovat.

Současně působil na uč. ústavě jako prof. hudby od roku 1907-1926 František Schäfer st., otec klavíristy Františka Schäfera ml., o kterém bylo již výše hovořeno. František Schäfer st. prováděl velmi často veřejné koncerty se studentským orchestrem. Dále také doprovázel pohřební průvody smutečními sbory a účinkoval na velkých slavnostech. Do repertoáru zařazoval zejména orchestrální a vokální hudbu českých a zahraničních skladatelů období romantismu. Mimo to sólově vystupoval ve hře na houslích a doprovázel na klavír. Jeho syn František Schäfer ml. byl také hudebně velmi činný, skládal, studoval na učitelském ústavu.

Jinou pomocnou hudební sílu ztělesňoval Antonín Brotan (1873-1949), který na ústavě působil jako učitel na housle od r. 1911/12. Působil také na Obecné škole chlapecké a měšťanské škole. Mezi jeho záliby patřilo zejména sbírání písní z Příborska. Tiskem vyšly „*Lidové písně z Moravského Kravařka*“ a „*Lidové písně z Hlučína, z Pobečví a Příborska.*“ Antonín Brotan rovněž zharmonizoval sbírku devíti lidových písní, které vyšly r. 1925 v nakladatelství Fr. Drdáckého. Ke sbírce je v tisku napsáno: „*Písně jsou komponovány pro dva ženské hlasy prostředního rozpětí s doprovodem klavíru. Novinka jest pozoruhodná tím, že jsou zde některé písně, jež nemá*

¹¹³ „Po 36 letech“, *Přehled*, r. VI, č. 30, str. 6

¹¹⁴ Kronika Sokola, str. 58

ve svých sbírkách Bartoš ani Černík ani Kunc. Melodičnost písni a poměrná lehkost klavírního doprovodu způsobí, že sbírka bude asi hojně používána. Úprava je čitelná a velmi pěkná. Vřele doporučuji tuto sbírku, jež má název „V slovácké jizbě“.¹¹⁵ Kromě toho je autorem skladby „Hoj, vzhůru, pestrý Sokole!“.

V třicátých letech působil jako profesor hudby na učitelském ústavě v letech 1926-1931 po Františku Schäferovi Bořivoj Mikoda. Působil jako dirigent a skladatel, vedl sbory a orchestry při oslavách a hudební besedy. Prováděl díla zahraničních i českých skladatelů romantismu či první poloviny 20. stol., jako byl např. Jindřich Jindřich. Ve své skladatelské činnosti komponoval nejčastěji sonáty, suity nonety, kvartety, fantazie, symfonie, vokální skladby. Je rovněž autorem teoretických publikací.

Po odchodu Bořivoje Mikody hudbu na ústavě vyučoval v roce 1933 a 1934 Alois Rohlík. Hojně vystupoval s žáky na oslavách a koncertech. O koncertě ku oslavě narozenin T. G. Masaryka referuje článek *Přehledu* z r. 1934: „Ostatní čísla pořadu provedl p. prof. Rohlík se sborem nadšených pěvců a s orchestrem, jenž byl pro Příbor velkým překvapením. V orchestru viděli jsme mnohé ze staré gardy kumštýrů vášnivě oddaných svému nástroji. Podarí-li se p. prof. Rohlíkovi udržeti toto umělecké těleso, jako se jeho organizátorskému talentu podařilo je nově utvořiti, pak doplněna bude práce kulturních pracovníků zdejších složkou nejžádoucnější, neboť ji dány budou lidu našemu: hudební výchova, zjemnění mysli, a umělecký požitek. Jemu patřiti bude povždy zásluha, že vzkřísil starou slávu výsostné hudební éry příborské.“¹¹⁶ Mimo jiné se Alois Rohlík zabýval úpravami lidových písni. Svůj život ukončil sebevraždou. V tisku se nachází vzpomínka na Aloise Rohlíka členů učitelského ústavu:“ ... po čtyřech letech jsi byl jmenován profesorem učitelského ústavu v Příboře. Jaký nový hudební ruch povstal nejen na našem ústavě, ale i v celém hudebním světě příborském po tvém příchodu! Ve škole jsi rozvíjel všechny své schopnosti zkušeného, pro předmět svůj zaníceného učitele. Ve městě jsi zorganizoval velký orchestr, jehož členy byli téměř všichni hudebníci příborští.“¹¹⁷

V letech 1931 - 1933 zde učil hudbu také František Marušník, který mimo jiné působil na reálném gymnáziu. S hudebními sdruženími obou škol vystupoval na veřejnosti.¹¹⁸

¹¹⁵ „Kulturní novinka“, *Radhošť*, r. I. č. 25, str. 6

¹¹⁶ „Za účasti všech složek“, *Přehled*, r. IV, č. 10, str. 6

¹¹⁷ „Tragická smrt“, *Přehled*, r. IV, č. 30, str. 7

¹¹⁸ Lubomír Loukotka: „Učitelský ústav v Příboře 1875-1938“, in *Piaristé v Příboře*, Příbor 1994

Hudební ústav měl nejen výborné profesory, ale i výborné žáky. Ústav vystudoval např. hudební skladatel Karel Hába, Joža Černík a Oldřich Palkovský, hudební pedagog František Chodura, koncertní pěvec Stanislav Tauber, sbormistr a upravovatel sborových písní Ludvík Pavlík a hudební organizátoři a kulturní pracovníci Jaroslav Štindl.¹¹⁹

Jaroslav Štindl (1903-1978) absolvoval na příbořském českém učitelském ústavě r. 1931. Po skončení studií působil jako pedagog místní měšťanské školy v letech 1923-1938. V letech 1929-1938 vedl v Sokole 54členný symfonický orchestr, se kterým vystupoval nejen v Příboře, ale i v okolí. Mimo to se věnoval sběru lašské lidové písně, z nichž mnohé upravil pro mužský sbor. Význačný byl poté i po druhé světové válce jako vlastivědný pracovník a vedoucí orchestru v Novém Jičíně.¹²⁰

Kromě pedagogů a žáků učitelského ústavu, kteří se velmi věnovali hudbě, ve stejné oblasti byli zruční i jeho školníci. V meziválečném období to byl zejména Ferdinand Ganzar, který byl podle *Památku na oslavu 60. výročí* považován za výborného muzikanta a vyhledávaným opravářem hudebních nástrojů z širého okolí. Byl to vojenský trubač.¹²¹ V Lubině dne 30. září 1927 se píše o odchodu školníka do pense: „*Pan Ganzar, školník v uč. ústavě odešel po dlouholetém působení do pense. Byl to člověk velice dovedný. Velmi obratně opravoval hudební nástroje od houslí až po heligon a vše co k opravě přišlo pod ruku. Svou veselou povahou často rozháněl chmůry na čele studentů, kteří jistě mu zachovají pěknou vzpomínku.*“¹²²

Založení českého učitelského ústavu v Příboře znamenalo velký posun v historii města. Díky pedagogům uč. ústavu bylo založeno mnoho českých hudebních sdružení ve městě, zajištěna byla pravidelná hudební vystoupení, kterých se účastnil celý Příbor i okolní města. To mělo jistě za následek zvýšení poptávky po hudebních a kulturních produkcích ve městě. Mimo jiné díky uč. ústavu došlo k velkému zviditelnění města, především ale do r. 1900, než byly ve Valašském Meziříčí (r. 1903) a Slezské Ostravě (1906) založeny české učitelské ústavy také. Zrušení učitelského ústavu v Příboře r. 1938 vlivem politických událostí znamenalo pro město velkou ztrátu. Po druhé světové válce byly postupně rušeny všechny učitelské ústavy, protože vznikl nový systém

¹¹⁹ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

¹²⁰ Nehýbl, Fr.: „Kulturní a spolkový život Příbora od doby národního obrození do konce první republiky (1774-1938)“, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 17, Nový Jičín 1976, str. 37-48

¹²¹ Kronika dechové hudby města Příbora

¹²² „Noviny z Příbora“, *Lubina*, r. XV, č. 39, str. 6

vzdělávání učitelů, na které se kladly mnohem vyšší nároky. Místo toho byly zřízeny Pedagogické fakulty.

2.1.2 Reálné gymnázium

Druhou příborskou školskou institucí, kde byla ve větší míře provozovaná hudba, bylo zdejší reálné gymnázium. V jeho čele stál Jaroslav Simonides. I zde byla soustředěna velká pozornost hudebnímu vzdělání studentů. Gymnázium často pořádalo své vlastní akademie a studentské majálesy. Výkony žáků byly považovány na vysoké úrovni.

Na reálném gymnáziu fungoval orchestr, který vedl příborský varhaník Rudolf Sklenovský,¹²³ a při studentských majálesech vystupovala i „studentská dechová hudba“. Na gymnáziu studovalo mnoho osobností, které se později proslavili v různých sférách. Absolvoval zde např. malíř Jan Václav Sládek, spisovatel Zdeněk Bár, hudební historik, sběratel lidových písní, muzikolog, učitel a velká hudební osobnost Příbora 2. poloviny 20. stol. František Marušan (1919-1990), hudební skladatel taneční hudby Václav Pokorný (1918-2011), kopřivnický rodák Zdeněk Petr (1919-1994) či archivář Josef Lankočí. Václav Pokorný je autorem swingové a vojenské hudby, např. „Valčík v silonu“, „Říkej mi to potichoučku“, „Je tomu měsíc“, „Chladné polibky“ či „Šumění deště“. Spolupracoval se swingovým orchestrem R. A. Dvorského a Karla Vlacha. Podle dostupných informací již údajně při svém studiu na reálném gymnáziu provozoval se Zdeňkem Petrem jazzovou hudbu a na jedné z žakovských besídek uvedli své první skladby Františán Marušan i Zdeněk Petr.¹²⁴ Není známo, co přispělo k takové vysoké koncentraci budoucích hudebníků na zdejším gymnáziu.

K hudebnímu životu na škole se však vyjadřuje příspěvek z dobového tisku: *„Vedení školy věnovalo značnou pozornost kulturnímu životu studentů. Ve škole se konaly často akademie a besídky, pořádané někdy jen žáky školy, jindy ve spolupráci se studenty učitelského ústavu. Besídky a kulturní akce měly vysokou úroveň. Obětavý profesor Michal vedl školní žakovský orchestr, a to i bezplatně, kdy pro nedostatek peněz ve státní pokladně nebylo povoleno vyučování nepovinné hudební výchovy.“*¹²⁵

¹²³ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

¹²⁴ tamtéž

¹²⁵ Jaroslav Štěrba: „75 gymnázia v Příboře“, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 19, Nový Jičín, 1977, str. 34

Z tisku se podařilo získat recenzi na jeden z koncertů pořádaných reálným gymnáziem. Jedná se o příspěvek *Lubiny* ze dne 12. listopadu 1920: „*Žáci zdejšího reálného gymnázia pořádali koncert. Návštěva byla nepatrná, program byl velmi dobrý, však provedení bylo ubohé. Je podivno, že p. Sklenovský, ředitel kůru, hudebník z povolání, má tak málo smyslu pro provedení hudebních čísel. Zpěvy nestály za nic; hlavní příčina jest, že vyšší hlasy mužské nahrazeny byly hlasy ženskými, vlastně dětskými. Klavírní čísla tak silně pokulhávala. - Ještě dosti dobře působil sólový zpěv sl. Vaňkové, která však následkem slabého hlasu nedovedla se náležitě uplatnit. Jedině možno pochváliti mladého talentovaného hudebníka p. Fr. Schäfera. Jeho číslo vyznačovalo se zvláštním procítěním a hlubokým, plným citovým přednesem. Orchester byl dosti dobrý.*“¹²⁶ Pěvecká složka není v tomto příspěvku hodnocena příliš kladně na rozdíl od orchestrální složky. Nicméně na základě jednoho příspěvku o koncertě žáků reálného gymnázia není možné vyvodit závěr či hypotézu, jaké výsledky podávaly jednotlivé hudební složky gymnázia souhrnně.

O hudebních aktivitách dalších příborských škol bylo nalezeno podstatně menší množství zpráv. Podle dostupných informací se ale podařilo zjistit, že na zdejší Obecné chlapecké škole působil jako učitel hudby již v této kapitole zmíněný hudebník a sběratel lidových písní Antonín Brotan, který zde vedl i kroužek houslistů.¹²⁷

Na základě tisku bylo také zjištěno, že od r. 1933 na škole jako ředitel působil Viktor Michalík, člen Pěveckého sdružení moravských učitelů. Místní inteligence v něj vkládala velké naděje na pozvednutí kulturního života v Příboře: „*Zpěvu a jeho kultuře nadešla u nás chvíle dávno vytoužená, neboť za jeho uměleckého vedení jistě přiveden bude spolkový sborový zpěv na vrchol uměleckých možností. Předchází jej pověst, jež slibuje převrat v stagnaci uměleckého života našeho města.*“¹²⁸ Ačkoli se po vyhlášení Čsl. republiky v Příboře velmi rozvinula spolková činnost a kulturní dění ve městě, podle poslední věty příspěvku v třicátých letech k dalšímu rozvoji již nedocházelo. Existovala přirozená snaha kulturní život ve městě opět uveste v chod.

Prostřednictvím tiskového příspěvku v *Moravsko-slezského týdeníku* ze dne 11.

¹²⁶ „Z Příbora“, *Lubina*, r. VIII, č. 46, str. 5

¹²⁷ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

¹²⁸ „Po prázdninách“, *Přehled*, r. IV, č. 32, str. 6

listopadu 1929 bylo zjištěno, že od 1. září téhož roku fungovala v Příboře Hudební škola Jana Holého. K vyučovacím předmětům měla patřit hra na klavír, housle, zpěv a všechny hudebně-teoretické předměty.¹²⁹ Hru na klavír podle archivního pramenu učila příborská klavíristka Turková. Příspěvek z r. 1937 týdeníku Přehledu hodnotí hudební vystoupení žáků na koncertě: „*Večírek žáků prof. Libuše Turkové 24. května v Sokolovně v Příboře svou úrovní ukázal, že cílevědomá jednoroční práce a péče věnovaná hudební výchově klavírního dorostu, dosáhla krásných výsledků a zaslouženého úspěchu. Kultura přednesu, přesnost a rytmičnost v podání u všech žáků překvapila a upoutala zájem posluchačů. Jediné číslo prof. Turkové, Lizstova rapsodie č. 3 (hongroise), podaná se vši hudebností a vášnivou melodičností díla při naprosté virtuositě techniky, uvedla publikum v nadšení.*“¹³⁰

2.2 Hudební uskupení mimo školy

Mimo školské instituce se hudba pěstovala i ve zdejších spolcích, jako byl Sokol, Orel, Dělnická tělocvičná jednota či Sbor dobrovolných hasičů. Školy i spolky se věnovaly především vážné hudbě a prováděly díla národních skladatelů. Při spolcích a mimo ně fungovaly dechové vojenské kapely, které vznikly ať už před první světovou válkou, tak po jejím skončení. V repertoáru dechových kapel byla hudba vážnějšího i lidovějšího charakteru. Město mělo dva samostatné orchestry. Současně se Příboře v kostele pěstovala i chrámová hudba. O repertoáru kapel a ohlasech v tisku bude pojednáváno podrobněji níže.

2.2.1 Dechové kapely

Dechové kapely mají v Příboře dávnou tradici sahající do druhé poloviny 19. stol. Jednalo se zejména o vojenské, hornické, dělnické a tělocvičné kapely spolků, které se skládaly z amatérských hudebníků. Hlavní složkou kapel tvořily dechové nástroje, někdy se v nich ale objevily i smyčcové nástroje. Každý vojenský hudebník musel mít hudební nadání a „*smysl pro podrobení přísné kázni*“.¹³¹ Díky kázni a disciplíně, kterou vojenští hudebníci získávali na vojně, byly i jejich hudební produkce

¹²⁹ „Hudební škola Jana Holého v Příboře“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. II, č. 41, str. 7

¹³⁰ „Večírek žáků prof. Libuše Turkové“, *Přehled*, r. IV, č. 19, str. 6

¹³¹ Kronika dechové hudby města Příbora, str. 6

na vysoké úrovni.

Dechové kapely vystupovaly při řadě příležitostí. Bylo to zejména při slavnostních průvodech spojených s církevními bohoslužbami nebo při veřejných cvičeních, slavnostech a plesech místních tělocvičných spolků. O jednotlivých příležitostech bude pojednáno níže.

Vojenská dechová hudba měla svého dirigenta, který zastupoval kapelníka a musel se vždy řídit kapelníkovými pokyny. Byl nazýván „Regimentstambour“¹³², což znamenalo v překladu „plukovní bubeník“. Nebylo to z důvodu, že by hrál na bubínek, ale protože dirigentskou holí udával nástup bubínkům, které začínaly pochod. Pokud vojenskou hudbu řídil sám kapelník, dirigent se uplatňoval jako hráč na některý z melodických nástrojů, jako byla křídlovka nebo klarinet. Typická značka dirigenta byla tzv. „malá stříbrná hudební lyrka“, kterou nosil připevněnou na stejnokroji, a dirigentská hůl.¹³³

Kapely, které provozovaly hudbu za účelem výdělku, musely podle zpráv z dobového tisku *Lubina*, r. XII, č. 49 odvádět poplatky. Jejich povinností bylo zařídit si živnostenský list a zaregistrovat pod „Svaz orchestrálních hudebníků“ se sídlem v Brně či „Odborové sdružení hudebníků čs.“ (dále jen OSHČ¹³⁴) v Praze. Ve stanovách „Svazu orchestrálních hudebníků čs.“ je uvedeno: *„Pokud bude živnost hudebnická živností svobodnou, potud může ji kdokoli bezplatně provozovati. Ale kdo chce výdělečně hudbu provozovati, musí míti k tomu úřední povolení neb živnostenský list, který obdrží každý zachovalý státní občan, překročivší 20. rok, zaplativší do společenstva různých živností inkorporační poplatek a oznámí okr. politické správě provozování hudebnické činnosti. Hudby znáti vůbec nemusí a také nezáleží pranic na tom, je-li organizovaný nebo nikoli. Vlastník živnostenského listu může provozovati hudbu výdělečně sám aneb zaměstnávat jednu aneb několik hudebních partií, jichž veškerí příslušníci jsou od jakýchkoli poplatků prosti ...“*¹³⁵

Autorizační poplatky musely tedy odvádět kapely organizované i

¹³² „Regimentstambour“ - složenina německého slova „regiment“ = „pluk“ a francouzského slova „tambour“ = „buben“

¹³³ Kronika dechové hudby města Příbora

¹³⁴ OSHČ vzniklo za účelem zlepšení hmotných poměrů amatérských hudebníků. Sdružení stanovilo částku, kterou měli hudebníci dostat za každé vystoupení (např. ples) a současně museli hudebníci zpětně odvádět OSHČ autorské poplatky

¹³⁵ „Všem hudebníkům, správám spolků a pořadatelům zábav“, *Lubina*, r. XII, č. 49. str. 7

neorganizované. Podmínky V požadavcích OSHČ bylo ale podmínkou, aby byla každá hudební kapela organizovaná. V opačném případě byla neorganizovaným kapelám udělena pokuta, což dokládá příspěvek *Radhošť*, r. I, č. 4 : „... tam, kde účinkuje hudba organizovaná činí aut. Poplatek Kč 10-15 dle zábavy. Při hudbě neorganizované, (t. zv. divoké) stoupne poplatek o 100-500 procent výše.“¹³⁶

2.2.1.1 Dechová hudba Valentina Mecha

O Dechové hudbě města Příbora, fungující v Příboře v meziválečném období, byla již zmínka v podkapitole o učitelského ústavu. Tato kapela byla založila již na konci 20. stol. první velkou hudební osobností působící na Českém učitelském ústavě v Příboře Jan Voitš (1840 – 1894). Jednalo se o amatérskou vojenskou kapelu, která původně účinkovala zejména na církevních slavnostech, kde zaznívala slavnostní hudba.¹³⁷

Po úmrtí Jana Voitše převzal kapelu Valentin Mechl (1869-1937), který kapelu rozšířil na 21 členů. Studoval na příborském piaristickém gymnáziu v Příboře a již v raném mládí dvanácti let hrál na kontrabas. Po vojenské službě v Českém Těšíně (1890-1893) přijal místo kapelníka městské hudby Příbora po Janu Voitšovi. Valentin Mechl byl nacionálním vlastencem, což se projevilo například na rakouské vojenské slavnosti za první světové války r. 1917, kdy na příborském náměstí sehrál s kapelou český pochod „Hej Slované“. Jako dirigent kapely působil do r. 1931.

Od r. 1900 byl dirigentem orchestru také František Vojtěchovský. V Mechlově dechové hudbě začínali pozdější další významní hudebníci města, jako např. Bertin Kresta a J. Kresta, Jindřich Pukovec a Jan Pukovec a také E. Demel¹³⁸. Kronika dechové hudby v Příboře vytyčuje mezi hudebníky kapely také příborského rodáka Mořice Hanzelku, který byl považován za výborného sólistu na křídlovku.^{139 140}

„Dechová hudba Valentina Mechla“ byla jednou ze složek, která se aktivně

¹³⁶ „Upozornění“, *Radhošť*, r. I. č. 4, str. 5

¹³⁷ O Janu Voitšovi bude podrobněji pojednáno v podkapitole „Chrámová hudba“

¹³⁸ Synové E. Demela Ludvík Demel st. a A. Demel působili později v dechové hudbě Jindřicha Pukovce. Vnuk Ludvík Demela ml. založil r. 1973 založil již profesionální dechovou kapelu s názvem „Dechový orchestr mladých“. Tento orchestr je ve své činnosti dodnes.

¹³⁹ Mořic Hanzelka se mimo jiné pravidelně účastnil církevní zvyklosti před farním kostele, čímž bylo vytrubování intrád. O intrádách bude více hovořeno v podkapitole „Chrámová hudba“.

¹⁴⁰ Kronika dechové hudby města Příbora

účastnila slavnostního průvodu dne 29. října 1918 po vyhlášení samostatného čl. státu.¹⁴¹ Osm koncertů uspořádala hudba již na „Krajinské výstavě“, která se konala v Příboře r. 1911. Dále vystupovala zejména na oslavách, studentských „majálesech“, při slavnostních průvodech při církevních bohoslužbách a také zajišťovala hudební složku na plesích.¹⁴² V dobovém tisku se o účinkování kapely při uvedených příležitostech nacházejí jen pouhé zmínky. Recenze na vystoupení ovšem chybí. Jediný ohlas na Mechlovu hudbu, která vystoupila na tzv. „plesu nespokojenců“, se nachází v příspěvku *Lubiny* ze 17. března 1922: „*O zdar plesu přičinila se hudba Mechlova, která svými dobrými výkony obecenstvo překvapila.*“¹⁴³ Jelikož členové kapely podávali dobré výkony, kapela se stala velice vyhledávanou a získala si velké obliby.

Kronika dechové hudby uvádí, že r. 1921 uspořádal Valentin Mechl se svou dechovou kapelou a kapelami z okolí ve spolupráci s dirigentem Gustavem Sochou ze Štramberka tzv. „Monsterkoncerty“. V tisku se ale bohužel nenacházejí ohlasy z koncertů. Článek v *Lubině* z 1. dubna 1921 se zmiňuje o vydařeném koncertě v Příboře na náměstí, který se zde konal 20. března 1921 k dobročinným účelům. Zda-li se jednalo o jeden z „monsterkoncertů“ lze jen odhadovat.

Při oslavě stého výročí narození Bedřicha Smetany r. 1924 spojil Valentin Mechl orchestry z Příbora i okolí, se kterými uskutečnil čtyři velké koncerty. Účinkovalo zde 120 hudebníků. Nacvičování se ujal František Vojtěchovský. V programu byly jednak skladby Bedřicha Smetany, ale i Antonína Dvořáka a dalších českých i zahraničních romantických skladatelů (např. Mendelshon-Bartholdy, Eduard Grieg, František Hegar, Camille Saint – Saëns, Charles Gounod, Carl Maria von Weber, Georges Bizet, Vilém Blodek), ale i klasicistních autorů (Ludwin van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart ...).¹⁴⁴

Recenze na jeden z koncertů, který pořádala TJ Sokol dne 2. března 1924, se nachází v týdeníku *Lubina*: „*Orchestr řízený panem profesorem Vojtěchovským, sólisté i sbory podali s láskou k oslavenci vřele procítěný a umělecky prvotřídní hudební výkon. Pan uč. Andrýsek velmi krásně a co hlavního poutavě nastínil život a dílo Smetanovo.*“

¹⁴¹ Vyhlášení samostatnosti se účastnily také žáci reálného gymnázia, kteří zazpívali vlastenecké písně a český pochod „Hej Slované“. Po průvodu následovala tzv. „veselice“.

¹⁴² kronika dechové hudby města Příbora

¹⁴³ „Z Příbora“, *Lubina*, r. X, č. 11, str. 8

¹⁴⁴ kronika dechové hudby města Příbora

*Večer byl důstojnou oslavou našeho hudebního génia a zanechal v obecnstvu hluboký dojem. Návštěva byla obrovská.*¹⁴⁵ Z uvedeného příspěvku vyplývá, že hudební program uskutečněný orchestrem, který řídil Fr. Vojtěchovský, byl proveden kvalitně, což ocenil nejen autor příspěvku, ale i veřejnost, která se akce zúčastnila. Článek je napsán ve velmi nacionálním a patriotickém duchu.

2.2.1.2 Dechová hudba Jindřicha Pukovce

Dechová kapela Jindřicha Pukovce vznikla v Příboře r. 1921, kdy vystupovala jako „krojovaná orelská dechová hudba tělocvičné jednoty Orla v Příboře“ při orelských slavnostech. V kronice dechové hudby jsou zaznamenány její těžké začátky: *„Počátky stanovení dechovky byly svízelné. Kapelník shromažďoval vedle sebe mladé a schopné nadšence a vyučoval je hře na žesťové nástroje. Opisováním si zřizoval notový archiv. A tolik bylo potíží s pořizováním nových nástrojů! Jen několik málo bylo nově zakoupeno. Jiné „dávno odložené“ a po nejnútnejší opravě obuvnickým popem musely stačit, aby se muzika „dala dohromady“.*¹⁴⁶ Kapela byla tedy složená z amatérských hudebníků, kterým se dostalo hudební průpravy až díky Jindřichovi Pukovcovi.

Jindřich Pukovec (1898-1980) pocházel z hudební rodiny Pukovců, jejíž členové jsou hudebně velmi činní dodnes. Dirigentské schopnosti a hry na hudební nástroje nabyt během doby působení u vojenského pluku v Ostravě v letech 1919-1921. Stejně jako jeho otec Jindřich Pukovec st. a strýcové Raymond¹⁴⁷ a Jan se hudbě věnoval jako amatér. Přesto bylo jeho uskupení proslulé velkou úrovní, jelikož měl tvrdou průpravu z vojny, vyžadující přísnou kázeň. Kapelník rovněž usiloval o to, dostat se na úroveň vojenských dechových kapel z okolí, které v té době příležitostně v Příboře vystupovaly.¹⁴⁸

R. 1924 si zřídil Jindřich Pukovec v Novém Jičíně živnostenský list a dechová hudba působila již jako samostatný orchestr, kde působili noví hráči i členové z Orla.¹⁴⁹

¹⁴⁵ *Lubina*, 7. března 1924, r. XII, č. 9, str. 6

¹⁴⁶ Kronika dechové hudby, str. 30

¹⁴⁷ Raymond Pukovec (1885 – 1956) se jako jediný z rodiny věnoval hudbě profesionálně a byl tedy velkým vzorem pro Jindřicha Pukovce. Po studiu hudební akademie v Budapešti působil Raymond jako kapelním ve vojenské kapele, za první republiky vyučoval na ostravské konzervatoři a byl jedním z členů operního (po druhé světové válce také operetního) orchestru moravsko-slezského divadla v Ostravě. V dechové hudbě Jindřicha Pukovce vystupoval příležitostně jako host. (viz kronika dechové hudby Příbor a také osobní svědectví Zdeňka Pukovce dne 20. dubna 2012.)

¹⁴⁸ Kronika dechové hudby města Příbora

¹⁴⁹ Stálé obsazení kapely: pikola a flétna, Es klarinet, čtyři B -klarinet, tenor, baryton, dvě až tři I.

Jako výdělečná organizace měla povinnost uhrazovat autorizační poplatky.¹⁵⁰ Kapela vystupovala od r. 1927 ve stejnokrojích. R. 1933 jí byl přidělen titul „Městská hudba města Příbora“.¹⁵¹ Součástí přílohy je listina dokládající svolení o používání titulu.

Mezi členy dechové hudby byl také Valentin Mechl a Jindřichovi bratři Rudolf, Ladislav a Bedřich.¹⁵² Dále také Ludvík Demel a A. Demel, kteří se zanedlouho také hudebně prosadili. Kromě toho byli součástí kapely vojenští hudebníci. Celkový počet členů se pohyboval okolo třiceti.

Dechová hudba byla díky vzrůstající popularitě byla velice vytížená a hrála každý víkend při různých příležitostech, jako byly každoroční oslavy, výročí významných osobností (např. r. 1924 Bedřicha Smetany), výlety, promenádní akce, průvody (např. prvomájový, který kapela tradičně zakončovala tzv. „Písni práce“) a veřejná cvičení, pořádaná místními tělocvičnými spolky, církevní obřady a pohřby. Dechová hudba rovněž tvořila doprovod příborské církevní tradice, kterou byl průvod na svátek Božího těla, jež se v Příboře udržela do 50. let 20. stol. Jinou zvyklostí bylo vytrubování intrád v předvečer příborské pouti (v září) z věže farního kostela. Tato tradice se dodržuje v Příboře dodnes.¹⁵³

Členové Pukovcovy kapely působili také v divadelním orchestru Sokola. V příloze je přiložena fotografie divadelního orchestru Sokola z r. 1936, ve kterém členové Pukovcovy dechovky účinkovali. Záběr zachycuje divadelní orchestr, který tvořil hudební složku při provedení operety „Kukačka“.¹⁵⁴ Z celkového počtu třinácti členů je šest jejich členů z Pukovcovy rodiny. U dirigentského pultu stál Jaroslav Štindl. Více informací o sehrání této operety se nachází v podkapitole „Spolková hudba“.

Dechová hudba Jindřicha Pukovce si vybuodovala velké renomé nejen v Příboře, ale i v okolních městech, kde byla pozvána vystoupit v rámci různých slavností. V

Křídlovky, dvě II. Křídlovky, basová trubka, čtyři doprovodné trubky (trubka I.B, tři trubky Es), dva lesní rohy, dva pozouny, bas F, B, malý a velký buben, činely, při koncertním pořadu také saxofon (více in *Kronika dechové hudby města Příbora*)

¹⁵⁰ Jeden z dokumentů pojednávajících o autorizačním poplatku za vystoupení z r. 1929 je součástí přílohy.

¹⁵¹ Skutečnost potvrdil na osobním setkání Zdeněk Pukovec

¹⁵² Bedřich Pukovec st. (1908-1965) byl otcem Bedřicha Pukovce mladšího (1934-2011) a Zdeňka Pukovce (narozen ...), kteří převzali po svém „prastrýci“ Jindřichovi dechovku a vedli ji do 70. let 20. stol. a také se velmi zasloužili o rozvoj taneční a swingové hudby v Příboře v druhé polovině 20. stol.

¹⁵³ Podle výpovědi Zdeňka Pukovce, který se dnes vytrubování intrád účastní

¹⁵⁴ Složení: zleva: Ladislav Pukovec (B tenor saxofon), Jan Hromek (Es-alt saxofon), Josef Pěňčík (flétna), Bedřich Pukovec (housle), Jan Pírek (housle), Marie Pukovcová (klavír), Jaroslav Štindl (dirigent), Viktor Sasín (housle), Arnošt Pukovec (bicí), Jindřich Pukovec (trubka), Jan Pukovec (trombón), Adolf Sevela (kontrabas)

recenzích z dobového tisku se nachází zmínky o účinkování dechové hudby v Trnávce, Lihošti, v Novém Jičíně i novojičických obcích, kde byly české menšiny. V Novém Jičíně hrála příborská dechová hudba např. na oslavě výročí vzniku samostatného čsl. státu (rok neuveden). Vzpomínka jednoho ze členů kapely na tento koncert se nachází v kronice dechové hudby: *„Koncertovali jsme na náměstí v Novém Jičíně střídavě dvě dechové hudby. Naše v rohu náměstí směrem k farnímu kostelu, druhá – Musikervereinigung Neu Titschein – v rohu směrem ke kinu. Jejich hudba byla také početná a dobrá. V programu však nadchla naše hudba přítomné české posluchače Kmochovými pochody a směsí Českých národních písní tak, že se zdálo, že nás ani domů nepustí. Rádi jsme tam zajížděli rozdávat dobrou náladu poslechem české hudby.“*¹⁵⁵ Podle informací z příspěvku lze vyvodit, že v Novém Jičíně vystupovala při význačných událostech pouze místní německá dechová hudba. Zřejmě díky absenci novojičinské české dechové hudby a renomé příborské dechové kapely byl Jindřich Pukovec se svých uskupením zván do Nového Jičina za účelem vystoupení. V Novém Jičíně tedy pravděpodobně v té době nebyla žádná výraznější česká dechová kapela. Za předpokladu, že zde česká dechová kapela ale vystupovala, tak zřejmě nedosahovala kvalit proslulé příborské dechové kapely, kterou si Novojičínští často zvali na své slavnosti.

Podle kroniky dechové hudby věhlas kapely vzrostl zejména r. 1930, kdy svými zdařilými vystoupeními zajišťovala velkou část hudebního programu při „okresní, živnostenské, průmyslové, obchodní a hospodářské výstavě“ v Příboře.¹⁵⁶ Kronika uvádí, že *„po celou dobu trvání výstavy koncertovala naše dechová hudba pravidelně v úterý, čtvrtek a sobotu večer, v neděli odpoledne, odpoledne a večer vždy do 22 hodin.“*¹⁵⁷ Na programu byly střídavě skladby vážné i lidové (zábavné), dále předehry, operní a operetní fantazie, písně národní, intermezza, tance, charakteristické skladby nebo parafráze.¹⁵⁸ Z uvedeného výčtu aktivit a repertoáru vyplývá, že Pukovcova kapela byla velice všestranným univerzálním hudebním uskupením a dokázala zahrát všechno. Zřejmě proto patřila mezi velmi vyhledávané kapely v Příboře i v okolí.

Také vysoká návštěvnosti a zdařilost výstavy byla mimo jiné příkládána

¹⁵⁵ Kronika dechové hudby, str. 39

¹⁵⁶ V Příboře se konal tento typ výstavy již potřetí. Poprvé se zde výstava uskutečňovala r. 1887, podruhé r. 1911 a konečně potřetí r. 1930.

¹⁵⁷ Kronika dechové hudby, str. 37

¹⁵⁸ Kronika dechové hudby

výkonům Pukovcovy kapely v příspěvku z 26. července 1930 v *Hlasech jičínsko-příborských*: „... na výstavišti bylo veselo od rána do večera až pozdě do noci. Zásahu na tom též měla hudba p. Pukovce, která koncertovala celý den.“¹⁵⁹ ... V kronice dechové hudby se nachází dodatek ke koncertům dechovky na okresní výstavě: „Návštěvníkům – posluchačům se hudební pořad pokaždé líbil. Důkazem toho bylo, že po skončení koncertu se posluchači nerozcházel, neboť předvídavě tušili, že bude něco „přidáno“. No a také že přidali. Na podiu zůstalo asi deset hudebníků, jako dnes zvaná malá „švitorka“, a ta pobavila lidovou polkou, valčíkem nebo mazurkou. Nálada byla vždy velmi dobrá a zůstaly jen pěkné vzpomínky.“¹⁶⁰

Na základě úspěšných vystoupení na živnostenské okresní výstavě se hudební kapela stala velice známou. Díky vzrůstající popularitě dokonce kapela dostala jedinečnou příležitost vystoupit 2. července 1934 v Ostravském Čsl. rozhlasu v živém vysílání. Vystoupili zde s hudebním pořadem: „Toft: Rázný pluk (pochod), Malý: V čarovné noci (valčík), Koleta: Bezové květy (polka), Moret: Nereida (intermezzo)“¹⁶¹

Při dechovém orchestru Jindřicha Pukovce vznikl také smyčcový orchestr, se kterým kapelník pořádal smyčcové koncerty a koncerty vážné hudby. V repertoáru byly např. intermezza Johanna Strausse, skladby Františka Kmocha, operetních a operních melodií českých i zahraničních skladatelů, předehry k operám. Bylo to např. Verdiho „Nabuco“, dále „V říši Indrově“ Paula Linkeho. Členové dechového i smyčcového orchestru vystupovali dále v tanečním („estrádním“) orchestru¹⁶², který vystupoval při plesích a tanečních zábavách příborských spolků, svatbách, krmáších a poutích a jiných slavnostech v Příboře i okolí. Orchestr se skládal z přibližného počtu dvaceti členů. V repertoáru byla taneční (lidová) hudba. Příklad hraných autorů a skladeb lidové hudby byla např. „Směs písní Karla Hašlera“, skladby R. A. Dvorského (např. „Dívka v modrém“), Václava Bláhy (např. „Jetelíček u vody“), Julia Fučíka („Florentinský pochod“, „Vjezd gladiátorů“, „Marinarella“, „Svatý Hubert“) Jaroslava Ježka („Život je jen náhoda“), Karla Vacka, Josefa Stelibského, Émila Waldteufela („Espanãa“) a dalších.¹⁶³

¹⁵⁹ *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 30, str. 4

¹⁶⁰ Kronika dechové hudby, str. 38

¹⁶¹ Kronika dechové hudby, str. 40

¹⁶² Sestava tanečního orchestru 4 housle, 2. housle, viola, 2 klarinety, 2 trubky, 2 pozouny, 2 lesní rohy, 1 kontrabas (bicí)
sestava (1924-1938): klarinet Es, klarinet B, lesní roh, křídlovka, tenor baryton, trubky, pozoun, tuba, bicí

¹⁶³ Podle osobní zpovědi Zdeňka Pukovce dne 20. dubna 2012, jehož prastrýcem byl Jidřich Pukovec

Po finanční stránce byla pro pořadatele zábav a jiných druhů akcí, kteří si objednávali dechovou hudbu Jindřicha Pukovce, nejvíce nákladné vystoupení na plesích a celodenní výlety, obojí za 50 Kč. Za odpolední výlety si kapela účtovala 40 Kč a nejméně za pohřby – 20 Kč.¹⁶⁴ Podle schématu v dechové kronice tvořila největší podíl vystoupení na plesích a taneční zábavy. Ročně kapela se hrála 15 až 20 plesů.

Na základě poznatků v dechové kronice města Příbora a osobní zповědi Zdeňka Pukovce¹⁶⁵ si kapelník vedl soukromý archiv hudebnin dechové i taneční hudby. Obsahem archivu byly údajně opisy dechových hudeb z okolí. Nacházelo se zde kolem 200 „veselých pochodů“ a 150 pohřebních pochodů, chorály, vážnější smutné písně. Rovněž zde byla i skladba „velebného a smutného charakteru“ od Windnera „Byl to sen“, kterou kapela pravidelně hrávala při pohřbech významných hudebníků. Byla to romance, ve které hrál sólo baryton za doprovodu celé kapely.¹⁶⁶ Po smrti Jindřicha Pukovce byl archiv v soukromém vlastnictví jeho následovníka Bedřicha Pukovce. Dnes je archiv v držení Bedřichova bratra Zdeňka Pukovce.

Kromě Dechové hudby Valentina Mechla a Dechové hudby Jindřicha Pukovce fungovala v Příboře od r. 1918 také dechová hudba a taneční symfonický orchestr Bertina Kresty. O jeho kapele a orchestru se však nedochovalo více zpráv. Jeho kapela je ale zmiňována v týdeníku Lubiny, odkud se dozvídáme, že kapela Krestova např. vystupovala na náměstí při oslavách 1. máje. V Příspěvků Lubiny z 22. února 1924 se píše o Krestově kapele, která hrána na „legionářském plesu“: „*Kapela p. Krestova hrála neúnavně a rozproudila všechny tanečníky i milovníky hudby, že zapomněli skoro na návrat.*“¹⁶⁷ Následuje poděkování kapele pořadateli plesu: „*Jednota čs. obce legionářské vzdává tímto vřelý dík všem účastníkům prvního legionářského plesu ... Rovněž p. Krestovi, kapelníku a hudebnímu skladateli, který se svým nově složeným orchestrem a vybranou hudební skladbou přispěl ke zdařilému průběhu plesu a všeobecné pochvaly se strany obecnstva.*“¹⁶⁸ Dále vystupovala kapela při oslavě 75. narozenin TGM při slavnostním průvodu z Klokočova na náměstí dne 6. března 1925 nebo při veřejném cvičení Sokola r. 1925. Fungovala do r. 1928.

¹⁶⁴ Kronika dechové hudby města Příbora

¹⁶⁵ Zdeněk Pukovec = prasynovec Jindřicha Pukovce, současný kapelník Sdružení hudebníků Příbor a Swingového orchestru Bedřicha Pukovce, které se dnes skládají pouze z profesionálních hudebníků.

¹⁶⁶ Kronika dechové hudby města Příbora

¹⁶⁷ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XII, č. 8. str. 6

¹⁶⁸ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XII, č. 8. str. 7

Dechovou kapelu si utvořili i žáci učitelského ústavu a reálného gymnázia.

Vystupovali při průvodech a studentských „Majálesech“. Existuje dobová fotografie z r. 1922 a 1923. Na ní se nachází kolem dvaceti členů, které dirigoval jeden ze studentů reálného gymnázia Václav Návrat a dále profesor Vilém Hyneček. Mezi členy byl např. Bedřich Pukovec (potomek Jindřicha Pukovce) či Jaroslav Štindl. Sasín? se v kronice dechové hudby zmiňuje o interpretaci jednoho z pochodů: „Rád vzpomínám, že jsme měli ve svém repertoáru pochod „Vpřed“ - vorwärts –, na který si mohou odvážit jen zkušení dobří foukači. Stalo se, když jsme se rozhodli, že odpochodujeme při hraní pochodu v útvaru od učitelského ústavu na hřiště do gymnázia, tak křižovatka před gymnáziem nestačila, nastala vzájemná tlačení, zadní šlapali po patách těm předním, zkrátka nedovedli jsme se při pochodu na křižovatce vytočit. A ty ubohé tóny! Jedni Slávek Štindl, ač byl sám tenor, v triu pochodu stačil, vydržel, nepustil a situaci zároveň s bubnem prozíravě zachránili.“¹⁶⁹

Také Sbor dobrovolných hasičů ze svých členů uspořádal trubačský sbor nebo také tzv. „hasičské sexteto“. Více informací o tomto sdružení se nachází v podkapitole „Spolková hudba“.

---

¹⁶⁹ Kronika dechové hudby města Příbora, str. 27

2.2.2 Hudební sdružení „Leoš Janáček“

Ačkoli bylo „Hudební sdružení“ Leoš Janáček v době svého trvání velmi populárním hudebním uskupením, v literatuře o něm nejsou téměř žádné zprávy. Zlomek informací se nachází pouze v kronice dechové hudby, hudebním místopise Miloslava Baláše a v dokumentech Františka Marušana¹⁷⁰, které se nachází v SOkA Nový Jičín. Pamětníci si vzpomínají na zakladatele sdružení Julia Tvarůžka spíše pouze v souvislosti vykonávání funkce knihovníka a tajemníka města Příbora. O popularitě a repertoáru pojednává pouze v několika řádcích kronika dechové hudby a několik málo příspěvků v dobovém tisku.

Jaroslav Tvarůžek (1898–1949) založil orchestr r. 1920, který se souhlasem Leoše Janáčka (s nímž udržoval písemné styky) pojmenoval jako „Hudební sdružení Leoše Janáčka“. V kronice dechové hudby se píše: „*Mistr Leoš Janáček krásným dopisem, plných hřejivých slov, propůjčil sdružení své jméno a po celou dobu činnosti se zájmem sledoval hudební práci tohoto skutečně mladého sdružení, neboť jeho členové byli mladí lidé, chlapci – studenti, učitelé a mladí dělníci ve věku 17 až 21 let.*“¹⁷¹ Julius Tvarůžek často spolupracoval s Františkem Vojtěchovským a členy jeho orchestru.

V článku v dobovém listě *Lubina* z roku 1921 se nachází zpráva o prvním vystoupení tohoto sdružení, kdy se aktivně účastnilo divadelního vystoupení žáků reálného gymnázia tak, že vyplňovalo prostor mezi jednotlivými divadla. Neznámý autor příspěvku sděluje: „*Abiturienti reálného gymnázia v Příboře sehráli na rozloučenou 29. m. m. (29. června 1921) dobrou veselohru „Dva erby“. Hru pro nezkušenost mladých herců, nemožno nazvati zdařilou, ač dobrými výkony p. Kittricha a Baara a mistrnou hrou pí Hanschuhové byly mnohé nedostatky zakryty. Za to skvělého úspěchu získalo mladé hudební sdružení „Leoš Janáček“, které poprvé vystoupilo před příborské obecnstvo a vyplňovalo koncertními čísly meziaktí. Po divadle pořádána taneční zábava, kde však opět kapela, nevyčvičená pro taneční hudbu a také tím, že velká část hudebníků místo hraní tancovala k velké nespokojenosti tanečníků, nedovedla ani udržet takt. Následkem toho rozešli se hosté ještě před ukončením zábavy.*“¹⁷² Již na prvním vystoupení tedy hudební sdružení „Leoše Janáčka“ uspělo a

¹⁷⁰ Fond „Marušan“, i. č. 120

¹⁷¹ Kronika dechové hudby města Příbora, str. 23

¹⁷² *Lubina*, r. IX, č. 28, str. 7

odstartovalo velkou oblibu u obecnstva.

Podle pramenů měl orchestr padesát členů. Mezi nimi byly i pozdější významné hudební osobnosti města, jako např. Jaroslav Štindl, Antonín Brotan, bratři Jindřicha Pukovce Jan a Arnošt Pukovcovi. Na zkoušky se scházeli v prostoru místní pekárny. Provozovali zejména vážnou hudbu, a to jak českých i zahraničních skladatelů. Byly to např. předehry o operám Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka či Carl Maria von Webera, což dokládá dobový novinový příspěvek Lubiny z 12. května 1922: *„Hudební sdružení „Leoš Janáček“ z Příbora těší se v naší společnosti i společnosti z venkova velké oblibě, což nejlépe dosvědčil koncert, pořádaný den 30. dubna t. r. v Butovicích. Přednesení předehry k Oberonu, Hubičce a Martě přijalo obecnstvo vždy s bouří potlesku. Nadšení obecnstva však obzvláště vyvrcholilo při provedení Uherského tance č. 6 a Slovanského tance č. 8, Smetanových sborů, jakož i melodram „Kantor Halfar od Moora Bezenie a čísel sólových.“*¹⁷³

Orchestr pořádal veřejné koncerty nejen v Příboře, ale i v okolí. Bylo to například i v německých obcích s českou menšinou, jako byla v první republice ves Bartošovice. Nejmenovaný člen orchestru vzpomínal na tento koncert slovy: *„sál přeplněn nadšenými posluchači tamní české menšiny. Po koncertě výborné domácí koláče s bílou kávou a po rozloučení odjezd domů na žebříňáku, na němž pak za jízdy museli chránit aspoň nástroje před poškozením od dopadajícího kamení „vyprovázejících“ německých výrostků z Bartošovic.“*¹⁷⁴ Z této výpovědi vyplývá jeden z úkolů, které si sdružení stanovilo - šířit národní i světovou hudbu v německých obcích, kde se česká menšina dostávala k hudbě jen velice těžko.

Hudební sdružení „Leoš Janáček“ vystupovalo také v rámci divadelních her pořádaných místními tělocvičnými spolky, což dokládá příspěvek Lubiny ze dne. 11. května 1923: *„Dělnická tělocvičná jednota v Příboře sehrála 22. m. m. druhou svou operetu „Lucifer aneb zázračný elixír“. Jako při první operetě „Kráska ze Šumavy“, tak i nyní vypomáhalo jí hudební sdružení „Leoš Janáček“ z Příbora, které majíc dobrého kapelníka, zpříjemnilo vlastně celý vkus.“*¹⁷⁵

Jaroslav Tvarůžek shromažďoval notový materiál a věnoval se opisování not. Kromě zmíněné funkce kapelníka hudebního sdružení, knihovníka a tajemníka se

¹⁷³ Lubina, r. X, č. 19, str. 7

¹⁷⁴ Kronika dechové hudby města Příbora, str. 24

¹⁷⁵ „Z Příbora“, Lubina, r. XI, č. 19, str. 7

zasloužil o rozvoj hudebního života v Příboře mezi světovými válkami i po skončení druhé světové války. Hudební sdružení Leoše Janáčka vedl a dirigoval do r. 1923, kdy později v rámci připravovaných oslav 100. výročí narození Bedřicha Smetany došlo k propojení tělesa s orchestrem Františka Vojtěchovského. Soubor se rozšířil na sedmdesát členů. Pod vedením Františka Vojtěchovského fungovalo do r. 1938.¹⁷⁶

---

¹⁷⁶ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

2.3 Spolková hudba a divadlo

Spolky byly vůbec prvními institucemi, které provozovaly v Příboře hudbu a divadlo. V 16. stol. byla tradice započata literátskými bratrstvy, na které navázali v 17. stol. piaristé, kteří se věnovali jak vokální, tak instrumentální hudbě a hráli hry v latině. V druhé polovině 19 stol. byly založeny první hudební spolky a Josef Staroveský začal psát první hry v češtině. V 60. a 70. letech 19. stol. působilo v Příboře již ochotnické divadlo Občanská beseda, v 80. letech poté Divadelní ochotnický spolek. Před rokem 1900 vznikl potom „Pěvecko-hudební spolek A. Budinského“, r. 1894 divadelní odbor, pěvecký spolek a kapela Sokola.¹⁷⁷

Po válce byla znovu obnovena činnost tělocvičných jednot. V Příboře to byl právě zmíněný Sokol, dále Orel, Dělnická tělocvičná jednota (dále jen DTJ) a Sbor dobrovolných hasičů. Kromě toho vznikl Spolek čsl. legionářů, Sportovní klub a Skauti.¹⁷⁸ Téměř všechny spolky vyvíjely hudební aktivitu. V dobovém tisku jsou v největším počtu zastoupeny recenze z divadelních představení doprovázených divadelním orchestrem.

Mimo svou vlastní hudební produkci si tyto tělocvičné spolky často zvaly na veřejná cvičení a slavnosti kapelníky příborských dechových kapel i jiných měst (např. r. 1920 posádkovou hudbu z Opavy, což dokládá *Lubina*). Cvičení se konala každou neděli. Dechová kapela obstarávala hudební program při dopolední zkoušce veřejného cvičení a odpoledne hudebně provázela spolky v průvodu na výletišť, kde se odehrálo veřejné vystoupení spolku. Poté zpravidla následoval koncert, který trval do večerních hodin.¹⁷⁹ V kronice dechové hudby poznamenal jeden z členů dechové kapely: „*Co to bylo nespočetných odehraných pochodů k nástupům a odchodům cvičenců a cvičenek za dopoledne a odpoledne. Přesto jejich repertoár byl pestrý, neboť bylo chloubou každé dechovky „vytáhnout“ se vždy snovým pochodem.*“¹⁸⁰ Hudba tedy byla nedílnou součástí členů a pořádaných podniků místních tělocvičných spolků.

2.3.1 Sokol

---

¹⁷⁷ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002

¹⁷⁸ Kronika dechové hudby města Příbora

¹⁷⁹ tamtéž

¹⁸⁰ Kronika dechové hudby města Příbora, str. 24

Příborský Sokol považoval svůj vznik r. 1893 jako hlavního činitele při utváření ryze české povahy města Příbora: „*Obyvatelstvo bylo sice české, ale členové patricijských rodin rádi se honosili německou kulturou. V popředí spolků byl hasičský sbor¹⁸¹ a Česká beseda. Zřízením jednoty (sokola) rozvířil se český život ve městě a probudilo se národní cítění obyvatelstva.*“¹⁸² Skutečnost, že Sokol velkou mírou přispěl k dalšímu počestění města, se nedá vyvrátit. O to se zasloužil zejména plodnou kulturní i hudební činností, kterou v Příboře vykonával.

V kronice Sokola se nachází poznámka hodnotící význam sokolských podniků v Příboře: „*Naše jednota stala se vedoucím kulturním činitelem v městě. Sokolské podniky staly se v Příboře svátkem, ba dostaveníčkem celého okolí.*“¹⁸³ K těmto slovům je samozřejmě třeba přistupovat opatrně, protože všeobecně každý spolek se prohlašoval býti tím nejdůležitějším spolkem ve městě, což dělal i za účelem své propagace. Nicméně velkou kulturní činnost Sokola dokládají četné příspěvky a recenze koncertů a divadel Sokola, které jsou v dobovém tisku zastoupené v největším počtu.

Hned na začátku vzniku Sokola vznikl pěvecký spolek a „tamburášská“ kapela, kterou vedl Mudr. Wiederman. Podle záznamů v sokolské kronice to byl průkopník osvětových snah a kultury.¹⁸⁴ Sokol pořádal pravidelná veřejná cvičení, účastnila se tzv. „sokolských župních sletů“, konajících se na různých místech republiky, zábavní a vzdělávací odbor pořádaly přednášky a besedy na různá témata, akademie s hudebním programem, dětské dny, Silvestrovské večírky, tzv. „sokolské věnečky, „masopustní merendy“, „letní koncerty s kabarety“ a „večírky na rozloučenou“, které byly vždy provázené hudbou. Na kabaretech vystupovali pohostinsky členové národního divadla (např. Brno, Olomouc – na základě zpráv z tisku). a zejména divadlo, loutkové hry (od r. 1919) a kino „Vesmír“ (od r. 1923).

R. 1931 bylo zřízeno zvukové kino. Poprvé se promítalo 14. února. Nejvíce populární film byl „C. K. Polní maršálek“. Ačkoli bylo kino ale pro Sokol velmi výdělečným podnikem, hospodářská krize se odrazila i ve výdělku kina za uplynulý rok. Výsledky voleb způsobily negativní reakce. V kronice se píše: „*A Příbor je přece kulturním střediskem celého okolí, je městem tolika škol, úřadů, syvoltů a korporací.*“¹⁸⁵

¹⁸¹ Hasičský sbor byl původně německým spolkem

¹⁸² Kronika Sokola, str. 3

¹⁸³ Kronika Sokola, str. 1

¹⁸⁴ Sokolská kronika

¹⁸⁵ Kronika Sokola, str. 60

Při dramatickém odboru byl založen divadelní orchestr, který stejně tak jako pěvecký sbor založil František Vojtěchovský. Od r. 1934 Jaroslav Štindl (v té době 33 let) je v kronice Sokola uveden jako zakladatel a dirigent nového sokolského orchestru. Pěveckého mužského i ženského odboru Sokola se ujal 1934? Viktor Michalík (člen Pěveckého sboru moravských učitelů) Současně se ze členů Sokola vytvořil r. 1934? smyčcový kvartet, který vystupoval na sokolských akademiích, při oslavách Členové: A. Brotan, J. Blazí, V. Michalík a V. Hanschuh. Dále se v kronice píše: „Členové jednoty jsou význačnými členy všech tělovýchovných spolků a korporací jak v Příboře samém, tak i mimo Příbor.“¹⁸⁶

O vystoupení smyčcového orchestru na smuteční tryzně za rytířského krále Alexandra I. Sjednotitele a zahraničního ministra Francie Barthoua, kterou pořádala místní osvětová komise Příbora dne 17. října 1934, je zmínka v týdeníku *Přehled*: Zazněl bohatý hudební program: „Zahájena byla tklivým Förstrovým sborem: „Z osudu rukou“, který zapěli kandidáti učitelského ústavu za řízení cvičného učitele A. Schwarze ... Následoval smyčcový kvartet: Dvořák – smyčcový kvartet A-moll, 2. věta, Čajkovskij – Andante Cantabile. Kvartet bezvadně a mistrně sehráli řed. Brotan, uč. Blazí, odb. uč. Vil. Handshuch a kand. učitel Opluštíl. Po krátké přestávce kand. uč. B. Hykel zazpíval Ivana Zajíce „Gdje jsi dome moj?“ a kand. uč. L. Kášová recitovala Sv. Čecha „Modlitba“ z Jitřních písní. Tryzna ukončena byla vzorně nastudovanými hymnami jihoslovanskou, francouzskou a československou, které procítěně zapěl sborově pěvecký odbor Sokola za pevného řízení řed. V. Michalíka.“¹⁸⁷ Na tryzně tedy zazněl bohatý program se skladbami českých i zahraničních národních skladatelů.

V Sokole byla mimo jiné zřízená knihovna. Také dramatický odbor měl svou knihovnu, ve které bylo 550 divadelních kusů v 1587 svazcích. Největším zdrojem příjmu pro Sokol byl dramatický a zábavní odbor a také sokolské kino. Veškeré aktivity měly přispět k dosažení stanoveného cílu Sokola, čímž byla výchova a vzdělání mládeže a občanů Příbora. Činnost Sokola nabyla velké popularity. Již po vyhlášení samostatného čsl. státu se do Sokola přidávali žáci místního reálného gymnázia a učitelského ústavu. Zatímco zakládající počet členů byl r. 1893 byl devadesát členů¹⁸⁸, r.

¹⁸⁶ Kronika Sokola, str. 65

¹⁸⁷ „Smuteční tryznu“, *Přehled*, r. IV, č. 40, str. 6

¹⁸⁸ Od r. 1920 existovaly dvě župy sokolské: Těšínská a Moravsko-slezská, příborský Sokol patřil pod Moravsko-slezskou župu

1918 to bylo již 175 členů a v r. 1921 stoupl 350 členů.¹⁸⁹ V Sokole působili v hudebním odboru nejvýznačnější osobnosti města, jako byl František Vojtěchovský, František Schäffer st., Jaroslav Štindl nebo Antonín Brotan.

Kromě svých podniků se Sokol aktivně účastnil i oslav Jana Husa, T. G. Masaryka, Jana Ámose Komenského, Bedřicha Smetany nebo např. Antonína Dvořáka a jiných oslav či výročí.

Veškeré sokolské podniky vykonávali ochotníci. O úrovni ochotnických divadel obecně, kam se řadily i příborské divadelní scény se hovoří v recenzi na sehranou divadelní hru Sokolem: „*Chápe se všeobecně, že předpoklady, jež vyšinuji velkoměstské scény na výši opravdového umění, na venkově chybí. Není tu ani lidí, kteří by se mohli divadlu věnovat úplně, ani zkušenosti, nabyté v centru uměleckého života, ani širokého rozhledu literárního a často ani dostatek času. Přijímá se za vlastní kdekerý podnět a o výsledku dramatické snahy rozhoduje často osobní i neumělecký zájem, náhoda, spoléhání se na jednotlivce atd.*“¹⁹⁰

Jinou nesnází ochotnického divadla bylo nedostatek herců. Často docházelo k tomu, že nedostatek herců byl kompenzován výpomocí hostujících herců. V kronice se dále píše: „*Jako v létech minulých, i letos byl pozorován citelný nedostatek herců i režisérů, ale i málo lásky k práci.*“¹⁹¹

Dále se z r. 1929 dočítáme: „*V tomto roce bylo pozorovat úbytek členů ve stáří na 25 let a málo zájmu na životě sokolském u řady členů, které nelze dostati do sokolovny ani na sokolské podniky zábavné, neřkuli na jiné.*“¹⁹²

Přesto většina velmi pozitivních recenzí v dobovém tisku dokládají skutečnost, že výkony herců byly na velmi vysoké úrovni. K tomu nepochybně přispěly pravidelné zájezdy členů moravsko-slezského divadla do Příbora a naopak také zájezdy příborských členů na divadlo do Ostravy, kde získávali nejenom inspiraci na repertoár her, ale také interpretační schopnosti. Na základě vyhodnocení všech recenzí divadelních představení Sokola lze ale říci, že inspirace pro uvádění divadelních her na příborskou scénu nebyla podmíněna jen divadelní scénou jednoho města, jako byla Ostrava, Brno či Praha, ale brala hry z různých zdrojů. Na druhou stranu byly hry

¹⁸⁹ Kronika města Příbora

¹⁹⁰ „Kulturní“, *Lubina*, r. XIV. č. 48, str. 3

¹⁹¹ Kronika Sokola, str. 87

¹⁹² Kronika Sokola, str. 89

postupně uváděny v podobném čase ve všech divadlech. Z hlediska blízkosti měst a pořádání zájezdů divadla mohla být největší inspirace z Ostravy. Kritériem pro výběr byly zajisté také ohlasy na hry ve městech, kde už hra sehraná byla. Zpočátku převažovaly hry českých autorů (např. Stoupežnický, Alois Jirásek, Tyl, J. Kolár, Fr. Xavera Svobody, Jiřího Mahena, J. Vrchlický, Jul. Zeyer, Karla Čapka), ale hrály se také hry slovanských (Avarčenko, Krzynoszevski), anglických, francouzských či řeckých autorů. Sokol se nebál uvádět rovněž divadelní novinky, které měly v jednom v divadlech českých hudebních centrem veliký úspěch. V tisku se dočítáme o uvedení opery na příborskou scénu již r. 1925, jíž bylo „Zuzančino tajemství“, kterou složil Enrico Golisciani a hudbu Emamo Wolf-Ferrari. Nejvíce zmínek o operetách se začíná v tisku poté objevovat od r. 1934 (např. r. 1934 sehrána opereta „Marjánka, matka pluku“, „Na růžích ustláno“ a „Silvestr“. Jaroslav Štindl dirigent, dále r. 1935 „J. Jankovec: opereta Lojzička“ s hudebním doprovodem Jaroslava Štindla „Jara Beneš: opereta Pařížanka (vcelku kladná recenze)“, „Fr. Langer: Jízdní hlídka“, Beneš: „Na tý louce zelený“). Na hodnocení sehraných her dramatického odboru Sokola hrála velkou roli skutečnost, jestli byla podle recenzentů dostatečně výchovná či vzdělávací.

R. 1926 byla sehrána výpravná revue „My budeme stavět“. Na kabaretech se podíleli svou účastí i učitelé pěveckých a hudebních odborů jednoty, což přilákalo tím více obecnostva.

Prvním signálem Sokola k opětovné aktivní činnosti Sokola ještě před vyhlášením samostatného Čsl. státu bylo uspořádání první sokolské akademie 20. ledna 1918. Na akademii byla sehrána sokolskými ochotníky divadelní hra českého autora Edvarda Součka „Bludička“. Kromě toho vystoupil pěvecký sbor a smyčcový orchestr uč. ústavu?? se sborem „Proč bychom se netěšili“ a „Naše věrné milování“ od Bedřicha Smetany a také „Ouventurou“ Johanna Endlera. Program akademie byl velice pestrý a vlastenecky naladěný, což byl vcelku troufalý čin vzhledem k tomu, že v době konání akademie ještě trvala první světová válka.

Po vyhlášení samostatného čsl. státu se Sokol zúčastnil dne 20. října 1918 slavnostního průvodu a večer uspořádal na „Skličku“ slavnostní večírek, kde zazněly vlastenecké písně a zúčastnil se i hromadné oslavy dne 30. října 1918, na které byly přítomny všechny školy a spolky Příbora.

Po vyhlášení čsl. státu byl obnoven sokolský orchestr. V r. 1920 ho vedl uč. Blazý¹⁹³. Orchestr měl zpočátku 18 členů a za tento rok účinkoval téměř při všech divadelních představeních. V sokolské kronice se píše o skladbě orchestru: „*Odbor má 277 kusů hudebnin, své piano, harmonium, 2 cello, basu, violu, housle, pikolu, klarinet, trubku, trombon, velký a malý buben, tamburínu, kastagnety a triangl. Inventář slušný.*“¹⁹⁴

Výkony dramatického i hudebního odboru byly velice kladně hodnocen v tisku. V Lubině dne 5. března 1920 se nachází recenze na sehrání divadelní hry „*Mládí*“ dramatickým odborem za hudebního doprovodu, který vedl p. Blazý: „*Příborský Sokol sehrál v sobotu a v neděli 21. a 22. února drama M. Halbého „Mládí“ v překladu Otty Fastra. Kus byl proveden skvostně – místní Sokol dokázal znovu, jak vysoko ve své technické dovednosti pokročil ... Výkony jednotlivých herců byly brilantní ... Vše poukazovala na dokonalost režie (profesor Havlíček). Sokol tímto kusem vyšvihl se na vysoko důležitého činitele v povznesení úrovně našeho uměleckého chápání ... Hudba (dirigent učitel Blazý) hrála bezvadně; svým měkkým úderem sugerovala nám rozechvění příznivé pro vnímání děje na jevišti.*“¹⁹⁵ V kronice je napsáno o dramatickém odboru Sokola: „*Představení sokolská stala se dostaveníčkem veškeré inteligence v městě, která hojnou návštěvou podávala nejlepší uznání našim řadám.*“¹⁹⁶

V r. 1923 je napsáno v kronice Sokola: „*Ač celkové poměry hospodářské v naší republice doléhaly neblaze i na výdělkové poměry našeho členstva, z nichž mnozí trpěli nezaměstnaností, přece činnost jednota neochabovala a jednota zaujímala jako dosud po stránce kulturní a tělovýchovné nejpřednější místo v Příboře i v okolí. Ani úsilná činnost „Orla“ ani paralelní činnost D.T.J. nedovedly oslabiti vůdčí postavení Sokola.*“¹⁹⁷

Navzdory oblíbenosti hudebního odboru obecně i kritikou, sokolská kronika se zmiňuje dočasný zánik divadelního orchestru i pěveckého sboru: „*Loni (1920) byl dramatický odbor doplňován hudebním odborem, avšak tento letos zanikl vzdor veškerému úsilí a krásným snahám Františka Vojtěchovského. Škoda tohoto krásného orchestru, který jen nesvědomitostí a bezcitností některých členů se rozpadl.*“

¹⁹³ V tisku nalezneme příjmení ve dvou variantách: Blazý i Blazí. Převažuje první z nich.

¹⁹⁴ Kronika Sokola, str. 96

¹⁹⁵ „Příborský Sokol“, *Lubina*, r. VIII, č. 9, str. 5

¹⁹⁶ Kronika Sokola str. 103

¹⁹⁷ Kronika Sokola, str. 135

*Neblahými okolnostmi zašel i pěvecký odbor po II. Pololetí ustavený a dirigovaný br. Brotanem. Resignací učitelstva byla jeho činnost zastavena.*¹⁹⁸ Bližší informace o rozpadu divadelního orchestru a pěveckého sboru nejsou známy. Nabízí se možnost nedorozumění mezi jejich členy či nepopularita a klopýtající kvalita obou složek. Pro druhou z variant ale nic nenaznačuje, protože z předchozích ohlasů byl orchestr oblíbený, tak jako dramatický odbor. R. 1922 František Vojtěchovský hudební odbor nicméně opět obnovil. Sestavil úplný orchestr, který vystoupil orchestrálními skladbami na akademii. Zkoušky se konaly dvakrát do týdne. Na konci r. 1923 měl hudební orchestr Fr. Vojtěchovského 41 členů. Divadelní orchestr se r. 1926 opět rozpadl. V kronice se píše: *„Žel, že musím konstatovat jeden smutný bod v historii jednoty tohoto roku – a tím jest rozpuštění vzácného naší jednoty řízeného br. Vojtěchovským. Nebratrské, nesokolské jednání některých bratří bylo příčinou, že se bratr Vojtěchovský vzdal funkce kapelníka a předsedy hudebního odboru, následkem čehož se orchestr rozpadl. Škoda, přeškoda.*¹⁹⁹

Hudební odbor účinkoval při divadle 23. června na „Krásné Lídě“ a také uspořádal svůj vlastní koncert. Příspěvovatel Lubiny se k tomuto koncertu vyjadřuje následujícími slovy: *„V neděli dne 13. t. m. pořádal hudební odbor příborského „Sokola“ svůj první koncert, který pilným a přesným nastudováním vyzněl úplnou souhrou a harmonií za řízení p. Fr. Vojtěchovského. Velká návštěva inteligence příborské dokázala zájem o hudbu.*²⁰⁰ R. 1923 měl 3 strunné nástroje, 6 dechových a 6 bicích. Zakoupeny byly 3 klarinety, 1 flétna, zvonková hra a 1 basa. Rozšířený byl archiv hudebnin.

K hudební činnosti k r. 1924 se v kronice Sokola píše: *„Vedle činnosti tělocvičné a vzdělávací byla zvláště činnost hudebního odboru intenzivní a obdivuhodná. Byly to oslavy Smetanovy, které provedl hudební odbor ve velkém rozsahu neuvěřitelně zdařile a umělecky, a to nejen v Příboře, ale i v okolních jednotách. Málokterá jednota vykonala tolik pro poznání genia Smetanova a znalost jeho skladeb jako náš odbor hudební za řízení br. Fr. Vojtěchovského, pracujícího nadšeně a s láskou pro šíření české hudby v lidu.*²⁰¹

Při příležitosti oslav B. Smetany byl ustanoven mužský a ženský pěvecký sbor,

¹⁹⁸ Kronika Sokola, str. 103

¹⁹⁹ Kronika Sokola, str. 183

²⁰⁰ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XI, č. 21, str. 6

²⁰¹ Kronika Sokola, str. 154

který vystupoval i nadále, např. při oslavách Žižkových. Orchester vystupoval v Příboře i v okolních obcích v počtu členů kolem padesáti. Při hlavní oslavě dne 24. května 1924 byl proveden symfonický koncert Smetanových děl v počtu 55 členů. Při Žižkově oslavě 11. října 1924 52 členů. V repertoáru byly Smetanovy symfonické básně „Šárka“, „Z českých luhů a hájů“ a „Blaník“ z cyklu „Má vlast“. Dále zazněla písňové, koncertní i operní skladby. O prvním koncertu uspořádaném ku oslavě Bedřicha Smetany je komentován v kronice Sokola takto: „*První koncert dne 2.III. Byl proveden pro širší vrstvy lidové úplně zdarma. Není divu, že sál byl přeplněn a mnozí návštěvníci museli odejít, poněvadž již nebylo v sále místa. Týž koncert proveden byl zvláště pro žactvo obecných a měšťanských škol v Příboře také zdarma s pěkným výkladem bra Vojtěchovského. Tak způsobil hudební odbor, že znalost hudby Smetanovy pronikla na Příborsku v nejširší vrstvy lidové ...*“²⁰² V Lubině pisatel reaguje na představení slovy: „*T. J Sokol v Příboře uctila světlou památku B. Smetany slavnostním hudebním večerem dne 2. t. m. v Sokolovně. Orchester řízený p. prof. Vojtěchovským, sólisté i sbory podali láskou k oslavenci vřele procítěný a umělecky prvotřídní hudební výkon ... večer byl důstojnou oslavou našeho hudebního genia a zanechal obecenstvu hluboký dojem. Návštěva byla obrovská.*“²⁰³ (viz význačné události.)

Při oslavách 70. narozenin Leoše Janáčka 28. února 1925 vedle vystoupení Pěveckého sdružení moravských učitelů, která sem přijela za tímto účelem, vystoupily i hudební oddíly Sokola. „*O oslavenci velmi zajímavým způsobem promluvil žák jeho náš milý bratr Fr. Vojtěchovský, načež jeho řízením zazpívány byly Janáčkovy mužské a ženské sbory pěveckým odborem jednoty.*“²⁰⁴ Mimo to zazněla i sólo „Zdravas Královno“ z Janáčkovy opery „Její pastorkyňa“.

Právě roku 1925 hudební odbor a pěvecké sbory vystoupily při oslavách zmíněného Leoše Janáčka, dále Jana Husa, T. G. Masaryka a také Antonína Dvořáka. Rovněž vystoupily hudební složky Sokola téhož roku při konání sokolského župního sletu v Příboře.

Při 20. výročí úmrtí Antonína Dvořáka uspořádal sokolský pěvecký smíšený sbor v počtu 98 členů a orchestr v počtu 52 členů koncert za řízení Františka

---

²⁰² Kronika Sokola, str. 155

²⁰³ „T. J. Sokol v Příboře“, *Lubina*, r. XII, č. 11, str. 4

²⁰⁴ „Členský večer Sokola Příborského“, *Radhošť*, r. I. č. 24, str. 4

Vojtěchovského dne 3. května 1925²⁰⁵ ²⁰⁶ R. 1925 Sokol oslavil 20. výročí úmrtí Antonína Dvořáka, které bylo 1. května 1924. V programu koncertu byly Dvořákovy dvojzpěvy pro ženský sbor, mužské a smíšené sbory, orchestrální skladba „Eja Mater“ z oratoria „Stabat Mater“ a Žalm č. 149 („Zaplesej k Bohu v novém pění“) pro smíšený sbor s průvodem orchestru.. V recenzi *Radhošť* z 9. května 1925 se píše: „*Krásný, v pravdě umělecký večer poskytl příborský Sokol dne 3. května t. r. svým návštěvníkům. Kdož vím, má-li ještě některé město tak nadšeného, obětavého a nezištného dirigenta, jakým je bratr Vojtěchovský, jehož neustálou snahou jest šířiti znalost a pochopení hudby a buditi pro ni zájem a lásku. S radostí pracuje s ním i členstvo orchestru a pěveckých sborů, které podalo vzdor své nestejně hudební průpravě výkony, předčící naprosto produkce diletantské. 52 členů orchestru sehrálo ouverturu „Kde domov můj“, pak „Karneval“, „Slovanské tance“, „Romanci“ a dvě „Legendy“. Velice pěkně byly předneseny sbory mužské, ženské i smíšené („Milenka travička“, „Hostina“, „Nepovím“, „Vyběhla bříza“). Vrcholným číslem bylo „Eja Mater“ z oratoria „Stabat Mater“ a „Žalm 149“, při nichž účinkovalo 150 osob. Provedení všech čísel bylo obdivuhodné a podávalo důkaz o podrobné, svědomité a pečlivé přípravě.*“²⁰⁷ (ve význačných událostech)

O velkém úspěchu vystoupení hudebního odboru Sokola vypovídá také recenze na hudební program, který zazněl při členské besedě r. 1928: „*Tenorové sólo z „Cikánského barona“, přednesené skvostným hlasem br. Handshucha, odměněno bylo silným potleskem, stejně jako později přednesená koncertní píseň „Krásné oči“. Hudební kroužek sokolských ochotníků (bři Schön, Hyneček, Taube, Pírek, Štěpán), mimo řadu veselých, přednášel s dokonalou jemností i skladby ceny trvalé. Zvláště radostné rozrušení vzbudila směs z „Prodané nevěsty“. Snad i proto, že zazněla bezprostředně po duetu „Věrné milování“ předneseném procítěně a líbivě s. Janečkovou a br. Hlubíkem. Burácející potlesk volal milou tu dvojici znovu na scénu. Br. Eda přidal ještě rozmarný chanson.*“²⁰⁸

R. 1934 Jaroslav Štindl (v té době 33 let) je zde uveden jako zakladatel a dirigent nového sokolského orchestru. Pěvecký kroužek zapěl za vedení Viktora

²⁰⁵ Ačkoli výročí Antonína Dvořáka bylo již 1. května 1924, v Příboře bylo slaveno až následující rok. Důvodem bylo konání mohutných oslav Bedřicha Smetany r. 1924. Proto byla oslava Antonína Dvořáka přeložena na následující rok.

²⁰⁶ Kronika města Příbora

²⁰⁷ „Dvořákův koncert v Příboře“, *Radhošť*, r. I. č. 32

²⁰⁸ „Členská beseda Sokola v Příboře“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. 1, č. 10, str. 6

Michalíka (člena Pěveckého sboru moravských učitelů) „Svoji k svému“ a státní hymnu při příležitosti 84. narozenin TGM. Viktor Michalík se ujal pěveckého sboru mužského i ženského. Současně se ze členů Sokola vytvořil smyčcový kvartet. Členové: A. Brotan, J. Blazí, V. Michalík a V. Hanschuh. Dále se v kronice píše: *„Členové jednoty jsou význačnými členy všech tělovýchovných spolků a korporací jak v Příboře samém, tak i mimo Příbor.“*²⁰⁹

Členové Sokola uspořádali r. 1935 tzv. „Dvořákův večer“. Recenze na akci je následující: *„Dvořákův večer“ pěveckého a hudebního odboru Sokola v sobotu 25. t. m. dlužno nazvati mimořádně skvělým podnikem v kulturně-uměleckém životě příborském. Nejbouřlivější úspěch kromě fantazie „Ze starého a nového světa“ pod taktovkou Štindlovou, měla „Hymna českého rolnictva“ a věta „Eia Mater“. Nastudování obou sborů i smyčcového kvarteta bylo přesné a vyžádalo si jistě obrovské námahy a obětavosti záviděníhodného dirigenta bra. V. Michalíka, jemuž nesporně patří palma večera. Všem účinkujícím vřelý dík obecnstva a zvláště jednoty. Divné bylo, že její předsednictvo nedovedlo ocenit vytrvalou práci a krásný výkon jedinců i celého souboru vhodným úvodním projevem. A obecnstvo? Darmo mluvit. Opět bylo nutno obětavě zváti dům od domu.“*²¹⁰

Hudební odbor vystoupil r. 1935 se členy městské hudby (dechovky – Pukovci) čtyřikrát, na kterých předvedli 7 orchestrálních děl. Největší obsazení dosáhlo počtu 38 hráčů.

R. 1936 pěvecký odbor secvičil s Viktorem Michalákem sbory B. Smetany „Chorál“, smíšený sbor „Píseň česká“, „Slovenské písně“, dále „Národní písně“ Poláška. Viktor Michalík secvičil 7 mužských sborů, 3 ženské sbory a 4 smíšené sbory. Mužský sbor měl tohoto roku 32 členů a ženský 30 členů. Celkem proběhlo 15 vystoupení.

Ačkoli byly recenze na sokolské ochotnické divadlo většinou velmi kladně hodnocené, v dobovém tisku se vyskytly také méně kladné recenze. Při hodnocení sehrála roli různá kritéria. Mezi základní kritérium patřily výkony herců i divadelního orchestru. Dále se ale příborští recenzenti zaměřovali především na obsahovou stránku her a míru výchovného podtextu, který byl při hodnocení primárním měřítkem.

Na druhou stranu hra musela být jak vtipná, tak mít i obsahovou hodnotu, což

²⁰⁹ Kronika Sokola, str. 67

²¹⁰ „Dvořákův večer“, *Přehled*, r. V, č. 22, str. 6

vyplývá z hodnocení hry Sokola provedenou taktéž r. 1922: „Sokol dával tentokráte po oba večery veselohru „Mořská panna“ od Jos. Štolby, hru naprosto nemorální, postrádající vůbec vnitřní ceny. Účel hry je pouze obecenstvo pobaviti. Hodí se však pro kluzkost obsahu pro obecenstvo druhého řádu. Návštěva po oba večery byla slušná. Výkony herců byly vesměs zdařilé; v titulní úloze vynikla jako vždy pí Mary Handschuhová. Dlužno však litovati poctivé umělecké snahy účinkujících, když hra sama svým obsahem naprosto toho nezasluhovala. Pan režisér měl tentokráte velmi nešťastný nápad, když dal tuto hru na scénu. Snad bude příště ve volbě šťastnější. Máme totiž za to, že účelem sokolských představení není jenom zvýšiti finanční prostředky jednoty, nýbrž také lid vychovávat, na což klademe zvláštní důraz.“²¹¹ Repertoár divadla vybíral tedy režisér. O zdroji námětu hry se příspěvek ani kronika nezmiňuje. Z toho vyplývá, že autory příspěvků byly především zanícení Sokoli, kteří prostřednictvím tisku a recenzí propagovali sokolské vlastenecké ideály a prostřednictvím svých mnohdy subjektivních názorů se snažili čtenáře touto formou také vzdělávat.

Roli sehrála také aktuálnost tématu (zpracované látky) hry, kterou vyžadovali i diváci. Vyjádření nespokojenosti s tématem hry Františka Xavera Svobody se nachází v týdeníku Lubina: „16. a 17. t. m. sehrál zdejší Sokol hru od X. Svobody „Směry života“. Všichni účinkující až snad na role pí Soukupové a její dcery, hráli bezvadně. Obecenstvo však nebylo obsahem hry valně uspokojeno; správně bylo vytýkáno, že hra jest již staršího rázu a nijak neodpovídá duchu a názorům dnešní doby. Je-li úkolem divadla vychovávat, pak zajisté se cíle dospěje snáze moderní hrou, vystihující moderní život, než předváděním charakterů, které existují leda v pohádkách.“²¹²

Jiný příklad tentokrát úspěšné hry splňující nároky kritiky i obecnstva se nachází Lubině z 3. února 1922 hra Sokola: „V sobotu 13. t. m. a v neděli 19. t. m. pořádala zdejší tělocvičná jednota divadelní představení. Tentokráte vybrala si veselohru o 3 jednáních R. Mařika „Z nařízení bytové komise“. Děj časový, z nynější doby, v níž pocítujeme přímo tísnivou nouzi bytovou. Žert na žert, hra pobavila návštěvníky, takže mohli býti tentokráte po této stránce zcela spokojeni. Hráno bylo po oba dny před vyprodaným domem. Režie a souhra byla dokonalá.“²¹³ Z příspěvku se

²¹¹ „Z Příbora“, Lubina, r. IX, č. 51, str. 4

²¹² „Divadla v Příboře“, Lubina, č. 14, str. 6

²¹³ „Z Příbora“, Lubina, r. X, č. 5, str. 5

rýsují preference obyvatel a recenzenta. Populární byly hry, které zpracovávaly soudobá témata, čili ze života. Dále se oceňovaly vtipné a nevážné hry.

Tuto skutečnost stvrzuje i následující recenze z r. 1922: „*V oba svátky velikonoční sehrál dram. odbor Sokola divadlo, Štolbovu veselohru „Zločin v horské boudě“. Sokol se tentokrát přepočítal, když myslil, že na bezcennou veselohru navnadí obecenstvo, které první večer sice sál naplnilo, ale druhý večer téměř ignorovalo. Režisérové Sokolští by měli míti na zřeteli, nejenom pokladnu spolkovou, ale též kulturní úroveň našeho obecenstva, která je dosti vysoká.*“²¹⁴

Na návštěvnosti divadelních představení sehrála roli také popularita místních kin. V kronice Sokola se r. 1925 nachází následující skutečnost: „*Činnost dramatického odboru nebyla tak intenzivní jako v letech minulých. Zřízení sokolského kina a vzrůst návštěvy kinematografických představení jeho jest jednou z příčin poklesu záliby v divadelních kusech. Odbor postrádal také dramatického dorostu a také herců pro některé význačné charakteristické role. Vzдор těmto nesnázím bylo provedení her většinou velmi dobré a výprava jejich po stránce dekorační a světelné vzorná.*“²¹⁵

Někdy ovšem také docházelo k tomu, že se preference obecenstva lišily od názorů kritiků v tisku. Kromě toho, že byla hodnocena aktuálnost tématu, o úspěchu či a preferencích příborských diváků vypovídal stupeň návštěvnosti, divadelní akce, efekty a zábavná složka. Proto byly u nich hned zpočátku tolik oblíbené operety, revue a kabarety se zpěvními čísly, pro které neměla kritika zpočátku tolik pochopení. O tom vypovídá např. recenze na divadelní hru „Slečna vychovatelka“: „*Slečna vychovatelka“ zaslouží si svým provedením a výpravou plné chvály. Některé výkony možno nazvati vynikajícími. Nelze bohužel pochválit operetně zhýčkané obecenstvo, pro jeho nedochvilnost i slabý zájem předprodejní. Budiž žalováno, že obětavé dámy musely po prvé, co stojí sokol. scéna, nabízet po domech uměnilovnému obecenstvu vstupenky.*“²¹⁶ Z příspěvku vyplývá, že uvedením operet na sokolskou scénu znamenalo obrat v požadavcích diváků na představení, hraná v Příboře. Operety měly velký úspěch na úkor divadelních představení, která se stále hrála.

V *Radhošti* se nachází recenze na komickou operu „Zuzančino tajemství“, kterou secvičil dramatický odbor Sokola 6. a 7. června 1925. Autorem opery byl Enrico

²¹⁴ „Z Příbora“, *Lubina*, r. X, č. 16, str. 7

²¹⁵ Kronika Sokola, str. 168

²¹⁶ „Slečna vychovatelka“, *Přehled*, r. V, č. 21, str. 6

Golisciani a hudbu k opeře složil Ermanno Wolf-Ferrari. V příspěvku je poznamenáno: „Že umělecký živel opery tryskl v nitro obecnstva, dík mistrným hlasům a úžasné paměti bra. Vojtěchovského, sestry Vokáčové a sestry Vojtěchovské, která doprovázela oba na klavíru. Pochybujeme, že by v celém kraji mohli míti stejně schopné soupeře. Procítěná místa plnili novou krví všichni. Jak žila pěvci a hudbou, tak dýchala tato opera výbornou komikou br. Richtra st. Všichni nadchli nás k díku vyjádřenému bouřlivým potleskem.“²¹⁷

V *Přehledu* 9. listopadu 1934 je uvedena velmi kladná recenze na divadelní hru „Paní Marjánka, matka pluku“, která byla sehraána dramatickým odborem Sokola při oslavě 100. výročí hymny J. K. Tyla: „... Scénickou hudbu napsal prof. Pavel Dědeček. Můžeme směle napsati, že dávno již tak krásného divadelního představení jsme v příborské Sokolovně neměli ... Mile překvapil orchestr řízený pevně br. Štindlem. Pečlivě nastudována byla jak krásná předehra, tak i jednotlivé doprovody sborů, sólistů i melodramů. Sbory smíšené i mužské nacvičil br. řed. Michalík a zhostily se dobře svého úkolu. Zvláště při sobotním představení docíleno bylo úplné souhry s orchestrem. Baletní vložky chlapců i dospělých „U muziky“ nastudoval br. Harry Navrátil a pěkně doplnily a zpestřily místní smutný děj hry ... Prostě možno říci, že dramatický odbor spolu s hudebním a zpěvním odborem podali nám dobře připravenou a krásně sehranou hru ... byla čteně navštívena, což nejlépe svědčí o úspěchu hry.“²¹⁸

V roce 1935 byla Sokolem sehraná i opereta „Pařížanka“. Pisatel pod zn. „R. B.“ se vyjadřuje k operetě v tisku takto: „Opereta „Pařížanka“ sehraána v Příboře 24. 11. Celkové provedení odpovídalo místním poměrům a snaze účinkujících. Nebylo by po zásluze měřiti herecké výkony kritikou, kde nutno více posouditi a uznati píli a obětavost. Ale i nejlepší ochotnická společnost nestačí na úplně zdařilou inscenaci operetní. Je úkazem dnešní doby, že také ty ochotnické scény, které jsou právě povolány, aby šířily vzdělání v lidu provinčním, vyplývají svou obětavost na rev. operetách, ať už třeba i z pohnutek kasovních.“²¹⁹ V jiném příspěvku pod značnou „B. R.“ se ovšem píše k provedení stejné operety: „Nedělní provedení Benešovy operety „Pařížanka“ podal příborský sokolský soubor svému vděčnému posluchačstvu celkem vkusně. Dobré hudební nápady autorovy dovedl pohotově uplatniti dirigent br. Štindl plností

²¹⁷ „Dramatický odbor Sokola v Příboře“, *Radhošť*, r. I, č. 37, str. 6

²¹⁸ „Příbor“, *Přehled*, r. IV, č. 42, str. 6

²¹⁹ „Opereta „Pařížanka““, *Přehled*, r. V, č. 50, str. 6

*zvukového proudu a jadrným rytmickým spádem ... Hrálo se s takovou chutí a po technické stránce byla patrná taková poctivá propracovanost, že obecnost se ochotně poddávalo srdečnému a oživenému průběhu lehké operetní múzy.*²²⁰ V prvním příspěvku pisatel zejména zdejší dramatické odbory spolků, které podle něho, jakožto velmi vlasteneckého člověka, neplní svou úlohu ochotnického divadla, které má hrát hry vzdělávající lid a hrají operety, které jsou podle něho podřadným řádem, ačkoli všeobecně velmi oblíbeným. V druhém příspěvku se pisatel více zaměřuje na výkon herců a zpěváků, orchestru a provedení hry samotné a hodnotí je kladně. Naproti tomu v prvním příspěvku pisatel kvality provedení natolik neocenuje, čímž chtěl dát zřejmě najevo, jaký druh her a jakou tematiku by měly zdejší ochotnické scény hrát. (preference).

V Lubině r. 1927 se nachází zpráva o uvedení nového jevištního útvaru Sokolem, kterým byla revue. „Celým rázem „*My budeme stavět*“ udán pěkný ráz celého večera. Mísni humor byl výraznější než posledně, proto více zajímal. Účinkujících bylo tolik, že není možno na jednotlivé pěkné i velmi pěkné výkony zvlášť poukazovati. Celek byl pozoruhodný.“²²¹ Autorem kritiky byl Jan Filipický.

R. 1926 7. července uspořádal dramatický odbor Sokola kabaret. Jan Filipický hodnotí pěvecké výkony v Lubině ze dne 20. srpna 1926: „*Viděli jsme na jevišti staré osvědčené herce a zpěváky, kteří pod vedením p. prof. Vývozila ukázali nám velmi pěkné a pozoruhodné výkony ochotníků, vědomých si svého poslání a svých úkolů. Středem pozornosti byl tentokrát p. Šindler, člen brněnského operního ensemblu, který vystoupil na příborském jevišti pohostinsky, vítán potleskem a za vyspělé umění herecké i pěvecké potleskem odměňován ...*“²²²

2.3.2 Orel

O hudební činnosti Orla nebylo nalezeno mnoho zpráv. Kronika spolku se nedochovala a nedá se vyloučit možnost, že vůbec nevznikla. Podle dostupných informací a útržkovitých zpráv v dobovém tisku bylo nicméně zjištěno, že Orel

²²⁰ „Nedělní provedení Benešovy operety „Pařížanka“, *Přehled*, r. V, č. 51, str. 7

²²¹ „Příborské noviny“, *Lubina*, r. XV, č. 1, str. 7

²²² „Zábava a poučení“, *Lubina*, r. XIV, č. 35, str. 7

provozoval hudební činnost tak jako jiné příborské spolky.

Tělocvičná jednota Orel byla založena r. 1908. R. 1919 se osamostatnila a nesla název „Orel československý – jednota Orla československého Příbor.“ Stejným cílem spolku byla jako u Sokola výchova a vzdělání jeho členů a dále také náboženská výchova. R. 1921 měl Orel dvě stě členů. Téhož roku vznikla u Orla „orelská dechová krojovaná hudba“ Jindřicha Pukovce, o které již bylo hovořeno v podkapitole „Dechové kapely“. Dechová hudba při Orlu fungovala do r. 1924, než se osamostatnila.²²³ Fotografie orelské dechové hudby z r. 1924 je součástí přílohy.

Při spolku vznikl rovněž divadelní a loutkový soubor. V r. 1925 zde založil František Vojtěchovský nejdříve mužský, později smíšený pěvecký sbor. Další činnosti Orla bylo pořádání četných přednášek, veřejných cvičení a akademií, které byly doprovázeny hudebním programem. O kulturních podnicích však není velmi mnoho zpráv v tisku. Produkce orelského divadelního orchestru zřejmě nedosahovala takového rozsahu jako sokolská představení, jejichž recenze se v tisku objevovaly pravidelně.

S určitou přesností nelze určit, která představení dosahovala vyšší popularity a úrovně. Podle počtu produkcí, rozsahu působnosti a ohlasů to byl ale zejména Sokol. Hodnocení tisku je ale nutno brát s rezervou, protože na kritice se velmi odrazilo autorství příspěvovatele. Do týdeníku *Lubina* přispívali zejména příslušníci Sokola, kteří honorovali vystoupení svého dramatického odboru. Když se tedy zřídka v tomto listě objevila recenze na orelské podniky, tak byly často spíše negativní. Recenze mohly tedy často být subjektivní, zaujaté a zkreslené. Příklad hodnocení hudebního doprovodu jedné z pořádaných akademií Orla v *Lubině* se objevil dne 28. května 1920: „*Účast na Akademii byla veliká ...Tělocvičná čísla ještě jakž takž ušla ... Recitace, byly chabé i živý obraz; svou neladností Orlu mnoho cti nepřidaly. Rovněž hudební čísla, zvláště zpěvy se ničím zvláštním nevyznamenalý ...*“²²⁴

Příklad velmi negativní recenze na dramatický odbor Orla v *Lubině* ze dne 12. srpna byl následující: „*Hra pak, která zrazenému obecnstvu předvedli, vymyká se veškeré kritice; možno jen podotknouti, že kdo neviděl hráti příborské Orly, ten nikdy neuvěří, jakou nechutnou slátaninu možno ještě nyní předvésti na jeviště, kterou jen člověk s dobrými nervy dovede bez vážnější poruchy až do konce vydržeti.*“²²⁵

²²³ Kronika města Příbora, str. 95

²²⁴ „Příborský Orel“, *Lubina*, r. VIII, č. 21, str. 5

²²⁵ „Klerikální divadlo a věneček“, *Lubina*, r. IX, č. 32, str. 10

Naopak jedna z kladných recenzí na akademii, konanou r. 1930, je uvedená v listě lidovců *Hlasy jičínsko-příborské*. V hudebním programu byla předehra z „Pikové dámy“ Suppého, „Píseň dolnužnická, slezská, polská“ od Bendla pro smíšený sbor, „Caprice Vienos“ od Kreislera, polka „Le canari“ Poliakina pro housle a klavír, „Sbor ze Smetanových oper“ Fr. Bauer-Martinovský a orelský pochod. Recenze na akademii byla následující: *„Akademie dopadla nad očekávání dobře. Těžko říci, co bylo nejlepší. Jednomu se líbilo to, jinému zas ono. To je právě u orelských akademii nejlepší, ta pestrost programu. Divák není unavován samými cviky nebo samým zpěvem, ale vše se pěkně střídá. Tím se také liší produkce našeho spolku od produkcí spolků jiných. Náš ještě Orel svým vystoupením nezklamal. Ačkoliv jich už od války bylo málo, přece se najdou stále nové a nové věci a také lepší ... Hudební čísla byla obecně přijata nadšeně. Na tom zase mají zásluhu p. řed. Sklenovský a br. Tukovec, kteří nedbali námahy a připravili tak posluchačům pěkný požitek. Neutuchajícím potleskem byl odměněn bratr učitel Strakoš za své sólo na housle, takže musel své číslo opakovat.“*²²⁶ Autorem příspěvku je lidovec a příznivec Orla, který pozitivně hodnotí a zároveň propaguje zájmy svého spolku. Mezi jednotlivými spolky vždy existovala soutěživost a jeden druhého považovali za konkurenci.

Jiný divadelní příspěvek uvedený v *Hlasech jičínsko-příborských* pochází ze dne 5. dubna 1930: *„Odbočka svazu katolických žen a dívek za spoluúčinkování členů Orla sehrála v sobotu 29. a v neděli 30. března t. r. krásné divadlo „Kristus vítězí“ z dob pronásledování křesťanů za císaře Diokleciána. Tento podnik byl svátkem v našem spolkovém životě a možno směle říci, že byl jedním z nejlepších, jež v Kat. domě dosud pořádány. Dík za to patří režiséru dp. St. Suchánkovi a hercům, jejichž výkony byly vysoké úrovně ... návštěva hlavně v neděli odpoledne byla velká. Přišlo i okolí.“*²²⁷ Z příspěvku vyplývá, že členové Orla vypomáhali také při divadelních představeních, pořádaných katolickými spolky v Příboře.

2.3.3 Sbor dobrovolných hasičů

Hasičský dobrovolný sbor vznikl v Příboře již r. 1871 nejprve jako německý spolek. Nejstarší protokoly v češtině pochází z r. 1879. Při hasičském sboru byl také

²²⁶ „Orelská akademie“, *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 21, str. 6

²²⁷ „Divadlo“, *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 14, str. 5

hudební odbor, o kterém se však v hasičské kronice neobjevuje mnoho záznamů. Součástí přílohy jsou dva dokumenty z r. 1909 a 1910 o zakoupení hudebních nástrojů pro hasičské sexteto (nebo také „tamburášská kapela“), které vedl František Vojtěchovský.²²⁸

Z dalších dokumentů, které se nacházejí v hasičské kronice, je vidno, jakou hudební činnost těleso vyvíjelo. Ve výkazu měsíční schůze, která je datována k r. 1915, se nachází zpráva o vystoupení trubačského sexteta při církevní slavnosti sv. Floriána při mši, což byla každoroční tradice. Kromě toho zajišťovalo venkovní odpolední zábavu pro veřejnost.²²⁹ O trubačském sboru se nachází zmínka v *Moravsko-slezském týdeníku* ze dne 10. května 1929. „*Hasičský sbor v Příboře konal jako jiná léta jarní svou vycházku první neděli květnovou dne 5. května do Trnávky k počtě zasloužilého župního činovníka bra Štindla a k utužení přátelských styků s bratrskými sbory v Trnávce a Kateřinicích ... Po dlouhých letech opět byl uveden v činnost zásluhou bratra Bayera trubačský sbor, který cestou jarými zvuky pochodovými udával tempo. V Trnávce též nedal se pobízeti, aby zdařilými hudebními čísly neosvěžoval náladu.*“²³⁰ Činnost trubačského sboru pozastavena. Podle právě uvedeného příspěvku tedy trubačský sbor v činnosti před r. 1929 nebyl, což mohl být následek propuknutí první světové války r. 1914, která mohla činnost přerušit. Příspěvek z tisku z r. 1934 opět dokládá, že trubačský sbor vystupoval na oslavách Sv. Floriána.

Přestože měl hasičský sbor své hasičské sexteto i sbor, na plesy, které pořádal, si zjednávat městskou dechovou kapelu. Byla to místní dechová kapela Valentina Mechla, p. Kohoutka, p. Kresty nebo Jindřicha Pukovce.²³¹ Podle zápisu o konání plesu z r. 1921 byl zvolen za tímto účelem p. Kohoutek, který nabízel vystoupení za nejnižší sazbu (a to 740 Kč – Kresta nejvyšší 1050 Kč) Z toho vyplývá, že výběr kapely závisel na finančním ohodnocení za výkon. Součástí přílohy jsou dochované pozvánky na hasičský ples z r. 1930 a 1933, kde hudební program zajistila dechová hudba Jindřicha Pukovce.

2.3.4 Dělnická tělocvičná jednota

²²⁸ Kronika dechové hudby města Příbora

²²⁹ Kronika Sboru dobrovolných hasičů, zápis ze 4. května 1915

²³⁰ „Hasičský sbor v Příboře“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. II, č. 20, str. 8

²³¹ Kronika dechové hudby města Příbora

Dělnická tělocvičná jednota (dále jen DTJ) vznikla v Příboře r. 1909. Po první světové válce obnovila činnost r. 1919. Pouze na základě novinových příspěvků bylo zjištěno, že se DTJ aktivně účastnila společně s ostatními spolky a školami oslav, výročí a že také pořádala akademie s hudebním programem. Při DTJ fungoval rovněž dramatický odbor, který sehrál četná divadelní představení a r. 1923 také operetu „Kráska ze Šumavy“ a „Lucifer aneb zázračný elixír“. Hudební složku operety sehrálo „Hudební sdružení Leoše Janáčka“, jak uvádí příspěvek *Lubiny* z téhož roku.²³²

Stejně tak jako ostatní spolky, také DTJ se řídila při kritikách divadelních představení kritérii, kterými byla aktuálnost témat, novodobost her, výchovný a vzdělávací podtext. O vkusu diváků vypovídá článek z *Lubiny* z r. 1926: „*Dramatický odbor dělnické tělocvičné jednoty sehrál dne 4. a 5. dubna na Sklípku obsahově slabý vojenský vaudeville o třech jednáních „Noční manévry“ od Xaviera Jagera. První den byla návštěva veliká, druhý den slabší. Souvisí to asi přímo s celkovým rázem kusu. Předně je třeba říci, že bude nutno vypořádati se se starými rakouskými oficírskými a pfeifendeckelskými typy veseloher radikálně a jednou pro vždy i našim venkovským divadlům. Tato témata už jsou tak otřepaná, že nepůsobí ani tehdy, když jsou zpracována lépe než toto.*“²³³ Z příspěvku Jana Filipského vyplývá, že pro kladné posouzení divadelního představení musí být dodrženo kritérium novější a modernější hry s aktuálními tématy a také výchovný a vzdělávací podtext stejně tak jako bylo u kritérií jiným spolků: „*A ostatně: mluvíme-li pořád o výchovné ceně divadla, máme na mysli nejen ideovou působnost díla, ale také zdravou výchovu vkusu. Na to se nesmí vůbec zapomínat, ani při výběru veseloher, které chtějí jen pobavit.*“²³⁴

2.3.5 Sportovní klub

Také Sportovní klub se aktivně účastnil všech příbořských kulturních programů. Pořádal divadelní hry, plesy i kabaretní večírky v Příboře i okolí, které se těšily velké oblibě, což dokládá dobový tisk. Velmi úzce spolupracoval se zdejším Sokolem. Tento spolek vznikl v Příboře v průběhu srpna r. 1920.

Ohlas na jednu z prvních sehraných divadelních her Sportovního klubu se

²³² „Z Příbora“, *Lubina*

²³³ „Kulturní“, *Lubina*, r. XIV, č. 18. str. 7

²³⁴ tamtéž

nachází v Lubině ze dne 17. března 1922: „Dne 4. a 5. t. m. pořádal zdejší podnikavý S. K. Příbor dvě zdařilá představení. Dávána byla veselohra „Bílá černoška“, o 3 jednáních od P. Arnošta. Hra provanuta je jemným vtípem, takže snese i nejpřísnější měřítko. Hráno po oba dny před vyprodaným domem. Souhra dokonalá, výprava hry zdařilá. Zvláště vynikly svými výkony p. E. Hlubík, který měl režii, pak sl. Bělohlávková, uč. Andryšek ze Suchdola a p. Vencl. Obecenstvo může být úplně spokojeno.“²³⁵

R. 1925 sehrál Sportovní klub frašku Karla Piskoře „Radostná událost“. V recenzi Jana Filipského²³⁶ se píše: „Je to dohromady hubený kus, chcete-li taková žebrovitá herka bez vnitřní idey, bez vůdčí myšlenky, bez originelního vtípu, bez tempa, bez krve, bez masa – a líbí se to, a líbí se to a líbí se to. Právě proto, že je to lehké, plné rafinovaných a nemožných náhod, nepřiliš vtipně spojovaných, že to takové průhledně nemožné a nenáročné ... Herecké schopnosti ensemblu S. K. jdou výše než tato hra. Byla sehrána břitce a plyně a snaží-li se všichni dodati hře temperamentu více než ho má, bylo to veliké plus tohoto večera. Neboť tuto hru mohou udržet na jevišti jedině herci. Sama té schopnosti nemá. Obecenstvo odcházelo potěšeno a rozradostněno.“²³⁷ Z příspěvku vyplývá, že obecenstvu šlo hlavně o to, aby byla hra zábavná a vtipná. Dá se odvodit, že každý byl unavený a sedřený z práce a potřebovat se uvolnit, zasmát a pobavit a ne hledat a očekávat od hry nějaký hlubší význam tak jako pisatelé článků. Příspěvatelé byly vlastenci se určitou ideou, co je a není správné, podporovali hlavní hesla spolků, které zastupovali a příspěvatelé z různých stran hází špínu jeden na druhého. I prostřednictvím tisku je vidět, že příspěvatelé se snažili lidi ovlivňovat a vychovávat podle jim „správného“ kodexu.

Divadelní činnost vyvíjel kromě zmíněných spolků dále také Katolický spolek a Akademický klub Příbor, který byl založen r. 1924, jak vypovídá dobový tisk.

2.4 Význačné události

V Příboře se v meziválečném období uskutečnilo několik význačných událostí. Jako v jiných městech se každým rokem konaly např. oslavy výročí 28. října a oslava narozenin T. G. Masaryka. Ke stému výročí narození Bedřicha Smetany r. 1924 byl v

²³⁵ „Z Příbora“, *Lubina*, r. X. č. 11, str. 7

²³⁶ Učitel českého učitelského ústavu v Příboře, člen Sokola

²³⁷ „Kulturní“, *Lubina*, r. XIII, č. 43, str. 4

Příboře ustanoven již r. 1923 zvláštní odbor, který k výročí uspořádal kolem dvaceti hudebních a kulturních programů, jež byly sehrané nejen v Příboře ale i v okolních městech (např. Trnávka, Štramberk, Nový Jičín, Kopřivnice, Libhošť, Frenštát pod Radhoštěm), což dokládá kronika města. Slavnost byla zahájena 1. března 1924 a poslední představení se konalo 25. května 1924. Oslavy se zúčastnily všechny význačné spolky, školy i dechová hudba Jindřicha Pukovce. K této příležitosti se také spojil Valentin Mechl orchestry z Příbora i okolí, se kterými uskutečnil čtyři velké koncerty. Účinkovalo zde 120 hudebníků. Nacvičování se ujal František Vojtěchovský. Programem byly orchestrální díla Bedřicha Smetany, klavírní skladby, sbory, symfonická báseň „Vltava“, symfonické básně „Šárka“, „Z českých luhů a hájů“ a „Blaník“ z cyklu „Má vlast“. árie z oper atd. Kromě toho zazněla i jiná díla českých romantických skladatelů, jako byl Antonín Dvořák, Tovačovský, Zdeněk Fibich, Vilém Blodek dále skladby místního skladatele Rudolfa Sklenovského a dalších²³⁸ a rovněž zahraničních skladatelů E. Griega, Mendelshona-Bartholdyho, C. Saint – Saënsa, Ch. Gounoda, Carla Maria von Webera, Bizeta nebo také klasických autorů W. A. Mozarta či L. Beethovena²³⁹. Uskupení byla řízena Františkem Schäferem st. i ml., Františkem Vojtěchovským, Jaroslavem Štindlem, Antonínem Brotanem. Současně byl uspořádán zájezd do moravsko-slezského divadla v Ostravě na „Prodanou nevěstu“.²⁴⁰

Příspěvek v Lubině hodnotí jeden z hudebního vystoupení Bedřicha Smetany v Sokolovně, které pořádala TJ Sokol 2. března 1924: „*Orchestr řízený panem profesorem Vojtěchovským, sólisté i sbory podali s láskou k oslavenci vřele procítěný a umělecky prvotřídní hudební výkon. Pan uč. Andrýsek velmi krásně a co hlavního poutavě nastínil život a dílo Smetanovo. Večer byl důstojnou oslavou našeho hudebního génia a zanechal v obecnstvu hluboký dojem. Návštěva byla obrovská.*“²⁴¹ Z uvedeného příspěvku vyplývá, že hudební program uskutečněný orchestrem, který řídil Fr. Vojtěchovský, byl proveden kvalitně, což ocenil nejen pisatel příspěvku, ale i veřejnost, která se akce zúčastnila. Článek je napsán ve velmi nacionálním a patriotickém duchu.

R. 1925 bylo rovněž oslaveno výročí Antonína Dvořáka (více v podkapitole „Sokol“), Jana Husa, Jana Žižky. Při těchto příležitostech aktivně vystoupily zpravidla

²³⁸ Filipický Jan: „Z ústavního života“, in *Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935*, Praha 1936

²³⁹ kronika dechové hudby města Příbora

²⁴⁰ Kronika města Příbora

²⁴¹ Lubina, 7. března 1924, r. XII, č. 9

všechny příborské školy a spolky, které prováděly secvičené hudební programy, státní hymny, chorály, sbory a vlastenecké písně.

Dne 7. října 1928 byl odhalen památník osvobození a padlých vojáků z Příbora, při čemž byla uspořádaná slavnostní akademie Jednotou čsl. Obce legionářské v Příboře. Tento den byl označován jako „národní svátek Příbora a okolí“. Při této příležitosti vystoupil pěvecký sbor Sokola, vojenská hudba pěšího pluku 8. „Slezského“.²⁴²

Dne 25. října 1931 byla v Příboře odhalena pamětní deska na domě, kde se narodil světoznámý vědec a psycholog Sigmund Freud. V době odhalení měl 75 let.²⁴³ Ačkoli na slavnost nepřišel, starosta města Oldřich Otáhal obdržel od Freuda děkovní dopis. Díky této události se na chvíli stal Příbor středem pozornosti. U události byl přítomný reportér New York Times, Freudova dcera Anna, profesori z Prahy, Vídně, Berlína a další. Na slavnosti vystoupili se státní hymnou a s „Věnem“ Bedřicha Smetany žáci učitelského ústavu, které vedl František Marušník.²⁴⁴ Autorem pamětní desky byl známý příborský sochař František Juráň.²⁴⁵ Pozvánky a recenze na tuto významnou se objevilo ve všech novinách, zmínka se nachází i v německém listu vycházející v Novém Jičíně *Neue Volkszeitung*. V tisku *Lubina* bylo o významu slavnosti dokonce poznamenáno: „*Již skutečnosti, že v našem městě stála kolébka vědce světového jména, staví naše město na čestné místo mezi jiná významná města ... Průběh celé slavnosti byl vysílán rozhlasem vysílací stanice v Mor. Ostravě a vysílání bylo skutečně vzorné. Toho dne zvěděl o jsoucnosti jakéhosi města Příbora v Československu celý vzdělaný svět. Byl to jeden z nejšťastnějších okamžiků našeho odstrkovaného města, které opravdu není jedno z nejmenších.*“²⁴⁶ Celá recenze i pozvánka je součástí přílohy.

Od 5. července do 3. srpna 1930 probíhala v Příboře Okresní živnostenská výstava severovýchodní Moravy. Jeden z možných úvodů uspořádání a konání výstavy v Příboře se nachází v *Hlasech jičínsko-příborských*, r. III, č. 27, str. 3. v článku „Vznik okresní výstavy v Příboře“. Souhrnně lze říci, že výstava vznikla z podnětu aktivních příborských občanů, kteří usilovali o pozvednutí upadajících řemesel a živností ve

²⁴² Kronika města Příbora

²⁴³ Sigmund Freud od svých třech let žil ve Vídni, do Příbora zavítal potom už jenom na prázdniny jako mladý chlapec.

²⁴⁴ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

²⁴⁵ Kronika města Příbora

²⁴⁶ „Významný den města Příbora“, *Lubina*, r. XIX, č. 44, str. 5

velkém počtu menších měst jako byl Příbor v důsledku nástupu velkopřemyslu a obchodu. Heslem výstavy bylo „*Pro blaho a lepší budoucnost kravařského kraje*“.²⁴⁷ Na konání krajiné výstavy připravovaly obyvatelé četné informace a pozvánky v tisku (Hlasy jičínsko-příborské). Informovala rovněž o jejím průběhu.

Město se tak stalo opět centrem pozornosti, což dokládá vysoká návštěvnost a četné zprávy v dobovém tisku. Do Příbora při této příležitosti přijelo do Příbora několik desítek tisíc návštěvníků. Hudební program k výstavě zajišťovala dechová hudba Jindřicha Pukovce. V příspěvku *Hlasů jičínsko-příborských* z 2. srpna 1930 je zpráva o významu výstavy pro Příbor a úrovně vystoupení kapely: „*Příborská výstava se vydařila nade vše očekávání, takže musela být prodloužena o celý týden až do 3. srpna. Svým významem přerostla obvyklé okresní výstavy a stala se vlastně krajinou výstavou celého Kravařska. V poslední době pořádají se na výstavišti kromě známých a velmi oblíbených koncertů kapely p. Pukovce také koncerty valašské kapely ze Vsetína ...*“²⁴⁸ Kromě Pukovcovy kapely a valašské kapely byly vysílány každý den na výstavě radiokonzerty, což dokládá tisk. Výstavu ukončil lampiónový průvod a smíšení sbor učitelského ústavu „*Píseň osvobozených*“ za řízení Bořivoje Mikody.²⁴⁹

2.5 Chránová hudba

O rozvoj chránové hudby v Příboře se v meziválečném období se zasloužil místní varhaník kostela Rudolf Sklenovský (1878-1948). Navázal na svého předchůdce Jana Voitše, prvního většího hudebníka, skladatele a varhaníka v Příboře.

Jan Voitš (1840 – 1894) byl organizátorem hudebního života ve městě v druhé polovině 19. stol. Započal pořádání hudebních akademií uč. ústavu, věnoval se kapelnictví a jako varhaník a ředitel kůru v kostele, kde založil chránový sbor. Mimo to pořádal veřejné koncerty, na kterých vystupoval také sólově. Založil v Příboře hudební školu. Kromě toho byl skladatelem chránových skladeb, které mají lidové prvky, slavnostních pochodů pro dechové kapely určených k církevním příležitostem, jako byly např. slavnostní průvody při Božím těle²⁵⁰ a taneční hudby, jako např. mazurky,

²⁴⁷ *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 15, str. 3

²⁴⁸ *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 31, str. 5

²⁴⁹ Kronika města Příbora

²⁵⁰ Boží tělo byla příborská církevní tradice, která se provozovala do 50. let 20. stol.

polky, valčíky. Jeho skladby byly dosáhly velké obliby a v pozdějších letech byly často zařazovány do repertoáru příborských hudebních uskupení.²⁵¹ (především slavnostní pochody) Skladby Jana Voitše tvořily náplň hudebních programů chrámového sboru i jiných příborských hudebních vystoupení.

Rulolf Sklenovský převzal po Janu Voitšovi chrámový sbor, místo regenschoriho v kostele i hudební školu, kterou navštěvoval pozdější vojenský kapelník dechové hudby v Příboře Jindřich Pukovec a jeho bratři. Rudolf Sklenovský rovněž složil řadu vokálních a instrumentálních skladeb, a to hlavně pro kůr, a také hudbu pro dětské divadelní hry.²⁵²

V SOkA Nový Jičín, signatura N, i. č. 1025, karton 440 se nachází rukopisné pozvánky varhaníka na koncerty členů hudební školy z r. 1905 a 1908. V příloze je i program koncertu z r. 1908, při kterém vystoupili žáci hudební školy za doprovodu městské hudby města. Repertoárem byly skladby Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Vymětala, Raffa a dalších.

Dobové články z tisku dokládají hudební program, se kterým vystupoval příborský chrámový sbor v kostele na svátky velikonoční a vánoční. Byl to např. příspěvek v *Hlasech jičínsko-příborských* z 12. dubna 1930, který zachycuje velikonoční hudební program: „*Na Zelený čtvrtek bude ve farním chrámu Páně o 20. hod. provedena „Golgota“, kantáta od Hausmana pro sbor. sóla, varhany o orchestr. Na Velký pátek pak tamtéž o 20. hod. Haydnovo oratorium „Sedm slov“ pro sbor, varhany a velký orchestr řízením řed. p. R. Sklenovského ...*“²⁵³ R. 1932 vedle zmíněných skladeb zazněla také: „*Horák: mše B dur; sbor a orchestr; odpoledne Führer: nešpory, spor, orchestr. V pondělí odpoledne: Sautner: litanie loretánská, velký sbor a orchestr.*“²⁵⁴

Při vánočních svátcích zazpíval místní chrámový sbor podle dobového příspěvku tisku z r. 1931 skladby: „*Na Hod Boží vánoční v pátek: Jitřní mše sv.: Pastorální mše od Vogta pro sbor a velký orchestr. Jako vložky předneseny budou: Tichá noc od Fühlera a Pastorella od neznámého skladatele. Ke konci Pangelinqua od J. Voitše. Velká mše svatá. Velká mše svatá: Pastorální mše od Valenty pro sbor, sóla a orchestr. Jako vložky předneseny budou od Kolaříka koledy. Odpoledne nešpory od Fühlera pro*

²⁵¹ Baláš, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

²⁵² tamtéž

²⁵³ „Hudba chrámová v Příboře“, *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 15, str. 6

²⁵⁴ „Z Příbora“, *Hlasy jičínsko-příborské*, r. IV, č. 7

*sbor a orchestr. - 26. prosince na svátek sv. Štěpána: Velká mše svatá pastorální od Kolaříka pro sbor a velký orchestr. Vložky: různé pastorale a pangelinqua od Pilherta. - Neděle 27. prosince: Velká mše svatá. Pastorální mše od Jeremiáše pro sbor a velký orchestr; pangelinqua a vložky: Pastorela od Kolaříka. O půl třetí hodině odpoledne koledy pro sbor a orchestr Kolaříka. U varhan pan učitel Netolička M., řídí ředitel kůru pan R. Sklenovský.*²⁵⁵ Recenze na vystoupení chrámového sboru ale součástí dobového tisku nejsou.

Při příborském kostele byly dodržovány církevní tradice. Jednou z místních tradic bylo a dosud je vytrubování intrád z trubky z věže kostela. Jako autor intrád je považován Jan Voitš. Obsazení bývá malé, zpravidla osm až deset hráčů. Intrády jsou osmi taktové úseky, kde liché takty interpretovala samotná křídlovka a sudé takty jako odpověď na liché jsou hrány „tutti“. Vytrubování intrád se střídá se zvoněním zvonů a jejich náplní jsou mariánské písně. Vytrubovány jsou pravidelně v předvečer příborské pouti (vždy druhou zářijovou neděli) z věže farního kostela na začátku a na konci mše a také na Mariánský svátek Nanebevzetí Panny Marie dne 15. srpna. Sólo křídlovky interpretoval nejdříve známý příborský hudebník Mořic Hanzelka. Po něm se této funkce ujali Ludvík Demel st., dále Josef Kotr st. a ml. a v meziválečném období také kapelník dechové hudby města Příbora Jindřich Pukovec.²⁵⁶ Dnes intrády provozuje Zdeněk Pukovec, který se této tradice účastnil již od šesti let.²⁵⁷

Další příborskou tradicí byl svátek Božího těla, který se konal vždy ve čtvrtek po svátku nejsvětější trojice. Den před slavností byly stavěny oltáře v obloucích podloubí, a to uprostřed každé strany náměstí. Po stranách každého oltáře stály břízky. V čele průvodu, který vycházel z kostela, byli ministranti s křížkem. Následovaly je družičky v bílém, které sypaly na cestu okvětní lístky pivonek. Za nimi šli kněží a následovali je členové tělocvičné jednoty Orel, hudebníci (místní dechové kapely) a nakonec občané. U každého oltáře bylo zvykem se zastavit a proveden byl malý obřad. Jakmile obešel průvod celé náměstí, směřoval zpět do kostela. V 50. letech už průvod chodil jen kolem kostela než byl v 60. letech úplně zrušen.²⁵⁸

Kronika města Příbora se rovněž zmiňuje o tradici, která se zde udržela do 1.

²⁵⁵ „Hudba a zpěv chrámový ve svátky vánoční v Příboře“, in Hlasy jičínsko-příborské, r, IV, č. 52, str. 8

²⁵⁶ Kronika dechové hudby města Příbora

²⁵⁷ Podle osobního svědectví Zdeňka Pukovce dne 15. srpna 2011

²⁵⁸ Podle osobního svědectví Zdeňka Pukovce dne 15. srpna 2011

také: videoklip s bývalým kronikářem Ladislavem Loukotkou z r. 2009 s názvem „Boží tělo“ na <http://www.televize-pribor.cz/?clanek=156>)

února 1922, již bylo pění písňe z věže kostela po odbítí zvonů. R. 1922 však bylo však zrušeno místo hlídače²⁵⁹ a hasičský sbor zavedl hasičskou sirénu.²⁶⁰ Text a noty písňe jsou součástí přílohy.

2.6 Hostující divadelní společnosti, hudební uskupení a interpreti v Příboře za první republiky

Meziválečná kultura v Příboře se neomezovala jenom na hudební a kulturní podniky místních spolků a uskupení, ale byla obohacována a zpestřována také kulturními podněty z okolních měst i velkých českých hudebních center.

V Příboře byl oceňován jakýkoli druh kulturní aktivity, který se zde odehrál. Každá kulturní přispění, a to více i méně zdařený, byl ve městě vítán. Podle názorů místní inteligence mohlo být totiž kulturního dění ve městě mnohem více, než jaký byl dosavadní stav, což dokládají útržkovité informace v tisku. Např. příspěvek v Lubině r. 1923 poukazuje na „jednotvárný život v Příboře“²⁶¹ či příspěvek rovněž z r. 1923, kde pisatel označuje nejen Příbor, ale i celý kraj „Kravařska“ jako „kulturně zubožený a alkoholem zamořený“. Ve zprávě o události odhalení pamětní desky Sigmundu Freudovi v Příboře se autor příspěvku na závěr zmiňuje o „jednom z nejšťastnějších okamžiků našeho odstrkovaného města, které opravdu není jedno z nejmenších.“²⁶²

Předtím, než bude přistoupeno k jednotlivým kulturním událostem, zprostředkovaných v Příboře hostujícími společnostmi, bude zde objasněna jedna z možných objasnění příčin a důvodů právě zmíněných úvah.

Možná odpověď se nalézá v publikaci Františka Míti Hradila *Hudebníci a pěvci v kraji Leoše Janáčka*,²⁶³ která pojednává o vývoji ostravské hudební kultury a jejího vývoje z historického hlediska. Autor poukazuje na skutečnost, že vývoj hudební kultury dnešního Ostravska „probíhal třeba oproti Praze, Brnu či Plzni poněkud opožděně. V tom sehrála důležitou roli skutečnost, že v minulosti na Ostravsku chybělo významné centrum společenského života. ... Moravská Ostrava v r. 1894 ještě pod

²⁵⁹ Posledním hlídačem byl Josef Černoch

²⁶⁰ Kronika města Příbora

²⁶¹ „Z Příbora“, *Lubina*

²⁶² „Významný den města Příbora“, *Lubina*, r. XIX, č. 44, str. 5

²⁶³ Hradil, F. M.: *Hudebníci a pěvci v kraji Leoše Janáčka*, Ostrava 1981

*hejtmanství v Místku, Slezská Ostrava patřila do frýdeckého okresu.*²⁶⁴ Dále poznamenává, že „*Svůj vliv na vývoj české hudební kultury mělo i opožděné národnostní uvědomování na Ostravsku, způsobené mimo jiné tím, že tento region ležel v pohraniční oblasti tří států: Rakousko-Uherska, Pruska a Polska, a po etnické stránce se tu překrývaly vlivy české, německé a polské. Vedle sebe zde žilo obyvatelstvo několika národností.*“²⁶⁵ Podle autora byly ale tyto nedostatky vyrovnal „*bohatý hudební folklór venkovského i městského typu, produkce hudby dechovými kapelami a zábavnými salónními orchestry.*“²⁶⁶ Vlivem změny územního členění v r. 18... a později také se vznikem samostatného čl. státu se výše zmíněná teze již Ostravy tolik netýkala, protože se zde udál úplný kulturní zvrat. Nicméně v ostatních okresních větších i menších městech Severomoravského kraje se zde tento kulturní deficit s určitostí v jisté míře projevoval i nadále. To nemohla změnit zajisté ani „*nejsvětější bod v kulturních dějinách*“ v Příboře, když zde byl založen druhý český učitelský ústav na Moravě.

Nyní bude konečně přistoupeno k hostujícím společnostem v Příboře v meziválečném období. Na základě zmapování kroniky města a příspěvků dobového tisku bylo zjištěno, že ve zmíněném období ve městě uspořádali několik vystoupení ochotnické divadelní společnosti, členové českých národních divadel, sóloví interpreti i hudební soubory. Ohlasy na výkony interpretů se v dobovém tisku různily. Zatímco se vystoupení profesionálních členů národních divadel setkala zpravidla vždy s velkým ohlasem u obecnstva i recenzentů, hodnocení výkonů ochotnických divadelních společností bývala střídavě kladná i záporná.

Výskyt divadelních představení ochotnických kočovných společností v Příboře je registrován zejména ve 20. stol. do Příbora, kdy zde byl uspořádán cyklus her téměř každým rokem. R. 1920 zde cyklus divadelních her uspořádala Trnkova divadelní společnost a společnost B. Gutmana, následujícího roku poté Vlčkova divadelní společnost. Štětkova divadelní společnost vystoupila ve městě v r. 1922 a 1925 a divadelní společnost Limichen-Veselského v r. 1923 a 1924. V témže roce 1924 do Příbora zavítala také Alferiho divadelní společnost. Ruské divadlo z Prahy zde uspořádalo vystoupení r. 1925. Dobový tisk se dále zmiňuje o divadelní společnosti F.

---

²⁶⁴ Hradil, F. M.: *Hudebníci a pěvci v kraji Leoše Janáčka*, Ostrava 1981, str. 276

²⁶⁵ tamtéž

²⁶⁶ tamtéž

Veselského r. 1928 a r. 1930 operní operetní a činoherní společnost S. Burgeta. Ohlasy na divadelních představení sehraných ochotnickými kočovnými společnostmi se různily. Jelikož by bylo nesmyslné uvádět všechny recenze z tisku, bude uvedeno jen několik z nich.

Jedna z rozporuplných recenzí na divadelní cyklus, který se hrála v Příboře r. 1920 Trnkova divadelní společnost, se nachází z *Lubyně* dne 20. února 1920: „Seznámila nás s novějšími díly skutečně uměleckými, na druhé straně však předvedla na scéně i brak nejodpornějších vídeňských „šlágrů“ a operet. Úmysl její byl dobrý, ale repertoáru scházelo kritické oko, jež by vyškrtalo hry, které tam nepatřily. Někteří herci (Zeman, Falc, Gotvald) i herečky (Zemanová) snažili se podati své nejlepší, jiní však svým přednesem právě jen zabíjeli čas. Některé hry (V Příboře např. „Strakonický dudák“, v Kopřivnici „Prodaná nevěsta“) byly sehrány způsobem přímo příšerným (nemám výstižnějšího slova), takže herci z povolání mnohdy ani nedostihli výkonů ochotníků příborského Sokola. Milovníkům klepů podala dosti látky k rozhovoru, lidé šeptali si pikantní historky o jednotlivých jejích členech (žárlost p. Löfflera na na sl. Petzovou aj.) Jinak ovšem nelze společnosti upřít dobrých snah a mnohému z nás se po ní zasteskne.“²⁶⁷ Autoři recenzí na vystoupení ochotnických divadelních společností často porovnávali úroveň s domácími ochotnickými, a to zejména Sokola, jehož dramatický odbor byl v porovnání s ostatními příborskými ochotnickými spolky považován za nejvyspělejší.

Při hodnocení výkonů členů Vlčkovy divadelní společnosti, která do města zavítala r. 1925, byla vytýkána zejména hudební složka: „Že i takový podnik není bez bolševiků, nejvíc pociťuje sluch i zrak publika i kapsa ředitele. Kapsa dá se upnouti ale uši nelze zacpat, když promrzlé jsou zastrčené v zimníku ... V neděli např. při „Profesoru v pekle“ bylo až hanebné orchestr poslouchati; hrál bez not a hozeny byly celé oddíly kusu pod pult. A režie o nic lepší ...“²⁶⁸

Naopak Alferiho divadelní společnost, která vystoupila v Příboře r. 1924 vystupovala v Příboře, byla kritikou ohodnocena velmi kladně: „Alferiho divadelní společnost hostuje už druhý týden v Příboře a nutno říci, že všechny hry, které až dosud předvedla na scéně, byly zdařilé, přes všechny nedostatky jeviště „na Sklípku“ s kterými herci museli zápasiti. Herci sami pak jsou všichni dobře herecky založení, takže

²⁶⁷ „Trnkova divadelní společnost“, *Lubina*, r. VIII, č. 8, str. 5

²⁶⁸ „Z Příbora“, *Lubina*, r. IX, č. 8, str. 6

*zdolávají až obdivuhodně nejtěžší scény. Návštěvy byly až dosud velmi slušné ...*²⁶⁹
Příspěvek vypovídá o skutečnosti, že v Příboře chyběla reprezentativní budova, kde by se mohla konat kulturní představení.

Také v týdeníku *Radhošť* se nachází velmi kladná recenze na vystoupení ruského divadla z Prahy s činohrou „Car Ivan Hrozný“ dne 18. srpna r. 1925: *„Provedení hry bylo prvotřídní, jelikož společnost disponuje výbornými silami nad něž vyniká představitel cara Ivana Hrozného V. Ch. Vladimov. Rázovité dekorace a kroje dodávaly hře nám nezvyklého rázu, který byl zvyšován ruským přednesem hry ... Obecenstvo, jehož se dostavilo hojně, odměňovalo herce bouřlivým potleskem.*“²⁷⁰

Ačkoli reakce na vystoupení divadelních společností v Příboře byly kladné i záporné, návštěvnost příborskými občany byla téměř vždy vysoká. Ochotnické společnosti byly u příborských občanů v oblibě.

Ve dvacátých i třicátých letech 20. stol. v Příboře rovněž příležitostně vystupovali členové scén Národních divadel Olomouce, Brna, Prahy i Ostravy.

Činohra z Olomouce zavítala do města např. v r. 1921 a Ostravy pak v letech 1934, 1935 a 1937, kdy kromě svých představení pomáhala také v divadelních hrách pořádaných místními dramatickými odbory místních spolků. Koncertní vystoupení zde provedli Členové Národního divadla Prahy r. 1922. Při kabaretních večerech účinkovaly členové olomoucké scény r. 1929, představitelé národního divadla Ostravy a Brna pobavili příborské občany na kabaretu r. 1928. Kabarety měly mezi příborskými obyvateli velký ohlas. Moravské kvarteto Kudláčkovo z Brna poctilo Příbor svou návštěvou r. 1929 při oslavě 25. výročí úmrtí Antonína Dvořáka.

R. 1921 zavítala do Příbora činohra z Olomouce, která byla velmi vřele přijata kritikou: *„Zájezdem olomoucky činohry do Příbora bylo nám poskytnuto vzácného uměleckého požitku. Zvláště ti, kteří nemohou navštívit divadla velkých měst, měli příležitost poznati, jak asi má vyhlížeti hra předvedená skutečnými herci. Byť by naši ochotníci dovedli nám podati pěkné hry, nikdy nedocílili tak skvělého výsledku ... smutné jest jen, že nutno opět upozorniti na nemístné chování jiné části obcenstva. Tito dobromyslní lidé si pletou řádné divadlo s představeními, kterými nás obšťastňuje*

²⁶⁹ „Alferiho divadelní společnosti“, *Radhošť*, r. I. č. 3, str. 5

²⁷⁰ „Ruští umělci v Příboře“, *Radhošť*, r. I. č. 47, str. 5

„Orel“, kde při dramatu se směje a při veselohře spí ...“²⁷¹ Profesionální představení herců z olomouckého divadla byla pro olomoucké občany tedy velkým uměleckým zážitkem.

Z příspěvku Lubiny ze dne 18. srpna 1922 se dozvídáme o plánovaném vystoupení umělců pražského Národního divadla v Příboře. Na pěveckém hudebním programu koncertu zazněly v podání lyrického tenora Vladimíra Wuršera a barytonisty Boh. Soběského: „Kromě árií z oper Smetanových a Fibichových zazpívá „Baladu hraběte Tomského“ z Čajkovského opery „Piková dáma“, v kteréžto partii vedle „Oněgina“, Voka z „Čertovy stěny“ a posl. „Renata“ v „Maškarním plesu“ doznal značného úspěchu na scéně Nár. divadla ... P. Wuršer k svým nejlepším rolím čítá /též Lenského v Čajkovského opeře „Eugen Oněgin“, jehož překrásnou árii „O zlatých dnech sešlého mládí“ uslyšíme na nedělním koncertě vedle árií ze Smetanovy „Prodané“, „Hubičky“ a „Dalibora“. S p. Soběským zapějí dueto z „Hubičky“ (Lukáš a Tomáš) a z „Prodané“ (Jeník a Kecal).“²⁷² V kronice Sokola je zmíněno vystoupení se nachází recenze na vystoupení pěvců: „Opravdovým svátkem byl posluchačům koncert pěvců Národního divadla z Prahy tenoristy Wuršera a barytonisty Soběského. Výkony obou pěvců byly doplněny krásnými ukázkami tanečního umění primabaleriny Štěpánkové. Koncert konal se v srpnu (20/8).“²⁷³

Velmi oblíbenou záležitostí se v Příboře staly kabaretní večery, na kterých vystupovali zpěváci českých Národních divadel. Např. v listopadu 1928 uspořádal Sokol tzv. „Velký kabaret“, na kterém vystoupili členové Národního divadla Brna a Ostravy. Kabaret se setkal u příbořského obecnstva s velkým ohlasem, což dokládá příspěvek v *Moravsko-Slezském týdeníku*.²⁷⁴ Členové národního divadla z Olomouce vystoupili r. 1929 na dalším, tentokrát zahradním kabaretu.

K výročí 25. výročí úmrtí Antonína Dvořáka dne 11. června 1929 v Příboře uspořádalo koncert Moravské kvarteto Kudláčkovo z Brna k. O provedení koncertu komorní hudby referuje v *Moravsko-slezském týdeníku* Antonín Brotan: „Brněnští hosté zahráli nám z Dvořákových kvartet dne 11. VI. Tři nejtěžší a nejcennější: Es-dur, G-dur a F-dur. Hráli výborně. Nejen že měli vše do detailu pečlivě prostudovaného a vypilováno, takže přednášeli Dvořáka technicky bezvadně, vybroušeně a umělecky

²⁷¹ „Zájezd činohry městského divadla v Olomouci“, *Lubina*, r. IX, č. 13, str. 6

²⁷² „Koncert sólistů pražského Nár. divadla v Příboře“, *Lubina*, r. X. č. 33, str. 4

²⁷³ *Kronika Sokola*, str. 129

²⁷⁴ „Velký kabaret“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. I. č. 28, str. 7

*ukázněně, ale --- a to nejvíce váží – hráli s celou svou uměleckou duší a se vzácným pochopením, jak to jenom dovede duše slovanská, tu eruptivní a vznětlivá, ale jinak zase nadmíru jemná a citlivá. Zejména při nádherných a unášejících větách pomalých jako je Adagio z kvarteta G-dur, snad nejkrásnější, co Dvořákův genius v komorní hudbě stvořil, byli uneseni posluchači do sfér nadzemských: slzy se draly do očí; hrdlo se stahovalo; při skvostném pp- Lento z kvarteta F-dur, bylo slyšet tlukot srdce...*²⁷⁵

V třicátých letech 20. stol. do Příbora často zavítali členové operety Národního divadla moravsko-slezského v Ostravě. Účastnili se divadelních představení pořádaných příborskými ochotnickými spolky a rovněž vystupovali i samostatně. S příborským Sportovním klubem r. 1934 sehráli operetu „Tomy se žení“, r. 1935 a 1937 zde uspořádali divadelní hru Langra „Jízdní hlídka“ a dále hru Třeneckého „Eva začíná znova“.

Pro příklad bude uvedena negativní recenze v tisku na hru „Tomy se žení“ r. 1934, kterou sehrál místní Sportovní klub se členy operety Národního divadla moravsko-slezského v Ostravě: „Opereta „Tomy se žení“ ukázala se však hrou nejvyšší pochybných hodnot, v níž bylo viděti i slyšeti tolik nechutností, že i naši milovníci lehké operety uvědomili si kluzkost dráhy, po níž se takový typ jevištní tvorby řítí. Ani provedení operety nedosáhlo úrovně, na jaké je příborské obecenstvo zvyklé. Ostravští hosté snažili se příliš často zastříti slabost libreta bezprostředními vtipy a nepřiliš vkusnými nápady takového stylu, že by si to ochotnická scéna venkovská nikdy neměla dovolit (debata o hnoji!). Domácí herci pokoušeli se ze všech sil -ale marně – zachránit spád hry. Trapné však bylo, že i orchestr, říz. poštmistrem Uhlířem z Kopřivnice, ukázal se často nepohotovým (zvl. ve sborové scéně) a většinou opanoval pole na úkor výkonů pěveckých. Nedostatek souhry projevil se v každém směru markantně.“²⁷⁶

Na kabaretních večírcích a koncertech v Příboře vystupovali rovněž sóloví interpreti. R. 1920 do Příbora zavítal houslový virtuos Jaroslav Kocian, v letech 1923 a 1924 uspořádal kabaretní vystoupení v Příboře Saša Razov, r. 1924 zde koncertoval při oslavách Bedřicha Smetany r. 1924 jeho žák Juránek a letech 1927, 1932 a 1937 houslový virtuos Pepa Bartoň.

²⁷⁵ „Besídka“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. II, č. 25. str. 4

²⁷⁶ „Opereta v Příboře“, *Přehled*, r. IV, č. 14, str. 7

Dne 20. dubna 1920 vystoupil v Příboře houslový virtuos Jaroslav Kocian. V Lubině ze dne 7. května 1920 se nachází dlouhá velmi kladná recenze na jeho vystoupení: „... *Koncert byl skvělý. U Kociána mívá již svůj stálý ráz jak po stránce programové, tak i provedení. Můžeme býti vždy předem jisti, že opět vyslechneme některé chef-d'ouvre houslové literatury. Tentokráte tvořila Beethovenova Kreutzerova sonáta pro klavír a housle clou d'our; jímž zahájen byl večer skvostného hudebního požitku. Mistra Kociana doprovázel p. Gselhofer Kolář, jenž jevil se nám svým klavírním přednesem jako virtuos neobyčejných uměleckých vlastností. Rovněž Wieniawského koncert d-moll byl skvěle podán, avšak pan Gselhofer nevystihl zde docela plyného kouzla svého partu. Bylo to pozorovati zvláště na theuratě nástrojů orchestru, při níž nutno neustále dbáti, aby zůstala v naprosté shodě se sólovým hlasem houslí a aby vynikla i v klavírním doprovodě, čímž plně by se rozvinuly obdivuhodné skladební kvality tohoto koncertu. Jinak dovedl se pan Gselhofer jako Kociánův partner lehce přenést přes některá úskalí svého listu a sehrál je s decentní čistotou. Kocian provedl svůj sólový part bezvadně, třebaže skýtá mnoho nesnázi zvláště poslední svou větou, jejíž rytmiku těžko vystihnouti bez přerušení dojmu předcházejícího. Také množství pasáží, jež třeba bedlivě sehráti s největší elegancí a uhlazenou čistotou, poskytly Kocianovi příležitost, aby žasnoucímu obecenstvu ukázal dokonalost své techniky. Kocian i p. Gselhofer byli odměněni mnohokrát dlouhým potleskem. V druhém oddílu koncertu byl program koncertu poněkud změněn. Mistr sehrál Bachovu Arii na G struně, Smetanovu Domovinu, Dvořákův Slovanský tanec a Havannaisu, na niž obecenstvo tolik bylo zvědavé. I zde osvědčil se dokonalým mistrem.*“²⁷⁷

Do Příbora r. 1923 zavítal Saša Razov, který se zde aktivně účastnil na večerním kabaretu Jeho vystoupení byla v Příboře ve velké oblibě, což dokládá opakovaná návštěvnost umělce v Příboře. Při další návštěvě Saši Razova opět r. 1923 na kabaretu vystoupil i tzv. „šraml“ z Nového Jičína a chansony zazpíval příborský občan Hlubík: „*Kabaret 13. t. m. u Hlubíka byl velmi zdařilý. Pan S. Razov docílil opět velkého, zaslouženého úspěchu. Kéž by jeho píseň Český bože, o naší svárlivosti, nesnášenlivosti a třídní nenávisti, varující nás před druhým Lipanem, pronikla i do srdcí všech slovy písně nadšených posluchačů. Chansony pana E. Hlubíka, zpívané radostně pěkným tenorem, přijaty vděčně, rovněž jako koncert uměleckého šramlu.*“²⁷⁸ Stále vzrůstající

²⁷⁷ „Kociánův koncert“, *Lubina*, r. VIII, č. 18, str. 6

²⁷⁸ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XII, č. 39, str. 7

popularita těchto podniků dokazovala zájem příborského obyvatelstva o novodobé hudební a kulturní trendy.

Častými návštěvami obohatil kulturní život v Příboře oblíbený houslový virtuos Pepa Bartoň.²⁷⁹ Příspěvek, který se zmiňuje o významu vystoupení Pepy Bartoně v Příboře r. 1927 se nachází v *Lubíně*: „*Koncerty Pepy Bartoně byl pro Příbor událostí, což je samozřejmé ... Pepa Bartoň byl vřele uvítán. Mluvílo se o kouzlu večera.*“²⁸⁰ Dále vystoupil společně s harfovou virtuoskou O. Proftovou vystoupí ve městě r. 1932: „*Koncert virtuosa na housle Pepy Bartoně a virtuosky na harfu sl. O. Proftové poskytl hudební požitek ctitelům vážné hudby v nejlepším provedení a večer B. Němcové a Jaroslava Vrchlického přiblížil tyto dva vynikající spisovatele našemu občanstvu.*“²⁸¹

V Příboře vystupovala za první republiky nejen hudební uskupení nejlepších českých scén, ale také hudební sdružení okolních měst, která se tak jako příborské dechové kapely na okrese proslavila. V letech 1923 a 1927 zde koncertovalo např. Pěvecké sdružení kopřivnické. Po prvním vystoupení sdružení ve městě r. 1923 na akademii místní DTJ bylo v dobovém tisku poznamenáno: „*Při této příležitosti představilo se Příboru p.év. sdruž. kopřivnické, které pod řízením svého sbormistra, poštmistra Uhlíře bezvadně předneslo řadu mužských sborů. Sdružení má přes 30 členů, dělníků, Sokolů i komunistů a je vzorným příkladem, jak i přes všechny politické rozdíly dokážou tito prostí lidé, tedy žádná elita nebo smetánka, v krásné snaze po umění sliti se v jedno těleso. Povážíme-li, že sdružení toto existuje teprve asi 7 měsíců, musíme se poklonit jejich obětavé práci a nadšení a uznat též nevšední obětavost a uměleckou inteligenci jejich sbormistra p. Uhlíře.*“²⁸² Ještě toho samého roku toto sdružení opět v Příboře vystoupilo, což tisk hodnotil následovně: „*Pěvci jsou známí již po celém kraji svými skutečně pozoruhodnými výkony a jejich dirigent, poštovní ředitel p. Uhlíř zaslouží plného uznání za krásný výsledek své obětavé a beznáročné práce.*“²⁸³ Přizváno bylo do Příbora i r. 1925 a 1927.

Pěvecké sdružení kopřivnické mimo jiné vystoupilo také při slavnostním

²⁷⁹ Pepa Bartoň (1902-1984) = houslový virtuóz, který mezi r. 1920-1938 jezdil na koncertní turné po republice i zahraničí, od r. 1946 člen Státního filmového orchestru v Praze. V repertoáru měl skladby Paganiniho, Beethovena, Bacha, Čajkovského, Dvořáka a dalších. Více v Českém hudebním slovníku osob a institucí – www.ceskyhudebnislovník.cz (poslední aktualizace 12.2.2008)

²⁸⁰ „Z kulturního života v Příboře“, *Lubina*, r. XV, č. 46, str. 8

²⁸¹ Kronika Sokola,

²⁸² „Z Příbora“, *Lubina*, r. XI, č. 17, str. 7

²⁸³ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XI, č. 24, str. 6

odhalení pamětní desky na rodném domě Leoše Janáčka na Hukvaldech dne 11. července 1926. Večírek na oslavu Janáčka proběhl v Kopřivnici, kde vystoupilo opět pěvecké sdružení kopřivnické, dále pěvecký sbor moravských učitelů i sám Janáček. Janáček byl u odhalení desky i na večerku.

Na počest 25. výročí působení knihtiskaře Jana Richtera v Příboře vystoupil Skalický smíšený sbor z Frýdku v Příboře r. 1928. Na koncertě provedl bohatý program 36 členů. Zazněly sbory českých národních skladatelů jako byl B. Smetana, J. B. Foerster, Dr. Ot. Zich, J. Poloch, J. Jindřich, Fr. Sládek, J. Kožušníček, J. Kříčka a R. Wünsch. Jan Richter v *Lubině* vzdává velký dík frýdeckému sboru. Poděkování se nachází v příloze.

Skalický smíšený sbor z Frýdku vystoupil v Příboře dále také při oslavách 78. narozenin TGM vystoupil r. 1928, což dokládá příspěvek v *Moravsko-slezském týdeníku* ze dne 16. března r. 1928, jehož autorem byl František Vojtěchovský: „*Přišli nenároční, skromní ... Zazpívali srdečně celou řadu lidových písní v úpravě Polochově, Jindřichově, Kožušnickově, Kříčkově a Bartoníkově. V lidové písni jsou nejvíce doma. Naši skladatelé, uznávající vysokou úroveň jejich výkonů, věnují jim svoje úpravy lidových písní, ba dokonce je pro ně i přímo píší. A Skaličané mají i mezi svými členy skladatele (J. Bartoník, J. Poloch a Č. Gardelka). Ve Smetanových trojzpěvech pro ženský sbor, v Piskáčově Modlitbě na Řípu, v Kličkově Baladě o české hudbě a zejména ve Wünschově Skalickém kostelíčku přesvědčili nás, že jsou i v umělé hudbě nové i nejnovější zcela na svém místě. Mužský sbor, ač početně malý, zhostil se čestně svého úkolu v Jindřichově sboru Sv. Václave! a rozehřál nás chodskými písněmi v úpravě téhož skladatele. Nic mi nevadilo, že dva dobří pěvci ochuravěli a nemohli se koncertu zúčastniti. Vždyť každý jeho člen stojí na svém místě. Vděčné obecenstvo neskrblilo potleskem a vynutilo si řadu přidavků. Program koncertu, jenž se těšil vzácné pozornosti posluchačstva a dovedl je upoutati až do konce, zpestřen byl dvěma čísly sólovými. Paní Pastrnková zazpívala vroucně vzácným svým altem Bocoňovské písně, p. P. Liška sympatickým barytonem přednesl písně slezské a hukvaldské. Oba pěvci sklidili srdečný úspěch. Na klavíru vzorně je doprovázel p. říd. uč. Bartoník.*“²⁸⁴

Skalického smíšený sbor vystoupil v Příboře dále i r. 1931 a 1935. Koncertu se podle

²⁸⁴ „Koncert Skalického smíšeného sboru (SSS) v Příboře dne 10. března 1928“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. I., č. 12, str. 5

tisku ale účastnilo pouze malé obecnstvo. Sbor zazpívali skladby, které byly považovány za obtížné, a to Kmetův sbor „Našemu kraji“ a Venderův sbor „Pod starým praporem“. V tisku se píše recenze na vystoupení sboru: *„Koncert Skalického smíšeného sboru ... byl pro Příbor skutečným hudebním svátkem. Máme je v pěkné paměti z min. dvou koncertů příborských, ale v posledním promluvili k obecnstvu zpěvem svým zvláště srdečně a poskytli mu možnost ocitnouti se na chvíli v říši pravého umění. Stále věrni svému úkolu, jež si před 20 lety vytkli, neúnavně šíří krásy lidové písně, zejména svérázné písně slezské, k níž mají blízký a vřelý vztah, ale se stejným zdarem pěstují i písně umělé ... Všemi svými výkony ukázali Skaličané, jak dovedou v rytmu, dynamice a melodii přirozeně, klidně a prostě, při opravdové lásce a úctě k prováděné skladbě. Vroucí a srdečný přednes všech sborů vytvořil v četně shromážděném vnímavém obecnstvu náladu zvláště srdečnou, takže i vnější úspěch utvářil se přímo okázale. Jak sbor, tak i milí sólisté pí Pastnková a p. prof. Liška byli nesčetněkrát vyvoláni a odvděčili se četnými přídávky.“*²⁸⁵

V květnu r. 1928 do Příbora zavítalo za účelem uspořádání koncertu také sokolské pěvecké sdružení župy moravsko-slezské a těšínské Jana Čapka. V programu zazněly sbory českých skladatelů, jako byl B. Smetana, L. Janáček, J. B. Foerstr, J. Křičky, P. Křížkovský, K. Bendl, F. M. Hradil, Vít. Novák a V. Kálík. Sbormistrem sboru o 50 členech byl F. M. Hradil. Velice kladnou recenzi napsal pod zn. V.H. Příspěvatel do *Moravsko-slezského týdeníku*. Mimo to píše: *„Z programu a jeho provedení bylo patrné, že sokolské pěvecké sdružení vypjalo velice svou vývojovou linii, a že tudíž zaujímá čestné místo po Pěveckém sdružení moravských učitelů. Jeho sbormistr F. M. Hradil je umělec a dirigent znamenitých kvalit a vede jistě své Sdružení k dalším metám.“*²⁸⁶

V r. 1929 v Příboře vystoupila také při maškarním plese kapela vojenského pěšího pluku č. 8 z Místku společně s tzv. „shimmy kvartetem“ z Nového Jičína. Tímto se obyvatelé Příbora setkali s jazzem stejně tak jako r. 1930 prostřednictvím německých příslušníků z Mošnova r. 1930. Na maškarní ples je v Moravsko-slezském týdenní dne 22. února zhodnocen velmi kladně: *„S potěšením konstatujeme, že všechny podniky*

²⁸⁵ „Koncert Skalického smíšeného sboru“, *Přehled*, r. V. č. 4, str. 6

²⁸⁶ „Koncert Pěveckého sdružení župy moravsko-slezské“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. I. č. 21, str. 6

zdejší jednoty ČOL těší se velké oblibě. Svědčí o tom nejenom letní slavnosti, pořádané jednotou, ale i poslední maškarní ples jednoty dne 9. února v Sokolovně. Návštěva byla obrovská, taktéž sál byl v pravém smyslu nabit. Nálada byla výborná; veselost zářila každému z očí ... Nemalou zásluhu o příjemnou zábavu měla i řízná vojenská hudba 8. pěšího pluku z Místku, dobrá kuchyně, pivo a pěkná dekorace. I vojáčkům se u nás líbilo a ochotně opakovali libivý fox „Pepičku zlatej“. V menším sále Sokolovny hrál jazz-band p. Fridricha a milovníci moderních tanců byli rovněž plně uspokojeni.“²⁸⁷

Jiná zmínka o příborské zkušenosti z jazzovou hudbou se nachází v příspěvku *Hlasů jičínsko-příborských* ze dne 8. března 1930: „Byl masopust a hodně se tancovalo. Také v Příboře bylo tance dost. Tancovalo se všude a tancoval kdekdo. I národní a vlastenecké organisace v Příboře, které nikdy neopomenou zdůrazňovat svou národní spolehlivost, pořádaly plesy a večírky. Těmto vlastencům k tanci hrál originál-jazz čistě německých z Mošnova. Českých muzikantů bylo málo. Museli to býti Němci. Že by to bylo v duchu Tyrše či Fügnera? Nebo v duchu husitské tradice? Aspoň víme, jak daleko jde vlastenectví národních organisací v Příboře: až tam, že si dá hrát Němci.“²⁸⁸

Vojenská hudba pěšího pluku č. 3 vystoupila společně s pěveckým sborem Sokola také při slavnosti odhalení „Památníku osvobození a padlých ve světové válce“ v Příboře dne 7. října 1928.²⁸⁹

Kromě okolních hudebních sdružení vystoupilo v Příboře také již s té době proslulé a světoznámé uskupení Pěvecké sdružení moravských učitelů. Právě vystoupení Pěveckého sdružení moravských učitelů v Příbora byla pro místní obyvatele velkou událostí. V meziválečném období zavítali do města třikrát, a to r. 1924, 1931 a 1937. R. 1924 zde vystoupilo při výročí sedmdesátých narozenin Leoše Janáčka. Dirigoval Ferdinand Vlach.²⁹⁰ V programu byla díla Leoše Janáčka (Výhružka, Vojna, Maryška Magdonova, Sedmdesát tisíc, Legie), J. B. Foerstra (Když jsme se loučili, Polní cestou, Píseň lidu) a B. Smetany (Tři jezdci, Rolnická). Následuje rozporuplná recenze nejmenovaného příspěvovatele Lubiny: „Moravští učitelé koncertovali u nás 8. t. m. Trapně působila neúplnost sboru, neboť scházelo 16 nejvýznamnějších členů. O panu Taubrovi bylo z jeviště řečeno, že jest churav a zatím „Lid. noviny“ referovaly o

²⁸⁷ „S potěšením“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. II, č. 10, str. 7

²⁸⁸ „Podivné vlastenectví národních organisací“, *Hlasy jičínsko-příborské*, r. III, č. 10, str. 6

²⁸⁹ Kronika města Příbora

²⁹⁰ Viz kronika města Příbora

jeho vystoupení v Praze. K tomu vyslovil se ještě jeden člen sdružení z našeho okolí, že pro Příbor je to moc dobré. Nechceme se zastávat našeho obecnstva na úkor našich pěvců, ale dovolujeme si býti toho názoru, že za tak značné vstupné možno zajisté všude požadovati prvotřídní výkony. Zdá se, že náš Sokol resp. jeho vedení v dobré snaze dosíci zlatého hřebu sezóny, neprojednal zájezd přesně.²⁹¹ Naopak velmi kladný ohlas na vystoupení se nachází pod značkou „r. ml.“ v Radhošti: „Pěvecké Sdružení moravských učitelů, jež koncertovalo 8. prosince v Příboře, sklidilo tu zase jistý svůj vavřík. Ohromná návštěva, jež byla zajištěna už týden před koncertem výprodejem veškerých sedadel, nestávala však pouze z příborských. Byli tu z Kopřivnice, Nov. Jičína, Hukvald, Štramberka a okolních vesnic, dopraveni auty, kočáry, vlakem. Koncert započal přesně ve 14:15 hodin. Ještě někteří opozdilci nebyli usazeni, když strnuli naprostým tichem, vyvolaným pozvednutím se rukou dirigentových. A již chvěl se sál vyškolenými a hladkými hlasy, jež překonávaly hladce i naprosto neharmonické přechody s čistotou přímo úžasnou a činily dojem kvarteta s průvodem harmonia. Nekonečný aplaus, hlavně při posledních číslech donutil sbor, že přidány 2 čísla. Obecnstvo s nadšením opouštěli svá místa.“²⁹²

Pěvecký sbor moravských učitelů dále vystupoval na večírku, který se konal v Kopřivnici v rámci slavnosti odhalení desky na rodném domě Leoše Janáčka r. 1926. V Příboře koncert provedli opět r. 1937: „Pěvecké sdružení moravských učitelů koncertovalo v Příboře v neděli 21. t. m. ve dvoraně Sokolovny při plně obsazeném sále. PSMU připravilo zpěvu milovnému občanstvu krásný požitek předvedením 15 sborů. S jakým úspěchem koncertovalo, nejlépe dokázal hlučný a několikrát opakovaný potlesk. Můžeme býti opravdu hrdi na toto nejlepší naše umělecké zpěvní těleso.“²⁹³

---

²⁹¹ „Z Příbora“, *Lubina*, r. XII, č. 52, str. 8

²⁹² „Pěvecké sdružení moravských učitelů“, *Radhošť*, r. I. č. 12, str. 5

²⁹³ „Pěvecké sdružení moravských učitelů“, *Přehled*, r. VII, č. 48, str. 5

3 VYHODNOCENÍ HUDEBNÍHO A KULTURNÍHO ŽIVOTA MĚSTA PŘÍBORA V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ A JEHO VÝZNAM

Pro vyhodnocování hudební kultury a specifík města Příbora je nezbytné použít kritérií, na jejichž základě bude určeno, jaké postavení mělo město Příbor v rámci regionu. Stěžejní otázkou je, zda-li byl Příbor významným hudebním centrem či pouze regionálním městem, které bylo navázáno na určité hudební centrum. Předpoklad pro povahu města jako hudebního centra předurčuje především existence specifických rysů města. Vladimír Hudec charakterizuje kritéria a specifické rysy, které vypovídají o povaze hudebního centra, ve své studii „Ke specifickým Olomouce jako hudebního centra“²⁹⁴ Na základě kritérií, která byla zkoumána ve studii Vladimíra Hudce, bude zhodnocena také hudební kultura a povaha města Příbora v meziválečném období.

Podle Vladimíra Hudce může hudební centrum fungovat jako do sebe uzavřená entita, která je charakterizována určitým svébytným hudebním idiomem (např. specifický folklor). Příbor sice v minulosti disponoval svými specifickými lidovými písněmi, které tvoří největší část Sušilovy sbírky hudebních písní. Přesto by nebylo správné považovat tuto skutečnost jako jeden z důvodů, proč Příbor označovat jako hudební centrum. Charakteristické lidové písně, které jsou rovněž součástí sbírek lidových písní, měl totiž např. i Nový Jičín či jiná města Lašska. Jelikož mají písně podobné rysy, jsou označovány jako lašský folklor.

Hudební centrum může být podle Vladimíra Hudce rovněž i tzv. otevřený prostor, kde se odehrává veškeré hudební dění a kultura, a také vytváří model pro hudbu provozovanou v okolních městech. Sledovaná oblast naplňuje tento předpoklad také tím, že uznává přebírá modely a uznává hodnoty, které se sem dostaly z hlavního celonárodního hudebního centra (v tomto případě z Prahy) či regionálního centra (čili impulzy, které byly převzaty tzv. Zvenčí). Hudební centrum může také asimilovat a sjednocovat veškeré hudební impulzy hudební kultury v širokém regionu. Dále kromě toho může dějiště hudebního dění disponovat jinými svébytnými a osobitými hudebními znaky, které jsou produkovány a reprezentovány i za hranicemi regionu.

Do hudebního života v Příboře v meziválečném období zdaleka nepronikly

---

²⁹⁴ Hudec, Vl.: „Ke specifickým Olomouce jako hudebního centra“, in *Hudba v Olomouci*, Olomouc 2003

veškeré hudební žánry a směry. Byla zde interpretována především hudba umělečná - zejména českých autorů z 18., 19. stol. a 20. stol. a chrámová hudba. Z neumělečné hudby to byla zpravidla pouze lidovka. Tyto žánry byly prováděly také ve všech ostatních městech či obcích regionu. Jen prostřednictvím hostujících hudebních uskupení se příbořští obyvatelé setkali za první republiky s poměrně novými směry neumělečné hudby, jako byl jazz, což dokládají dobové příspěvky z tisku.²⁹⁵ Oproti tomu v Novém Jičíně se ale konal v tomto období dále např. koncert čtvrtónové hudby.

Hudební dění v Příboře se rovněž nestalo pozdějším vzorem pro utváření hudební kultury či aktivit okolních měst. Sám naopak navázal na model olomouckého provozování církevní hudby. Jistým modelem se mohla v Příboře stát hudební činnost na nově vznikajících českých spolkách v druhé polovině 19. stol. A to z toho důvodu, že v tomto období byl Příbor oproti svým okolním městům i hudebním centrům (jako byla Olomouc) již z většiny tvořen českým obyvatelstvem. Byly zde výborné podmínky pro to, aby se zde mohl provádět čilý a v mnohých směrech specifický český spolkový život, který by mohl stát jako model okolním českým městům. V druhé polovině 19. stol. sice v Příboře vznikla Česká beseda, první česká ochotnická divadelní společnost na Moravě a r. 1875 i Český učitelský ústav, které však navázaly na hudební a divadelní tradice bývalého piaristického gymnázia. Český učitelský ústav se mohl také ve své činnosti nechat ovlivnit aktivitami prvního českého učitelského ústavu v Brně, což však podloženo není. Žádný nový model se v Příboře tedy nevytvořil. V činnosti a repertoáru byly tyto organizace velice tradiční a provozovaly zejména vlastenecké skladby a písně. České besedy i spolky posléze vznikaly i ve všech okolních českých i německých městech, takže Příbor se kromě učitelského ústavu ničím zvláštním nevyjímal.

Proto také nic nenaznačuje skutečnosti, že by Příbor asimiloval veškeré hudební impulzy ve městech a obcích regionu ve svých hudební produkcích a aktivitách. V Příboře, Novém Jičíně či Kopřivnici byly provozovány stejné hudební produkce (hudební akademie, koncerty při oslavách i veřejných cvičeních spolků, hudba na tanečních zábavách), hudebně zde působily stejné druhy spolků (Sokol nebo Orel) a typy hudebních uskupení (pěvecké sbory, smyčcové či dechové orchestry). Každé město zpravidla vynikalo v jedné z oblastí. Příbor byl známý pevnou základnou v dechových kapelách (např. Dechová hudba Jindřicha Pukovce, Dechová hudba Valentina Mechla či

²⁹⁵ „S potěšením“, *Moravsko-slezský týdeník*, r. II, č. 10, str. 7

také: „Podivné vlastenectví národních organisací“, *Hlasy jičínsko-příbořské*, r. III, č. 10, str. 6

Bertina Kresty), Nový Jičín měl silné pěvecké sbory (např. německý pěvecký sbor *Männersgesangverein*).

Při určování povahy hudebního centra regionu se uplatňuje i historická perspektiva, proces formování, vlivy a vývojová specifika. Jinými slovy, jak reagovala zkoumaná oblast na proměny hudební kultury, které se uskutečňovaly v rámci změn, které přinášel přirozený historický vývoj. Dále také jak rychle si nové modely oblast osvojovala, zdali je modifikovala a jestli tím nějakým způsobem přispěla k obohacení hudební kultury v českých zemích či dalšímu směřování samotné č. hudby.

Velmi stručně lze z dostupných informací a vybraných informací z dobového tisku vyvodit, že se příborská hudební kultura formovala, vyvíjela a byla ovlivňována a modifikována v závislosti na průběhu historických proměn poměrů, hudebního a kulturního života v Olomouci, na kterou byl Příbor navázán již od svého založení olomouckými zřízenci r. 1251. S Olomouckým kulturním životem byl pevně spjat až do r. 1849, kdy docházelo k v celé zemi k velkým územním proměnám. Příbor byl zařazen společně s městem Nový Jičín a Fulnek pod Novojičínský politický okres a sídlem kraje se stala Ostrava, která v menší míře ovlivnila dramaturgii a provozování divadelních her příborských spolků po vyhlášení samostatného československého státu, kdy v Ostravě vzniklo Národní divadlo moravsko-slezské. K větší modifikaci získaných modelů však pravděpodobně nedocházelo, a tak Příbor neměl svou hudební činností vliv na obohacení hudební kultury v českých zemích.

Dalším kritériem, které podmiňovalo podstatu hudebního centra, byla územní politika a vojenská politika (mapy, strategie). Příbor nepatřil mezi strategické body, kam by byla upřená pozornost.

Jiným předpokladem bylo vytvoření reprezentativní budovy, kde by se provozovala profesionální hudební činnost a koncertní dění s určitou interpretační úrovní, jak tomu bylo např. v Brně založením *Besedy brněnské* (1862), v Olomouci např. *Národní domem* (1887) či později *Žerotínem* (1882), kde se provozovala opera. Příbor žádnou takovou veřejnou instituci neměl. Veškerá pozdější amatérská divadelní představení a koncerty se odehrávaly buď v Sokolovně, *Katolickém domě* či v prostorách zdejšího reálného gymnázia či učitelského ústavu. V meziválečném období chtěl sice zdejší Sokol podniknout kroky ke zbudování divadla, k čemuž nakonec bohužel nedošlo. V Novém Jičíně existovalo zprvu německé divadlo, kde se odehrávala

německá hudba, po osvobození r. 1945 se divadlo počestilo a přejmenovalo se na Beskydské divadlo. V Příboře ale žádná veřejná instituce určená k hudebním vystoupením není ani v současné době.

Dalším kritériem, které musí být v souvislosti s danou problematikou prozkoumáno, je rychlost progresu české hudební kultury ve městě. Ačkoli byly Příboře zakládány české spolky ve srovnání s městy regionu poměrně brzy (v druhé polovině 19. stol.) a moderní trendy české kultury se zde mohly velice rychle rozvíjet, repertoár zdejších hudebních odborů se ustrnul v provádění vlasteneckých děl českých národních skladatelů, jako byl Bedřich Smetana, Antonín Dvořák a další.. První setkání s modernějšími díly a žánry jako byla opereta bylo uskutečněno až prostřednictvím Sokola teprve v 30. letech 20. stol.. Operetní vystoupení si ale získala u příborského obecnictva velkou oblibu. Naproti tomu operní představení se zde v meziválečném období uskutečnilo pravděpodobně pouze jedno²⁹⁶, a to zřejmě také proto, že ve městě chyběla vhodná reprezentativní instituce pro její provedení. V Brně už ale např. v 80. letech 19. stol. pravidelně probíhaly operní sezóny v divadle. V Olomouci české hudební dění naplno propuklo až r. 1919, kdy se z německého města stalo město české. Olomoučané převzali německé divadlo a od počátku zahájili operní provoz.

Jiným podstatným rysem a předpokladem hudebního centra je výrazná hudební osobnost ve městě, která by měla vliv na veškeré hudební dění v regionu a předurčila ho k novému směřování hudby. V Brně to byl např. v 70. a 80. letech 19. stol. jako pedagog, skladatel, dirigent, publicista Leoš Janáček. Do Příbora přišel r. 1900 žák Leoše Janáčka František Vojtěchovský a velmi ovlivnil kulturní a hudební život v Příboře založením studentských i městských orchestrů a uskupení, která koncertovala i městech v okrese. Přesto nijak zvlášť neovlivnil ani neprolomil bariéry prostředí, který by předurčil směřování jiným směrem v budoucnosti v regionu. V repertoáru programů byly převážně vlastenecké skladby s obrozeneckými ideály Smetany a Dvořáka.

Absenci hudební osobnosti nebylo vykompenzováno ani stálým přilákáním klíčových tvůrců a interpretů hudby do města. Nestal se tedy centrem zprostředkovatelského typu, kde by se odehrávala profesionální hudba, která by lákala hlavní tvůrce hudby. V Olomouci například v Žerotíně dirigoval často Dvořák (např. se „Svatou Ludmilou“, „Te Deum“ či „Requiem“ nebo r. 1884, kdy složil pro Olomouc

---

²⁹⁶ Viz „Dramatický odbor Sokola v Příboře“, in Radhošť, r. I, č. 37, str. 6
schrána byla opera „Zuzančino tajemství“ od Ermanniho Wolfa-Ferriho r. 1925

„Stabat Mater“), čímž ocenil interpretační kvality spolku Žerotín.

Právě profesionalizace č. hudební kultury byla jedním z předpokladů pro hudební centrum regionu. Ačkoli byla Sokolská představení velmi kladně ceněna a často označována za nejlepší interpretační spolek v kraji, jednalo se stále o amatérský spolek. Žádné se sdružení a souborů fungujících v Příboře se neskládalo z profesionálů a pravidelně nepořádalo koncerty venku. Příležitostné vystoupení profesionálů z Nár. divadel Prahy, Ostravy či PSMU, zprostředkovaným místními osvětovými organizacemi či spolky, byly pro Příborské obyvatele přímo vrcholným zážitkem. V Olomouci nastal zlom v profesionalizaci r. 1918 získáním městského divadla, v Brně z Veveří vzniklo Divadlo na Hradbách, kde koncertovalo hodně osobností a profesionálních institucí, čímž se staly svébytnými dynamickými kulturními centry. Díky existenci Volného sdružení přátel moderní hudby (1929), později od r. 1937 Spolek pro komorní hudbu, měla Olomouc zprostředkovaný styk mezi špičkovými českými i světovými soubory.

Pro hudební centrum je typické provozování profesionálních uměleckých aktivit (jak profesionální soubory, tak profesionální instituce), jejichž signály bylo v Olomouci například zřízení profesionálního symfonického orchestru r. 1945 či obnovení univerzity, vzniku Moravské filharmonie, odbočky Čs. Rozhlasu, v jiných centrech konzervatoř, a dále snaha o decentralizaci. V Ostravě např. vznikl Kruh přátel vážné hudby (1927), Spolek pro komorní hudbu (1934), začala vydávat časopis Hudební obzor (Karel Budík, 1913), profesionální hudební vzdělání v Hudební matice školství (od r. 1920, vznik Domu umění (1926) či Národní divadlo moravskoslezské (r. 1919) se stálou činoherní, operní a baletní scénou nebo založení pobočky Českého rozhlasu v Ostravě r. 1929. V Novém Jičíně už bylo německé divadlo od r. 1886, které se v r. 1947 stalo Beskydským divadlem, kde se provozovala již česká hudba. V Příboře byly sice hudebně vzdělávání žáci na hudební škole a na učitelském ústavě, nejednalo se ale o profesionální školní instituce. Zvýšené požadavky na vzdělání po r. 1945 způsobily zrušení učitelského ústavu. V Příboře se začaly profesionální aktivity odehrávat až dávno po druhé světové válce vzniknutím Swingového orchestru Bedřicha Pukovce či Dechovému orchestru mladých (vznikl 1973), které se vyznačují vysokou interpretační úrovní, kterou zajišťuje složení členů z konzervatoří či hudebních akademií, s nimiž často vystupují hvězdy dnešní populární či folkové hudby jako Jaroslav Nohavica atd. Vystupují na festivalech i v zahraničí. Nevznikly zde ale žádné organizace, které by tyto hudebníky vychovávaly

atd. Mezi jiné aktivity potom patří pořádání festivalů, jako je v Olomouci tradice Olomouckých hudebních jar, Podzimní festivaly hudební hudby, Mezinárodní festival dětských pěveckých sborů či svátky písní, které integrují hudební kulturu širšího regionu. V Příboře byla dodržovaná tradice akademií, kde ale vystupovaly převážně místní spolky a organizace. Dnes existují v Příboře Folklorní festival Sigmunda Freuda, jehož předsedkyní je Marie Šupová.

Pro charakter hudebního centra je nezbytná umělecká činnost prostřednictvím konání zájezdů těles po republice, které by budovalo koncertní život na celé severní Moravě, pořádáním abonementních cyklů apod. Olomoucká Moravská filharmonie například od r. 1945 pořádala zájezdy do Prostějova, Přerova i Ostravy. V meziválečné době se žádné z příborských těles nekonzertovalo za hranicemi okresu na rozdíl třeba od pěveckých spolků ve Frýdku-Místku (Skalického smíšený sbor), Novém Jičíně (Männersgesangsverein) či Kopřivnice (Pěvecké sdružení kopřivnické), které měly daleko širší působnost. Do Příbora zajíždělo např. PSMU či členové Národního divadla moravsko-slezského. Divadlo jako inspirace a zájezdy byly nejbliže v Ostravě, a proto se příborští občané setkávali právě nejvíce s ním, odkud mohli příborští ochotníci brát inspiraci a být silně jejich stylem a produkcemi ovlivněni. Není ovšem pravda, že by příborské dramatické scény spolků čerpaly repertoár jenom z Ostravy, ale např. i z Prahy, což dokládá dobový tisk, a také na základě toho, že divadelní hry byly uváděny většinou na scénách všech velkých divadel téměř současně. Náměty na hry byly čerpány zřejmě z tisku za přispění obliby a recenze na zdrojovém místě.

Pro charakter hudebního centra byla důležitá predispozice úlohy územního významu města. Příbor kdysi hlavním místem hukvaldského panství, sídlo biskupství a arcibiskupství, ale územní reforma r. 1849 přiřadila Příbor pod politický okres Nový Jičín, čímž ztratil na důležitosti. Od r. 1960 se posilnily nejspíše vazby na Ostravu, která se stala centrem severomoravského kraje, kde Olomouc figurovala již jen jako okresní město. Ostrava se stala střediskem, které je schopno pokrýt veškeré hudební potřeby měst kraje. Je to město, které má svou institucionální základnu pro provoz kultury i hudební osobnost Rudolfa Kubína. Od Ostravy vychází i veškeré finanční prostředky pro potřeby aktivit Olomouce.

Souhrnně lze shrnout, že Příbor neměl (a ani nemá) příslušné atributy k tomu, aby bylo považováno jako hudebním centrem regionu. Nebyla charakterizován ani

specifickým hudebním idiomem či děním hudby. Nebylo zde sídlo, které by vytvořilo vzor pro utváření kultury regionu. Zároveň zde nebyla výrazná skladatelská osobnost, která by měla vliv za hranicemi města, instituce, kde by se odehrávala hudební představení, profesionální spolky a ani aktivity, jako byly festivaly atd... Jedná se ale o město regionu, které bylo navázáno po staletí na olomouckou hudební kulturu, v určitých rysech možná brněnskou (což není potvrzené) a později také ostravskou, což bylo způsobeno jednak těsnou blízkostí Příbora a Ostravy a jednak územní reformou. Vlivů se tu vystřídalo více, ale primárně to bylo ovlivnění zejména Olomoucí.

V rámci okolních měst ale plnil dlouho úlohu střediska, kam se obracel zájem měst okresu a vytvořil vhodnou půdu pro to, aby se zde provozovala česká kultura a vznikaly české spolky. V blízkém okolí vynikala příborská dechová hudba, v Novém Jičíně, Kopřivnici či Frýdku poté pěvecké sbory. Mezi městy docházelo v tomto smyslu k časté spolupráci. V Novém Jičíně až do r. 1945 spíše probíhal boj o národní identitu a prosazování si české svébytnosti a identity. Příbor byl vhodným bodem, aby se zde uskutečnily veškeré významnější okresní a jednou dokonce krajské události – živnostenské hospodářské výstavy r. 1931.

O postavení města Příbora v Novojičínském okrese vypovídá i následující příspěvek: „Konec panství Habsburků znamenal také pro Příbor možnost nerušeného rozvoje českého školství a kultury a dá se říci, že ačkoliv nebyl největším městem na okrese Nový Jičín, stále měl vzhledem k naprosté převaze českého obyvatelstva ve městě v tomto ohledu vedoucí postavení v regionu Kravařska díky dvěma významným středním školám a mimo jiné i díky ediční činnosti zajišťované v proslulé knihtiskárně Jana Richtra. V tomto období však učitelský ústav do jisté míry již ustupoval do pozadí a větší intelektuální podnětnost byla spojena spíše s reálným gymnáziem.“²⁹⁷

Největší význam se ale v Příboře zastavil kolem r. 1900, kdy byly ve Valašském Meziříčí r. 1907 a ve Slezské Ostravě r. 1909 zřízeny další české učitelské ústavy. Tato skutečnost velmi oslabil příborskou silnou pozici. Tuto tezi potvrzuje i následující příspěvek: „Příborský učitelský ústav se brzy nato stal skutečným vzdělávacím a kulturním fenoménem severovýchodní Moravy a do té doby, než byly později založeny učitelské ústavy ve Slezské Ostravě a ve Valašském Meziříčí, případně gymnázium v Místku, přitahoval po dlouhé období pozornost pedagogů i studentů z širokého okruhu a

---

²⁹⁷ Bartoš, J.: „Spolky na Novojičínsku“, in *Vlastivědný sborník*, sv. 52-53, Nový Jičín 2000

jeho absolventi zároveň šířili povědomí o tomto městě. Dá se dokonce říci, že to byl nejvýznamnější úsek příborských kulturních dějin, zastíněný v dalších letech až cíleně rozvíjenou turistickou a uměleckou atraktivitou nedalekého Štramberka a poněkud dále i Frenštátu, který se na přelomu stolení stával přitažlivým místem letních pobytů pražských spisovatelů.²⁹⁸

---

²⁹⁸ Kol. autorů: *Dějiny města Příbora*, Nový Jičín – Příbor 2002, str. 251

ZÁVĚR

V Příboře v období mezi světovými válkami došlo ke zdatnému rozvoji českého hudebního a kulturního života. Oproti okolním německým městům byl Příbor české město, kde byly velmi dobré podmínky na to, aby se zde velmi rozvinul český hudební život. Zároveň se stal místem, kde se mezi světovými válkami odehrálo několik významných událostí. Cílem práce bylo podání nástinu meziválečné hudební kultury v Příboře, podložené recenzemi z dobového tisku a podat vyhodnocení hudebního dění města.

Hned po vyhlášení samostatnosti se zvedla hudebních produkce českých hudebních odborů tělocvičných jednot Sokola i Orla, na zdejších českém učitelském ústavě. Současně vznikalo i nové hudební těleso Hudební sdružení „Leoš Janáček“ a dechová kapela Jindřicha Pukovce. Při spolicích vznikaly divadelní orchestry a pěvecké odbory. S výjimkou několika hudebních uskupení se podařilo velmi dobře zmapovat kulturní a hudební činnost hudebních odborů zdejších spolků a kapel, a to zejména těch nejvíce produktivních, k čemuž podaly nejvíce informací kroniky a tisk.

Ve velké oblibě byly stále dechové kapely, které mají kořeny v Příboře již v polovině 19. stol. Byly součástí veškerých aktivit ve městě, kde zajišťovaly především zábavní a doprovodnou složku. Kromě toho, že stejně jako hudební odbory spolků a škol prováděly hudbu vážnou, tak na tanečních zábavách a plesích hráli hudbu nonartificiální, lidovou, což jiné hudební odbory neprovozovaly. Ač byly výkony a úroveň zdejších hudebních institucí považovány na veliké úrovni, všechny hudební instituce byly amatérské a ochotnické. Nevygenerovalo se zde žádné profesionální těleso, které by konalo koncerty za hranicemi regionu.

Navzdory výborným podmínkám pro rozvoj a dění hudby a kultury ve městě zde nevznikla kromě Sokolovny žádná hudební instituce, kde by se mohl provádět čilý koncertní život.

Repertoár hudebních spolků navázal na předválečné tradice, kdy se hrály zejména obrozenské skladby českých národních skladatelů z 19. stol. (Smetana, Dvořák) či místních skladatelů (Jan Voitš) a také některých významnějších zahraničních

skladatelů. Pěvecké odbody zpívaly také většinou písně národních českých a moravských skladatelů a hymny.

Pravidelným kulturním prostředkem ve městě byla pravidelná divadelní a kinematografická představení, která prováděly zejména místní tělocvičné spolky. Zpočátku to byly vybírány hry českých autorů 19. stol., jako byl Josef Kajetán Tyl a díla realistických českých i zahraničních autorů. Důležitým aspektem pro výběr her byla preference výchovných a vzdělávacích her, které sdělovaly nějaký obsah, na což bylo při kritice v tisku brán velký ohled. Obecenstvo lze ale označit jako vyspělejší a rychleji se přizpůsobující novodobým trendům, než pisatelé recenzí, což bylo patrné z návštěvnosti a poptávce po vstupenkách na představení. V třicátých letech totiž byly v oblibě a velmi navštěvované operetní představení českých i zahraničních autorů a kabaretní večerky. Nebyla potvrzena návaznost z hlediska výběru her na jedno z divadel hudebních center jako byla Ostrava, Olomouc, Brno či Praha. Díky těsné blízkosti Ostravy a Příbora ale docházelo k časté spolupráci mezi místními divadelními ochotníky a profesionálními členy Národního divadla Moravsko-slezského v Ostravě.

Do hudebního a kulturního vývoje města přispěly nemalou mírou i význačné hudební osobnosti města. František Vojtěchovský, který v Příboře působil již od r. 1900 se zasloužil o vznik několika hudebních těles a postaral o rozvoj hudebního a kulturního dění ve městě. V práci nebylo tolik prostoru na to, aby se zde podrobněji pojednalo o vztazích a vlivu Leoše Janáčka na Františka Vojtěchovského, který byl na brněnské škole na konce 19. stol. jeho žákem. Rovněž zde nebylo pojednáno o možných vazbách Leoše Janáčka na Příbor, kde se narodila jeho matka Amálie Grunychová a kde působil před Janáčkovým narozením jako kantor na zdejší dívčí škole jeho otec Jiří Janáček. Tato problematika by si do budoucna zasloužila další zpracování.

Z příborského učitelského ústavu a reálné školy vzešlo mnoho osobností, které se později uplatnily v hudebních i jiných sférách umění, jako byl například hudební skladatel Karel Hába, swingový skladatel Václav Pokorný, skladatel Zdeněk Petr či skladatel a sběratel lidové písně a osobnost hudebního života Příbora druhé poloviny 20. stol. František Marušan.

Pro úplné dotvoření představy o hudebním životě v Příboře v meziválečném období chybí hlubší poznatky o chrámové hudbě, která zajisté mezi světovými válkami

hrála důležitou roli. Nedostatek dostupných materiálů a informací nedovolilo hlubší zpracování této tematiky. Rudolf Sklenovský i jeho předchůdce Jan Voitš, kteří se věnovali skladbě chrámových skladeb a při kostele vedli chrámový sbor, by měli být rozhodně v budoucnu zpracováni.

Velkým přínosem do hudebního života v Příboře v meziválečném období byly také hostující společnosti a interpreti hudby, kteří mohli v té době či potom zejména v druhé polovině 20. stol. velký vliv na hudební kulturu v Příboře. Vystupovali zde umělci z Ostravy, Brna i Prahy.

Z historického pohledu byla hudební kultura Příbora velmi ovlivněna hudebním děním v Olomouci, na kterou byl Příbor jako poddanské město navázán. V 19. a 20. stol. došlo v Příboře k prolínání vlivů olomouckých a ostravských po tom, co se Ostrava stala v pol. 19. stol. hlavním městem kraje a ovlivňovala tak svými hudebními tendencemi kulturu celého kraje.

RESUMÉ

Tato práce se snaží postihnout veškeré hudební a kulturní dění v Příboře v meziválečném období. Věnuje se významným osobnostem, které zasáhly do vývoje hudebního dění ve městě, význačným hudebním uskupením, rozsahu jejich působnosti a skladbě jejich děl, preferencím a ohlasům. Současně se práce soustředí na vyhodnocení významu města Příbora podle různých kritérií, které určují povahu hudebního centra respektive regionu.

Ve studii je pojednáno postupně o všech příborských hudebních souborech a uskupeních, které fungovaly při zdejších školách, spolecích nebo samostatně a které se staraly o kulturní vyžití obyvatel města. Zároveň je zde pojednáno o hudebních tělesech, osobnostech a interpretech z jiných měst a hudebních center, kteří v Příboře koncertovali a přispěli tak k hudebnímu dění ve městě. Podrobněji je hovořeno i o hlavních tvůrcích hudebního života ve městě a o osobnostech, kteří se v Příboře narodili nebo studovali a stali významnými osobnostmi v různých odvětvích. Část práce je také věnována význačným událostem, které se v meziválečném období v Příboře odehrály.

SUMMARY

The thesis attempts to capture all the musical and cultural life of the town Příbor during the interwar period. It concerns itself with all the important figures who influenced the development of musical life in the town, with all the noted musical groups, including and not limited to the extent of their activities and structure of their works, preferences and reviews. In addition, the thesis is focused on how important the town of Příbor was in evaluating and determining the diverse criteria necessary in determining the nature of a musical center or region.

In the thesis, there is a gradual discourse on all the musical groups and assemblies conducted by local schools, corporations or individually and which provided people with musical and cultural life. At the same time, it deals with musical corporations, musical figures and interpreters from other towns and cities who performed in Příbor and so contributed to the musical life in the town. Further, it is expounded upon in detail about the major figures of the musical life in Příbor and personalities who were born or studied in Příbor and later became famous in various fields of science. One section of the thesis also captures the most important events that took place in Příbor during the interwar period.

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Arbeit strebt danach, das gesamte Musik- und Kulturgesehen in Přebor in den Zwischenkriegsjahren zu fassen. Sie widmet sich den bekannten Persönlichkeiten, die den Gang des Kulturgesehens in der Stadt eingegriffen haben; den bedeutenden Musikgruppierungen, ihrem Wirkungsbereich und der Komposition ihrer Werke, den Präferenzen und den Anklängen. Gleichzeitig konzentriert sich die Arbeit auf die Auswertung der Bedeutung der Stadt Přebor nach verschiedenen Kriterien, die den Charakter des Musikzentrums beziehungsweise Regions bestimmen.

In der Studie werden alle Musikgruppierungen aus Přebor schrittweise behandelt, die bei hiesigen Schulen, Vereinen oder selbstständig wirkten, und die für das Kulturleben der Stadtbewohner sorgten. Zugleich beschäftigt sich die Arbeit mit den Musikkörpern, Persönlichkeiten und Interpreten aus anderen Städten und Musikzentren, die in Přebor konzertiert haben und dadurch zum Musikgeschehen in der Stadt beigetragen haben. Es werden auch die Hauptschöpfer des Stadtmusiklebens ausführlicher besprochen und die Persönlichkeiten, die in Přebor geboren wurden oder studiert haben, und die bekannt in verschiedenen Bereichen bekamen. Ein Teil der Arbeit ist auch den bedeutsamen Ereignissen, die in Přebor in den Zwischenkriegsjahren passiert sind, gewidmet.

SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura:

BALÁŠ, M.: *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967

BARTOŠ, J.: „Spolky na Novojičínsku“, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 52-53, Nový Jičín 2000

DEMELOVÁ, I.: *Dechová hudba v Příboře se zvláštním ohledem na Dechový orchestr mladých*, Ostrava 2003

FUKAČ, J., VYSLOUŽIL, J., MACEK, P.: „Příbor“, *Slovník české hudební kultury*, ed. Fukač J. Vysloužil J., Praha 1997

GREGOR, VL.: *Hudební místopis Severomoravského kraje*, Ostrava 1987

HANÁK, J.: „K historii židovských náboženských obcí v Novém Jičíně“, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 48, Nový Jičín 1992

HRADIL, F. M.: *Hudebníci a pěvci v kraji Leoše Janáčka*, Ostrava 1981

HUDEC, VL.: „Ke specifickým Olomouce jako hudebního centra“, in *Hudba v Olomouci – Historie a současnost I*, Olomouc 2003

JUREČKA, M.: *Hudební dějiny města Příbora*, Příbor 1981-1982

KOL. AUTORŮ: *Dějiny města Příbora*, Příbor 2002

KOL. AUTORŮ: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. XIV, OKRESY: OPAVA, BÍLOVEC, NOVÝ JIČÍN, Olomouc 1995

KOL. AUTORŮ: *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*, Ostrava 1984

KOL. AUTORŮ: *Piaristé v Příboře*, Příbor 1994

Kravařsko (vlastivědný sborník), ročník I-XII, Přerov, 1932-1950, s2/302, 303 a 304, uloženo v SOKA Nový Jičín

NEBÝBL, J.: „Kulturní a spolkový život Příbora od doby národního obrození do konce první republiky (1774-1938)“, in *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 17, Nový Jičín 1976

POKORNÝ, F.: *Příborský okres*, Brno 1917

PUKOVCKOVÁ, M.: *Dechová hudba města Příbora*, Olomouc, 2004

PYŠ, D.: *Hudební a kulturní život na Novojicku, Příborsku a jeho okolí*, Ostrava 1981-1982

ŠVÁBENICKÝ, J.: *Příbor v hudbě a literatuře*, Příbor 1976

VOJTĚCHOVSKÝ, FR.: *Krajinská výstava Severovýchodní Moravy v Příboře r. 1911*, Příbor 1911

Prameny:

Kronika dechové hudby v Příboře

Kronika tělocvičné jednoty Sokol počínaje rokem 1893

Kronika Sboru dobrovolných hasičů

Kronika sokolská

„Kronika učitelského ústavu v Příboře, i. č. 603, fond *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, uloženo v SOkA Nový Jičín

„Kroužek pěvecký a hudební 1892“, i. č. 887, fond *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, uloženo v SOkA Nový Jičín

„Kurs zpěvu pro učitele“, i. č. 887, fond *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, uloženo v SOkA Nový Jičín

Památník na oslavu šedesátého výročí učitelského ústavu v Příboře 1875-1935, Nový Jičín 1936, uloženo v SOkA Nový Jičín

Pamětní kniha města Příbora, obcí Klokočova a Vésky od r. 1918 s přehledem událostí let války

„Pamětní kniha státního učitelského ústavu učitelského v Příboře od začátku školního roku 1918/19“, i. č. 604, *Státní československý koeduční ústav učitelský Příbor (1875-1938(1943))*, uloženo v SOkA Nový Jičín

Dobový tisk (z let 1918-1938):

Hlasy jičínsko-příborské (1928-1938)

Jičínské noviny (1928-1929)

Kravařsko. Hrstkova čítanka pro severovýchodní Moravu (1921-1922)

Lubina (1914-1939)

Moravsko-slezský týdeník (1927-1929)

Moravský východ, (1935-1937)

Morgenzeitung (1931)

Naše Jičínské noviny (1932)

Neue Volkszeitung (1931)

Přehled (1933-1938)

Radhošť (1924-1925)

Internetové odkazy:

www.ceskyhudebnislovník.cz

www.televize-pribor.cz

Slovní vyjádření Ireny Nedomové dne 18. července 2011

Slovní vyjádření Františka Sedoníka dne 13. srpna 2011

Slovní vyjádření Zdeňka Pukovce dne 15. srpna 2011 a 20. dubna 2012

Slovní vyjádření Milady Hlubíkové dne 25. března 2012

Slovní vyjádření Marie Šupové dne 30. dubna 2012

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	ŠOUKALOVÁ Ilona
Katedra:	Muzikologie
Fakulta:	Filozofická
Název diplomové práce:	Hudební kultura v Příboře v meziválečném období (se zvláštním zřetelem na ohlasy z dobového tisku)
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Petr Lyko, Ph.D.
Počet znaků:	239792
Počet příloh:	37
Počet titulů použité literatury:	20
Klíčová slova:	Příbor, František Vojtěchovský, Jindřich Pukovec, Rudolf Sklenovský Sigmund Freud, Leoš Janáček, piaristické gymnázium, český učitelský ústav, dechová hudba, meziválečné období
Krátká charakteristika bakalářské diplomové práce	Bakalářská práce pojednává o hudebním a kulturním životě v Příboře v meziválečném období. Komplexně zmapovává hudební dění na příborských školách a spolicích. Zároveň se věnuje význačným osobnostem ve městě a hudebním uskupením.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dechová hudba města Příbora s dirigentem Františkem Vojtěchovských r. 1907

Tato kapela v obsazení 21 členů vedla slavnostní průvod po vyhlášení samostatnosti 29. října 1918, který vedl Valentin Mechl. Zazněl při tom český průvod „Hej Slované“.²⁹⁹

Příloha č. 2: Dr. Antonín C. Stojan – příborský kapelník a pozdější olomoucký arcibiskup

Příloha č. 3: Sbor tamburášů „Sokola“ (1910)

Příloha č. 4: Český učitelský ústav

Příloha č. 5: Ředitelé učitelského ústavu 1875-1938

Příloha č. 6: Jan Voitš (1840-1894) – profesor hudby na učitelském ústavě a regenschori na farním kostele

Příloha č. 7: Antonín Brotan - učitel hudby na učitelském ústavě

Příloha č. 8: František Vojtěchovský – organizátor veškerého hudbeního života v Příboře

Příloha č. 9: František Schäfer st. - profesor hudby na učitelském ústavě

Příloha č. 10: František Schäfer ml. - syn profesora hudby Františka Schäfra st., profesor konzervatoře v Brně

Příloha č. 11: poslední učitelský sbor učitelského ústavu r. 1938

Příloha č. 12: Symfonický orchestr Františka Vojtěchovského na Krajské výstavě r. 1911

Příloha č. 13: Studentský orchestr Františka Vojtěchovského na zahradě piaristického gymnázia

Příloha č. 14: Studentský pěvecký kroužek učitelského ústavu

Příloha č. 15: Orchestr studentů učitelského ústavu

---

²⁹⁹ kronika dechové hudby města Příbora

Příloha č. 16: Orchestr učitelského ústavu s dirigentem profesorem Františkem Schäfrem r. 1912

Příloha č. 17: ½: dokument o uhrazení autorských poplatků dechové hudby Jindřicha Pukovce OSHČ z r. 1929

2/2: dokument o ohlášení produkce OSHČ kapelou Jindřicha Pukovce r. 1929

Příloha č. 18: Doklad o zakoupení hudebních nástrojů pro hasičské sexteto z r. 1898, 1909 a 1910

Příloha č. 19: hudební program konaný při „schůzi rodičovského sdružení“ učitelského ústavu r. 1934

Příloha č. 20: Poděkování příborského knihtiskaře Jana Richtera Sklalickému smíšenému pěveckému sboru z Frýdku za uspořádání koncertu v Příboře při příležitosti 25ti letého výročí působení v Příboře

Příloha č. 21: Text „Písně Příborské“ složené Františkem Vojtěchovským při příležitosti konání živnostenské výstavy řemesel v Příboře r. 1930

Příloha č. 22: Text a noty „Písně věžní“

Příloha č. 23: Pozvánka Rudolfa Sklenovského na koncert žáků hudební školy z r. 1905 a 1908 a program hudební školy

Příloha č. 24: 1) žádost žáků učitelského ústavu o propůjčení auly reálného gymnázia pro uspořádání koncertu r. 1919

2) negativní vyjádření ředitele reálného gymnázia na žádost o uspořádání koncertu v aule z r. 1919

3) dopis ředitele reálného gymnázia Simonidese obecné správní radě o nedoporučení konání koncertů studentů učitelského ústavu v aule reálného gymnázia

Příloha č. 25: oznámení o konání divadelních představení ochotnickou společností F. Simichen-Veselkského v Příboře r. 1924

Příloha č. 26: Pozvánka na oslavu Bedřicha Smetany r. 1924

Příloha č. 27: 1) Pořad slavnosti při odhalení pamětní desky Sigmundu Freudovi na jeho rodném domě v Příboře r. 1931

2) Fotografie z Freudovy slavnosti v Příboře r. 1931

Příloha č. 28: Recenze s názvem „Významný den města Příbora“ na slavnost odhalení pamětní desky na rodném domě Sigmunda Freuda v Příboře r. 1931

Příloha č. 29: dokument o propůjčení titulu „Městská hudba Příbor“ dechové kapele Jindřicha Pukovce r. 1933

Příloha č. 30: Velký symfonický orchestr Františka Vojtěchovského v r. 1924 u příležitosti oslav Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka

Příloha č. 31: Zpráva ze slavnosti odhalení pamětní desky na rodném domě Leoše Janáčka na Hukvaldech r. 1927 a zpráva ze slavnostního večírku konaného při této příležitosti v Kopřivnici

Příloha č. 32: Orelská hudba Příbor, r. 1924

Příloha č. 33: Pozvánka na ples pořádaný Sborem dobrovolných hasičů v Příboře r. 1930 a 1933

Příloha č. 34: fotografie Jindřicha Pukovce ve svých osmdesáti letech

Příloha č. 35: Městská hudba Příbor s kapelníkem Jindřichem Pukovcem v 50. letech 20. stol.

Příloha č. 36: hudební odbor Sokola v r. 1910. Součástí odboru jsou na fotografii rovněž členové Pukovcovy rodiny.

Příloha č. 37: divadelní orchestr Sokola po sehrání divadelní hry „Kukačka“ r. 1936. Mezi členy orchestru je také pět členů Pukovcovi rodiny. Uprostřed stojí dirigent orchestru Jaroslav Štindl.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Dechová hudba města Příbora s dirigentem Františkem Vojtěchovských r. 1907

Tato kapela v obsazení 21 členů vedla slavnostní průvod po vyhlášení samostatnosti 29. října 1918, který vedl Valentin Mechl. Zazněl při tom český průvod „Hej Slované“.³⁰⁰

³⁰⁰ kronika dechové hudby města Příbora

Příloha č. 2

Dr. Antonín C. Stojan – příborský kapelník a pozdější olomoucký arcibiskup

Příloha č. 3

Sbor tamburášů „Sokola“ (1910)

Příloha č. 4

Český učitelský ústav

Příloha č. 5

Ředitelé učitelského ústavu 1875-1938

Příloha č. 6

Jan Voitš (1840-1894) – profesor hudby na učitelském ústavě a regenschori na farním kostele

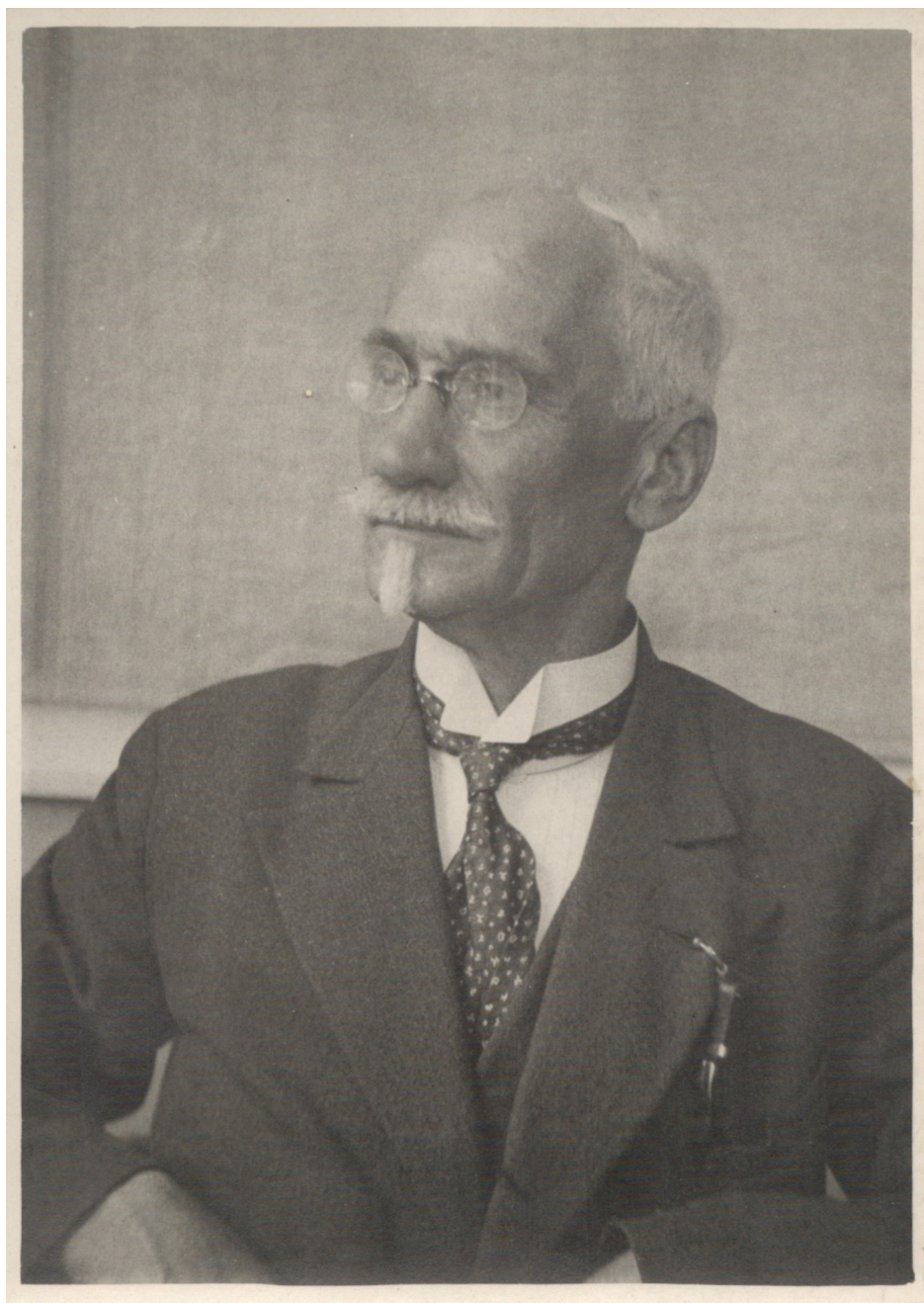
Příloha č. 7

Antonín Brotan- učitel hudby na učitelském ústavě

Příloha č. 8

František Vojtěchovský – organizátor veškerého hudebního života v Příboře

Příloha č. 9

František Schäfer st. - profesor hudby na učitelském ústavě

Příloha č. 10

František Schäfer ml. - syn profesora hudby Františka Schäfra st., profesor konzervatoře
v Brně

Příloha č. 11

poslední učitelský sbor učitelského ústavu r. 1938

Příloha č. 12

Symfonický orchestr Františka Vojtěchovského na Krajině výstavě r. 1911

Příloha č. 13

Studentský orchestr Františka Vojtěchovského na zahradě piaristického gymnázia

Příloha č. 14

Studentský pěvecký kroužek učitelského ústavu

Příloha č. 15

Orchestr studentů učitelského ústavu

Příloha č. 16

Orchestr učitelského ústavu s dirigentem profesorem Františkem Schäferem r. 1912

1929

OCHRANNÉMU SDRUŽENÍ AUTORSKÉMU
ČSL. SKLADATELŮ, SPISOVATELŮ A
NAKLADATELŮ HUDEBNÍCH,
zapsanému společenství s r. o.

v Drazce II., Václavská ulice 31

Ohlášení produkce

podle vyhlášky Ministerstva školství a národní osvěty z běžného roku na podkladě ustanovení § 30.
autorského zákona.

Pořadatel:			
Jméno:	Adresa:		
U korporací udejte:			
Jméno:	Adresa:		
Předseda:			
Jednatel:			
Datum pořádaní:	Druh podniky:	Velikost sálu. Na..... osob.	Vstupné: nejnižší: Kč nejvyšší: „
Místnost zábavy:			
Pořad braných skladeb:			
Jméno skladby:	Jméno skladatele:	Jméno nakladatele:	Poznámka:
Václav: Bylo ho v máji. Valák.			
- " - Větr na moři. - " -			
Štrous. J. Na modrém Dunaji. - " -			
- " - Život umělců. - " -			
Valdampf. Brumlání. - " -			
- " - Dolores. - " -			
Heller F. Beseda.			
Vinosch. V kruhu mládosti. Polka.			
Kapelník	Razítko odbočky a podpisy funkcionářů:		
Jméno: Adresa: *)	Org.		
Pukovec Jindřich. Příbor.	Neorg.		

*) Je-li tato hudba organizovaná celá, budiž slovo „Neorg.“ (**) škrtnuto.

Hlášeno dne / 19
Vyplní kancelář OSA.

Příloha č. 17:

1/2: dokument o uhrazení autorských poplatků dechové hudby Jindřicha Pukovce OSHČ z r. 1929

2/2: dokument o ohlášení produkce OSHČ kapelou Jindřicha Pukovce r. 1929

U P O Z O R N Ě N Í.

Co rozumí se produkcí?

Produkcí jest uspořádání podniku, spojeného s veřejným provozováním hudebních děl. Tedy na př: Koncert, akademie, večírek, taneční zábava, ples, maskární ples, výlet s hudbou, divadlo s tancem neb hudbou v meztaktí atd.

Co jest veřejné provozování?

Veřejné provozování jest každé provozování mimo nejužší rámec rodinný nebo domácí, k němuž má přístup větší počet osob.

Co jest nedivadelní provozování?

Veškeré provozování děl hudebních, mimo ta, jež jsou provozována na jevišti jako celé divadelní dílo, tak jak bylo původcem k tomu účelu zpracováno, jsou provozování nedivadelními a vztahují se na ně ustanovení § 30, a ostatních. Jakékoliv vložky do divadel, představení vložené jsou chráněny Ochr. Sdruž. Aut. Za všechna tato provozování nedivadelní nutno odvádět provozovací honoráře OSA. Zaplacením provozovacího honoráře za divadelní hru není ještě zaplacen honorář OSA v tom případě, kdy byly použity při div. představení hudební vložky cizí, aneb bylo po programu tančeno.

Kdo jest pořadatelem?

Pořadatelem je ten, kdo u úřadu jako takový jest hlášen, kdo podnik vede, nese jeho režii a má z něho hospodářský zisk, po případě ztrátu.

Kdo jest povinen platit provozovací honoráře (autorské poplatky)?

§ 30. odst. 1. určuje, že osobou, za zaplacení provozovacího honoráře odpovědnou jest výlučně pořadatel.

Proč není povinen kapelník nebo hudebník platit provozovací honoráře (autorské poplatky)?

Kapelník nebo hudebník, v případě, kdy účinkuje při podniku, jehož pořadatelem není, není povinen platit provozovací honoráře (aut. poplatky) proto, poněvadž jest pouhým zaměstnancem pořadatelovým, ať stojí v námezdním poměru jakéhokoli druhu se zaměstnavatelem.

Jak si počínati, když pořad (program) jest tištěný?

Vyplňte veškeré rubriky na první straně tohoto hlášení mimo rubriku: **Pořad hraných skladeb** a připojte tištěný pořad (program).

Jak si počínati, když pořad není tištěný?

Vyplní se veškeré rubriky a do rubriky: „Pořad hraných skladeb“ napíšete skladby tak, jak mají býti neb byly hrány.

Komu a jaké výhody, poskytuje OSA při paušálním placení?

Paušální placení jest možno v případě, kdy mezi OSA a pořadatelem jest uzavřena smlouva na tak zvaný „paušál“. Paušál tento vypočítává se na podkladě normálních sazeb, stanovených za produkce předem hlášené, a na obnos ten poskytuje se ještě procentní sleva, podle místních a ostatních okolností. Samozřejmě jest výhodno smlouvu uzavírat pouze v případě, kdy pořadatel pořádá více podniků do roka, nejméně však dva.

Žádáte-li o paušál, udejte:

Jméno a adresu pořadatele (u korporací jméno a adresu dvou funkcionářů)
počet podniků do roka
druh podniků
velikost sálu, kde podniky se pořádají
nejvyšší a nejnižší vstupné.

**OCHRANNÉ SDRUŽENÍ AUTORSKÉ
ČSL SKLADATELŮ,
SPISOVATELŮ A NAKLADATELŮ HUDEBNÍCH**
záp. spol. s r. o.
PRAHA II., VÁCLAVSKÁ UL. 33.

Praha, datum pošt. razítka.

D ů l e ž í t ě u p o z o r n ě n í

pro funkcionáře odboček O. S. H. Čs.

Podle uzavřené smlouvy mezi Ochranným Sdružením Autorským a Odborovým Sdružením hudebníků Rep. Čsl. jest pro veškeré odbočky závazným, aby veškeré zábavy, o nichž se včas ve své oblasti dozvěděli, hlásili tímto tiskopisem vždy týdně přímo sekretariátu O. S. H. Čs. v Praze.

Rubriky dotazníkové musí býti vyplněny přesně a pravdivě, velikosti sálů podle místních znalostí. Hlášení odboček bude sekretariátu ústředí O. S. H. Čs. kontrolováno. Poštovné hraje O. S. A. pololetně prostřednictvím sekret. O. S. H. Čs.

Hlášení produkcí se děje:

a) hraje-li hudba organizovaná,

nutno potvrdit razítkem odbočky a podpisem předsedy, neb jednatele, že účinkující hudba jest celá organizovaná,

b) hraje-li hudba neorganizovaná,

vyplní se všechny rubriky, v rubrice kapelník uvede se přesně jméno a adresa, hlášení pak potvrdí se razítkem odbočky a podpisem předsedy neb jednatele.

Odbočky, které nebudou konati v tomto směru svoji povinnost podle smlouvy závaznou ztrácí nárok na paušální autorský poplatek Kč 1020, pro své podniky, neb pro zábavy organizovaných hudeb v jejich vlastní režii pořádané.

Každé hlášení, má-li mít vztah k uzavřené smlouvě, musí býti ověřeno razítkem odbočky a podepsáno buď předsedou nebo jednatelem. Hlášení nutno zaslati nejdříve do 7 dnů po konání produkci. Veškeré informace podá buď sekretariát O. S. H. Čs. nebo O. S. A.

Představenstvo O. S. H. Čs.

V. VAČKÁŘ, v. r.
předseda

J. WÄGNER, v. r.
tajemník

Poslání 3 K za doručení nástrojů z Králové Hradce zaplatil 31. 1. 1910 J. Vojtěchovský

1909

ÚČET.

Velebný Pán,
pan František Vojtěchovský
s k. m. ú. učitel v Příboře

Odeslati jsme na Vaš účet a Vaše nebezpečí dne 26. prosince 1909
V. C. čis.

Kniha	Splatno v Hradci Králové za hotově. Založeno v Hradci Králové.	Cena		Obnos	
		K	h	K	h
1	Sopránová trubka C				
	3 palcový cyl.		60		
1	Altová trubka B, 3 vidličkové cylindry		60		
	Basovka B, 2 nové fany, jako sušená stará, 3 palcový cylindry		96		
	3 Průlečkové nástroje, vyjmenováno	2 50	20		
	bednička a balení altová		4		
			390		

Průlečkové nástroje, kteří nám přiležením stromem přitlučené do postavení spouštěly, každé po obětí.

V plni věste oddání:
C. L. Červený & synové
V. F. Červený a synové v Hradci Králové

Účet

za nové nástroje hudební pro hasičské sexteto:

3 nové nástroje, 9 mosamířek, pulky, bednička a balení dle přeb. účtu K 240.-
 Poštovné - zásilka 2 starých nástrojů k opravě - 96
 Poštovné za nové a opravené nástroje 3.-
 Pošta na dopisy 30

K 244.26

s. j. dvě stě čtyřicet čtyři Koruny 26 halířů.

Příboře 15. ledna 1910.

Fr. Vojtěchovský,
s. k. m. učitel.

Přijal dne 17. ledna 1910
J. Vojtěchovský

G. a k. dvorní továrna hudebních nástrojů
V. F. Červený a Synové
v Hradci Králové.

Dvorní dodavatelé J. K. V. císařského Egyptského. Tovární oddělení a sklad v Kíevě na Rusi.

Účet.

Hlavní sbor dobrovolných hasičů v Příboře Morava

Má dáti.

Odesláno dne 21. května 1909
Lilgnt Babon
vedu. V. C. čis. adu

Číslo kreseb	Kniha	Cena	Součet
1	Sopránová C	35	35
3	altový B	75	75
1	tenor C	35	35
1	basovka B	40	40
		sp. 175.-	

to jest: platných jednotů sedm set pět

Váše konale učte oddání

G. a k. dvorní továrna hudebních nástrojů
V. F. Červený & synové v Hradci Králové

Příloha č. 18

Doklad o zakoupení hudebních nástrojů pro hasičské sexteto z r. 1898, 1909 a 1910

PROGRAM

4. schůze rodičovského sdrůžení

při stát. učitel. ústavě v Příboře,
konané v neděli 18. února 1934
o 14.30 hodině v kreslárně ústavu.

- I. Zahájení schůze předsedou dr. H. Jalůvkou.
- II. Hudební akademie za řízení prof. Aloise Rohlíka s výstupy žáků cvičné školy.
  1. Nešvera, Moravěnce. Zpívá mužský sbor III. roč.
  2. Drdla, Serenáda. Hrají Jan Opluštil a R. Jurenka.
  3. Nedbal, Valse triste. Hraje na klavír A. Vášová.
  4. Panstvo z kuchyně. Cvičná škola.
  5. Schneider-Trnavský, Růžičky. Zpívají B. Turská a M. Haasová.
  6. Blodek, Zpěvní kvart. z opery, V Studni'. Zpívají Pavla Eliášová, Zdeňka Filipová, Viktor Romovicz a Josef Vrbica.
  7. Král a Kašpárek. Cvičná škola.
  8. Smetana, Když se večer stmívá. Smíš. sbor III. roč.
  9. Kocour a Vrabec. Cvič. škola.
  10. Smetana, Dueto Kecala a Jeníka z Prodané nevěsty. Doprovod smyčc. sexteta.
- Přestávka.**
- III. O štěstí a o výchově ke štěstí. Přednáška ředitele ústavu.
- IV. Zubní akce. Referuje člen sboru.
- V. Volný rozhovor rodičů.
- VI. Doplnění výboru.

Za výbor rodičovského sdrůžení: **JUDr. HUGO JALŮVKA**, předseda.

Dobrovol. příspěvky na účel ošetření chrupu chovanců a žáků.

4797. JRP. 1934.

Příloha č. 19

hudební program konaný při „schůzi rodičovského sdrůžení“ učitelského ústavu r. 1934

PŘÍBORSKO.

Vroucně děkuji Skalickému smíšen. sboru z Frýdku a jeho milovanému dirigentu bratru Čeňku Gardelkovi za nezapomenutelný projev krásného přátelství u příležitosti intinini vzpomínky na můj 25letý pobyt v Příboře, uspořádané mým milým personálem v sobotu dne 4. února 1928. Není možno vyjádřiti pocity, které se mne zmocnily ve chvílce, když vrátiv se z obchodní cesty o půl 6. hod. večer do květinami vyzdobených závod. místností, byl jsem překvapen velebnými zvuky 35člen. Skalického smíšeného sboru, který mi uspořádal koncert dle tohoto pořadu:

1. Dr. Ot. Zich: „Modlitba na Řípu“ - smíš. sbor.
2. J. B. Foerster: a) „Oráč“
b) „Velké širé rodné lány“ - muž. sborv.
3. B. Smetana: a) „Západ slunce“
b) „Ukolébávka“ - ženské sbory.
4. I. Poloch: „Beskyde, Beskyde“ - smíšený sbor.
5. J. Jindřich: „Chodské“
Fr. Sládek: „Za vodou“ - mužské sbory.
6. R. Wunsch: „Slezské p sně“ - Řada 2. - sm. sbor.
7. J. K. zušniček: „Slovácké trojzpěvy“ - žen. sb.
8. J. Kříčka: „Ten dál“
„V dobrém jsme se sešli . . .“ - smíš. sbory.

Předrazí přátelé! Přijměte skromný, ale vroucí projev mé srdečné vděčnosti za tak něžný důkaz Vašeho krásného přátelství, za Vaši bezpříkladnou obětavost, za vřelý proslov bratra dirigenta, jakož i nádherný akvarelový obraz, znazorňující dnes již skoro zapomenutou lidovou písničku z mých dětských dob „Pujďeme se modlit k Panně Marii“, mistrně vystižený bratrem Josefem Müllerem. Srdečné díky! — Cítím se nyní velmi bohat, neboť takovýto upřímný projev, vytrysklý ze srdečného porozumění, nelze vyvážit miliony. — A mému personálu? Považuji za největší triumf svého života, že mohu se těšiti z Vaší oddané lásky k mé osobě. Dá milý Bůh, že další houževnatou spoluprací náš krásný harmonický poměr ještě více zvroucníme a vytvoříme život spojené rodiny „Černého umění“.

Vroucí pozdravy a zaplať Pánbůh!

V Příboře 4. února 1928.

Knihtiskař Jan Richter.

Příloha č. 20

Poděkování příborského knihtiskaře Jana Richtera Skalickému smíšenému pěveckému sboru z Frýdku za uspořádání koncertu v Příboře při příležitosti 25ti letého výročí působení v Příboře

Tiskem byla vydána P í s e ň P ř í b o r s k é
v ý s t a v y , kterou zhudebnil František Vojtěchovský.
okresní školní inspektor.
Slova této populární písně:

Refr.
Ten kdo se chce dobře pobavit,
do Příboře musí honem jít,
v Příboře je krásná výstava,
muzika tam stále vyhrává,
ten, kdo se chce řádně rozhoupat,
do Příboře musí pospíchat,
v Příboře je u Simpara ráj,
děvčata tam ve dne v noci hraj:
Refrain:
Příbořská výstava,
to je podivná,
tu nesmí vyneschat
ani jedna panna,
ani jedna panna,
ani jedna vdaná,
tam musí každý být
od rána do rána.

oficiální zak... 1930 byla výstava uspořádána.
koneční dost...
stvi obecně...
výstavního v...
vícem, kdož o...
příslí pracov...
Refr. b...
Příbořská výstava...
pracovníci.

Ten kdo láské hory miluje,
do Příboře rychle putuje,
do Příboře půjde dojísta,
každý opravdový turista,
ten, kdo fírá uhlí v Ostravě,
bude na příbořské výstavě,
v Příboře, tam každý okřeje,
Mimo bratrsku píseň zapěje:
Refr. átku Příbořská výstava...
jaké rady máta a obaf...
hořova a Věsk...
Ten, kdo pase ovce v salaši,
hola, hola, hola, Valaši,
do Příboře spějte jedna dvě,
zaskvějte se u nás ve slávě,
ten, kdo ove horské púdy lán,
do Příboře budíť uvítán,
v Příboře je pivo jako křen,
každý si tam zpívá spokojen:
Refr. h...
Příbořská výstava...
ostech a vládě.

Refr. átku Příbořská výstava...
jaké rady máta a obaf...
hořova a Věsk...
Ten, kdo pase ovce v salaši,
hola, hola, hola, Valaši,
do Příboře spějte jedna dvě,
zaskvějte se u nás ve slávě,
ten, kdo ove horské púdy lán,
do Příboře budíť uvítán,
v Příboře je pivo jako křen,
každý si tam zpívá spokojen:
Refr. h...
Příbořská výstava...
ostech a vládě.

Ten, kdo kajší z Opavy,
v Příboře se dobře pobaví,
kdo je boдрé Hanák, velké pán,
do Příboře přende z Břochovan,
v Příboře je vítán každé host,
tam si každé přende pro radost,
v Příboře je šešek, masá moc,
bode tam pět celá Holomec:
Příbořská výstava....
Refr.
Ten, kdo je až kajší z Buchlovan,
do Příboře ide jako pán,
ten, kdo je od Brna, z Police,
do Příboře šil rád velice,
ten, kdo se chce zbavit chmur a béd,
půjde do Příboře dneska hned,
v Příboře je krásná výstava,
zapívá tam celá Morava:
Refr.
Příbořská výstava.....

Příloha č. 21

Text „Písně Příbořské“ složené Františkem Vojtěchovským při příležitosti konání živnostenské výstavy řemesel v Příboře r. 1930

- 245 -

P í s e ň

zpívána na věži farního kostela v Příboře po odbití večer-
ních hodin do 1. února 1922, kdy místo hlídače zrušeno, po-
něvadž sbor dobrovolných hasičů opatřil požární sirénu:

Svatá Boží rodičko,
Krista Ježíše matičko,
ochranuj naše městečko!
Milý, svatý Floriáne,
tohoto města patrono,
ochranuj nás od ohně!

Náš milý, svatý Urbane,
města Příbora patrono,
ochranuj naši urodu zemskou,
Milý, svatý Jene Sarkandře,
spolu svatý Valentine,
města tohoto patronové,
přimluvte se za církev katolickou,
skrze svou smrt mučednickou!

Chval každý duch Hospodina,
i Ježíše jeho syna!
Odbila desátá hodina,
zapatřte světlo, ohně,
by nebyl žádnému škoden.
Odpočívajte s Pánem Bohem!
Poshválen buď Ježíš Kristus,
až na věky věkův! Amen.

Poslední hlídač zpěvák Josef Černocho, narozen roku 1853,
bydlí v čís. p. 377.

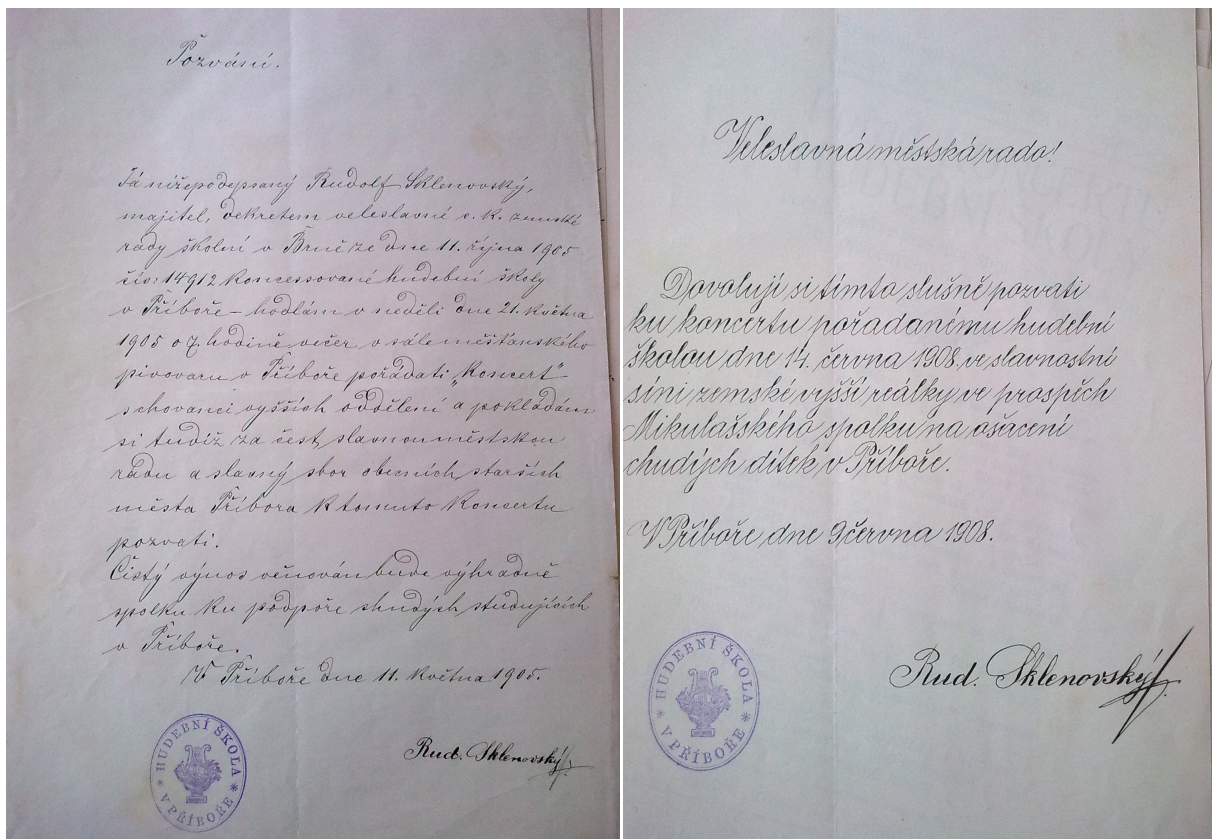
00000000000000
00000000
0000

P í s e ň v ě ž ň í .

Chval kaž-dý duch Hos-po-di-na i Je-ží-še jeho sy-na
od-bi-la de-sá-tá ho-di-na, za-o-patř-te svět-lo o-heň, by ne-
byl žad-ne-mu ško-den. Od-po-ží-vej-te s Pá-nem Bo-hem! Sva-tá Bo-ží
ro-dič-ko, Kri-sta Je-ží-še ma-tič-ko, o-chra-ňuj na-še mě-ste-čko!
Mi-lý sva-tý Flo-ri-a-ne, to-ho-to mě-s-ta pa-tro-ne, o-chraň
ná-rod o-hně! Mi-lý sva-tý Ur-ba-ne, na-še-ho mě-s-ta pa-trone
o-chra-ňuj na-ši ú-ro-du zem-skou! Sva-tý Je-ne Sar-kan-dře, spo-lu
sva-tý Va-len-ti-ne mě-s-ta na-še-ho pat-ro-no-vé, při-mluv-te se
za cír-kev ka-to-lic-kou, skr-ze svou smrt mu-če-nic-kou! Po-ohvá-
len buď Pá-n Je-žíš Kri-stus až na vě-ky vě-kův! A-men!

Příloha č. 22

Text a noty „Píseň věžní“

Slavnostní sň zemské vyšší realky v Příboře.
V neděli, dne 14. června 1908 v 7 hodin večer.

Pořad KONCERTU HUDEBNÍ ŠKOLY,
pořádaného ve prospěch spolku Mikulášského, na osáčení chudých dítek v Příboře.

1. DVORÁK: Slovanský tanec č. 3. pro klavír na 4 ruce. Slecny: S. Pisechytlová a A. Simonidesová.
2. DVORÁK: Kéz duch mój sám. Slecny: J. Bohumínská a B. Simonidesová.
3. SMETANA-CIMR: Vyšehrad, koncertní fantasie pro klavír na 2 ruce. Slecna A. Přidalová.
4. LÖW: Česká perlička, pro klavír na 4 ruce. Slecny: J. Bohumínská a B. Simonidesová.
5. BÉRIOT: Koncert pro housle. Pan Jos. Machálek.
6. LÖW-SMETANA: Směs z opery „Prodaná nevěsta“ pro klavír na 4 ruce. Páni: K. Porupka a R. Sklenovský.
7. SATTIER: Les Belles de New York, koncertní valčík pro klavír na 2 ruce. Slecna J. Kněžková.
8. a) DVORÁK: Dobrá noc. Sólóvé písně. Sl. M. Mícková.
- b) FRIML: Kopejte hrobaři. Sólóvé písně. Sl. M. Mícková.
- c) VYMETAL: Odveta. Pan K. Porupka.
9. RAFF: Polka de la Reine. Pan K. Porupka.
10. DVORÁK: Slovanský tanec č. 8. pro klavír 8 ručně s průvodem velkého orchestru. U klavíru slečny: A. Přidalová, J. Kněžková, M. Bohumínská a Ant. Přidalová.

Při všech číslech účinkují chovanky a chovanci hudební školy za laskavého spolupůsobení pánů hudebníků z městské hudby.

Začátek přesně o 7. hodině večer.

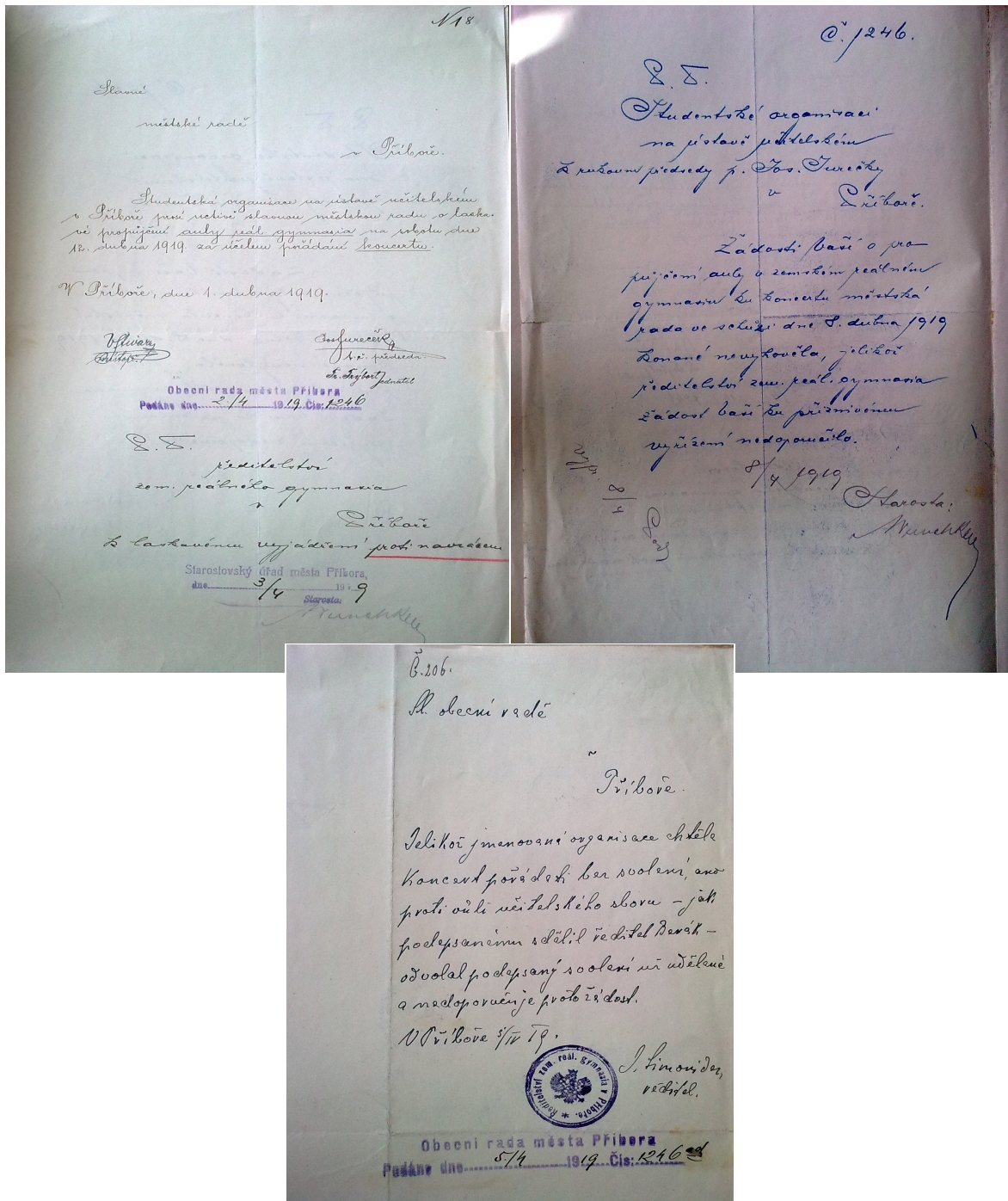
Vstupné: I. místo K 1-02, II. místo 82 h, III. místo 62 h, k stání 32 h, stud. a dělnický lístek 22 h s nár. kolkem.

Vstupenky lze obdržeti v hudební škole v Příboře, Farní ulice č. 400 a v den koncertu u pokladny.

Knižtičkárna J. Řichtra v Příboře. 4205-08. Nákladem vlastním.

Příloha č. 23

Pozvánka Rudolfa Sklenovského na koncert žáků hudební školy z r. 1905 a 1908 a program hudební školy

- Příloha č. 24:**
- 1) žádost žáků učitelského ústavu o propůjčení auly reálného gymnázia pro uspořádání koncertu r. 1919
  - 2) negativní vyjádření ředitele reálného gymnázia na žádost o uspořádání koncertu v aule z r. 1919
  - 3) dopis ředitele reálného gymnázia Simonidese obecné správní radě o nedoporučení konání koncertů studentů učitelského ústavu v aule reálného gymnázia

Slavný
městský policejní úřad

v
Příboře

V hluboké úctě podepsaný dovoluje si oznámiti,
že zahájí Dne 10. května t.r. v Příboře na Sklípku
přítel divadelních představení.

Novcese K. P. Šetky č. 2533. / 11. ze dne 9. / 1924.

Signatáři členi: J. Šimberger, F. Šimbergová, F. Dobry,
F. Dobrá, M. Pardubská, A. Pardubský, O. Urban, K. Vásta,
K. Váštová, A. Veselská, F. Procházka, M. Procházková,
L. Dobry, M. Lypovská.

Ve Příměstí P. / Račk. 29. Dubna 1924.

F. Šimichen-Veselský,
zemskou politickou správou potvrzený ředitel spol. K. P. Šetky.

Příloha č. 25

oznámení o konání divadelních představení ochotnickou společností F. Šimichen-Veselského v Příboře r. 1924

Číslo. 25.

V Příboře dne 6.května 1924

P. T.

městská rada

v Příboře.

Místní odbor Sboru pro oslavu stých narozenin Bedřicha SMETANY v Příboře uspořádá v neděli 11.května t.r.o 10.h.dop. v slavnostní síni reál.gymnasia pod protektorátem městské rady, za účasti všech spolků, organizací, úřadů, škol atd.

OSLAVU BEDŘICHA SMETANY.

Zveme Vás k této oslavě a prosíme, abyste nám/našemu jednateři/do čtvrtku 8.t.m.do 6.hod.večer laskavě oznámili, kolik míst máme rezervovati pro Vaše oficiální zástupce.

Ceny míst: sedadla po 3.-a 2.-Kč, místo na stání 1.-Kč

Andrýs, jednatel.

Za Mo S O S:

Alois D O S T Á L, m.p.
předseda.

Obecní rada v Příboře
7/5. 24. Čís. 2042

20. p.

Společnost je shromážděna
v 10 hodin.

ky

Příloha č. 26

Pozvánka na oslavu Bedřicha Smetany r. 1924

**Komitél pro zasazení PAMĚTNÍ DESKY
PROF. DR. SIGMUNDU FREUDOVÍ,
zakladateli školy psychoanalytické,
slavnému lékaři a vědci světového jména,
na jeho rodném domku V PŘÍBOŘE.**

Pozvání

**k SLAVNOSTNÍMU ODHALENÍ PAMĚTNÍ DESKY profesoru
DRU SIGMUNDU FREUDOVÍ - k jeho 75. narozeninám - na jeho
rodném domku v Příboře na Moravě, Zámečnická ulice č. 117.,
které konání se bude v neděli dne 25. října 1931
v Příboře od 10. do 11. hod. dopoledne.**

POŘAD SLAVNOSTI:

Presně v 10 hodin dopol.: Zahájení a uvítání hostů ředitelem p. Fr. Benešem.
„ 10¹⁰ „ „ Chovanci čs. stát. ústavu učitelského v Příboře: B. Smetana: „VĚNO“.
Mužský sbor. Dirigent prof. hudby a zpěvu p. Marušník.
„ 10¹⁵ „ „ MUDr. Fr. Slabíhoudek, roentgenolog z Mor. Ostravy: Slavnostní řeč
k 75. narozeninám PROF. DR. FREUDA, zakladatele školy psycho-
analytické.
„ 10³⁵ „ „ ODHALENÍ PAMĚTNÍ DESKY akad. sochařem Juraněm z Příboře
a předání jí v opatrování městské radě příbořské. Proslavy zástupců
kulturních korporací.
„ 10⁵⁰ „ „ Chovanci čs. stát. ústavu učitelského v Příboře: Státní hymny. Mužský
sbor. Dirigent prof. hudby a zpěvu p. Marušník.
„ 11.— „ „ Zakončení slavnosti a poděkování.

Slavnost konání se bude POD PROTEKTORÁTEM MĚSTSKÉ RADY
v PŘÍBOŘE a slavnostní akt vysílán bude rozhlasovou stanicí v Mor. Ostravě.
Vzhledem k velikému významu, jaký má prof. Dr. Sigmund FREUD
v celém vzdělaném světě, dovolujeme si Vás k této slavnosti uctivě zvát.
Žádáme Vás, abyste nám laskavě oznámili, zda-li se oficiálně slavnosti
súčastníte a jakou event. korporací nebo úřad budete zastupovati.
Slavnost konání se bude za každého počasí a písemné přihlášky zašlete
p. Frant. Benešovi, řediteli ONP. v Příboře.
Hosty a návštěvníky ze vzdálenějších míst jakož i ze zahraničí upozor-
ňujeme, že musí přeseďati ve stanicí Studénka na hlavní trati Přerov-Bohumín, odtud dostanou se
osobním vlakem do Příboře. — Kdož přijedou v sobotu a reflektují na ubytování, nechť oznámí to
písemně. Jinak možno přijeti vlakem ze Studénky o půl 10. hod. dopoledne.
Jsme velice hrdí, že v Československu spatřil světlo světa veliký učenec
a věhlasný lékař, psychiatr a psycholog, který tolik prospěl veskerému lidstvu a vítáme již předem
vešchny, kdož v neděli 25. října 1931 přijdou vzdát hold velikému Mistru!

PŘÍBOŘ, dne 1. října 1931.

MUDr. Heřman Haas, František Juran, František Beneš,
praktický lékař v Příboře, akademický sochař v Příboře, ředitel Okr. nem. poj. v Příboře.

Kulturní časopis v Příboře. — 2346-1931.

Příloha č. 27

- 1) Pořad slavností při odhalení pamětní desky Sigmundu Freudovi na jeho rodném domě v Příboře r. 1931
- 2) Fotografie z Freudovy slavnosti v Příboře r. 1931
- 3) Zpráva ze slavnosti odhalení pamětní desky na rodném domě Leoše Janáčka na Hukvaldech r. 1927 a zpráva ze slavnostního večírku konaného při této příležitosti v Kopřivnici

Významný den města Příbora.

Slavnostnímu odhalení pamětní desky profesoru dra Sigmundu Freudovi — k jeho 75. narozeninám — na jeho rodném domku v Příboře na Moravě, Zámečnická ulice čis. 117, v neděli 25. října 1931 předcházela veliká tisková propaganda. Díky tomu a vzorné pořadatelské práci komitétu této slavnosti, měl Příbor jeden ze svých nejlepších dnů. Již skutečnost, že v našem městě stála kolébka vědce světového jména, staví naše město na čestné místo mezi jiná významná města. Zakladatel školy psychoanalytické a slavný lékař, který svým vědeckým bádáním o záhadách lidské duše dopracoval se ohromného významu v celém vzdělaném světě a Příbor snaží se splatiti aspoň nepatrnou část ohromného dluhu, kterým lidstvo vděčí geniu dra Sigmunda Freuda.

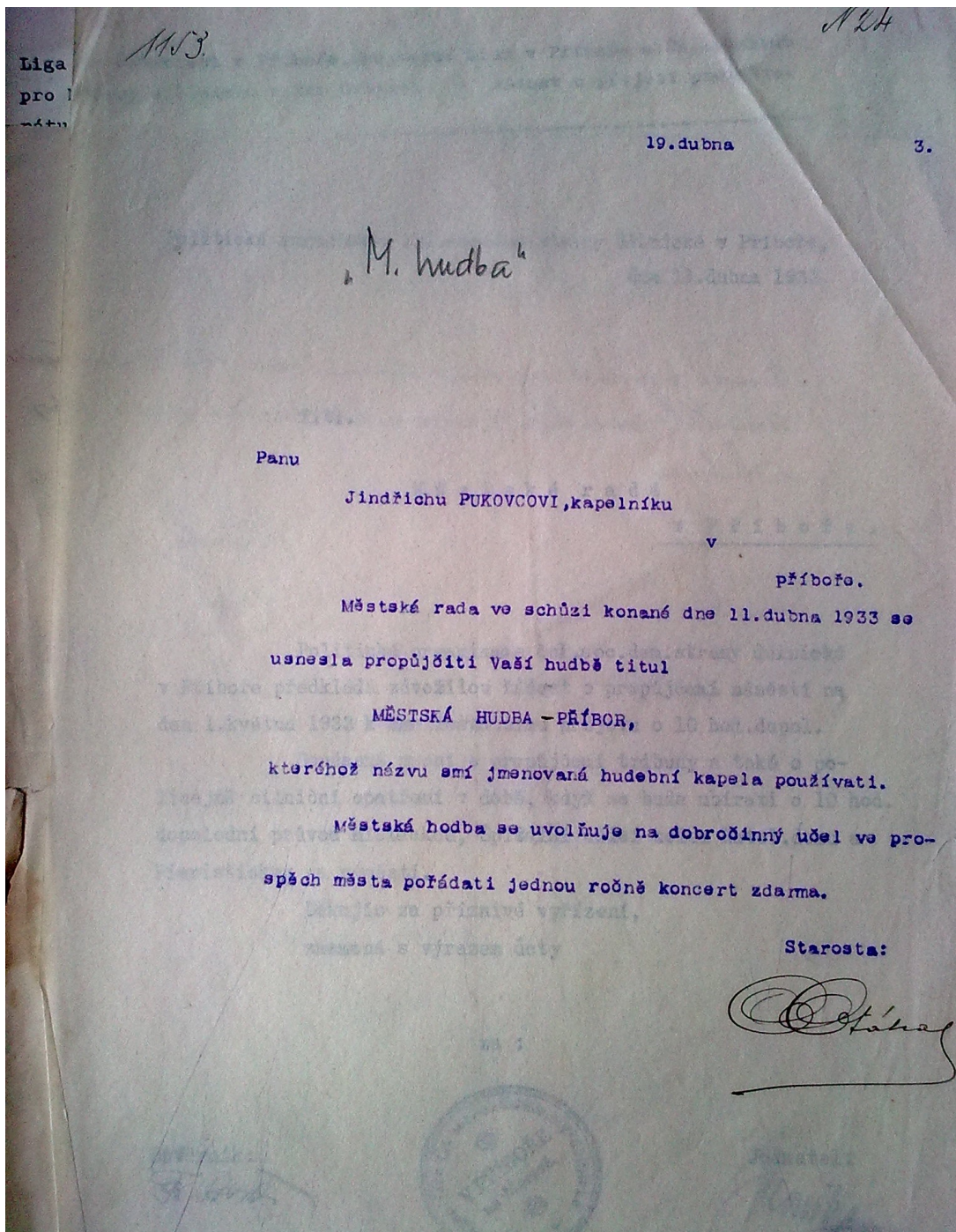
K slavnostnímu odhalení pamětní desky na rodném domě prof. dra Freuda sjelo se do Příbora mimo množství významných hostů z Československa, také mnoho vzácných hostů ze zahraničí. Také členové rodiny dra Freuda byli přítomni slavnostnímu aktu. Slavnost zahájil o 10. hodině dopoledne ředitel Onp p. Frant. Beneš. Po kratičkém zahajovacím proslovu, v němž ocenil vědeckou dráhu a práci dra Freuda, vítal vše vzácné hosty: okr. hejtmana p. Ščávu, soudce p. Rinkého, radu vrch, zem. soudu p. Smeykala, p. poslance Prokeše, rodinu dra Freuda, dra Eitingena z Berlína, zástupce „Wiener psychoanalytische Vereinigung“, zástupce zahraničního tisku a jiné vzácné hosty z Československa. Po jeho českém a německém proslovu uvítal všechny zahraniční hosty v anglickém proslovu akad. sochař Frant. Juraň. Po uvítání přítomných zapěl chovanci stát. učít. ústavu v Příboře mužský sbor B. Smetany „Věno“ za dirigování prof. Marušňka.

Po té roentgenolog MUDr. Fr. Slabíhoudek z Mor. Ostravy proslovil slavnostní řeč k 75. narozeninám prof. dra Sigmunda Freuda. Ve své vřstízně řeči vyzdvihl význam vědecké práce dra Freuda, objevitele složitého života lidské duše. Po slavnostním proslovu představil ředitel p. Beneš přítomným dceru oslavence dra Freuda sl. lektorku Annu Freudovou, která přečetla ně-

mecký projev svého otce k dnešnímu slavnostnímu aktu. Po projevu presidenta mezinárodní Unie psychoanalytiků dra Eitingena z Berlína následoval projev zástupce čsl. psychoanalytiků dra Wilzholze z Prahy. Po českém, německém a anglickém proslovu tvůrce pamětní desky Mistra Juraň, následoval slavnostní akt odhalení. Jménem obce Příbora promluvil starosta města p. Oldřich Otáhal, který poděkoval za velikou čest, které se Příboru dostalo a převzal pamětní desku do opatrování města. Nynějším majitel rodného domku velkého příborského rodáka odb. učitel p. Zajíc slíbuj rovněž opatrování pamětní desky. Za státní úřady československé promluvil okresní hejtman p. Ščáva, za čsl. soudnictví soudce dr. Rinke, za lékaře a lékařskou župu Hrstkovu promluvil státní a obvodní lékař MUDr. Frant. Libiger z Příbora, za kulturní organizace, úřady školské a okresní osvětovou komisí prof. p. Jan Havlíček. Po projevu zástupce „Wiener psychoanalytische Vereinigung“ zapěl chovanci stát. učít. ústavu v Příboře státní hymny. Ředitel p. Fr. Beneš ukončuje po té tuto významnou slavnost, kterou jsme dali počtu mužů vědy. Děkuje Mistru Juraňovi, p. Zající za laskavé dovolení k umístění desky, děkuje městské radě za převzetí protektorátu slavnosti, zahraničnímu tisku, děkuje vážené rodině Freudově i zahraničním hostům. Po anglickém poděkování akad. Sochaře Mistra Juraň oznamuje ředitel p. Beneš odesláním pozdravného telegramu prof. dru Sigmundu Freudovi do Vídně. Vzpomíná také veliké práce našeho presidenta čsl. republiky T. G. Masaryka, který náš národ pozvedl na světovou úroveň a čte holdovací telegram prezidentu T. G. Masarykovi, což bylo přítomnými kvitováno bouřlivým potleskem a voláním slávy. Průběh celé slavnosti byl vyslán rozhlasem vysílací stanice v Mor. Ostravě a vysílání bylo skutečně vzorné. Toho dne zvěděl o jsoucnosti jakéhosi města Příbora v Československu celý vzdělaný svět. Byl to jeden z nejšťastnějších dnů našeho odstrkovaného města, které opravdu není jedno z nejmenších.

Příloha č. 28

Recenze s názvem „Významný den města Příbora“ na slavnost odhalení pamětní desky na rodném domě Sigmunda Freuda v Příboře r. 1931

Příloha č. 29

dokument o propůjčení titulu „Městská hudba Příbor“ dechové kapele Jindřicha Pukovce r. 1933

Příloha č. 30

Velký symfonický orchestr tělocvičné jednoty Sokol v Příboře, který založil a řídil inspektor František Vojtěchovský. Fotografie pochází z r. 1924, kdy byla provedena u příležitosti oslav Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka provedenna Smetanova „Má vlast“.

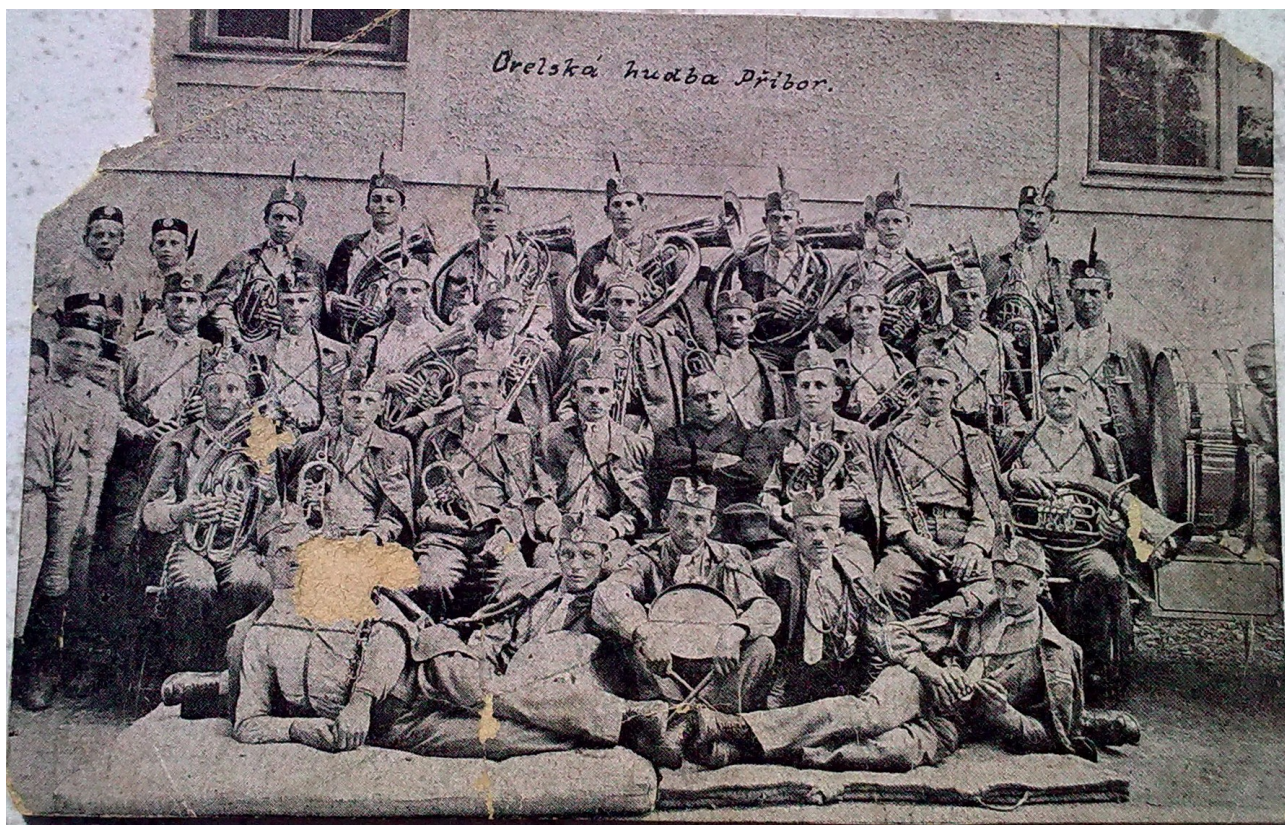
Odhalení Janáčkovy pamětní desky na Hukvaldech. Min. neděle byla slavnostním způsobem odhalena deska hudebnímu skladateli Dra L. Janáčkoví na jeho rodném domě. Zastoupen byl hudební a umělecký svět, dále vládní i církevní kruhy. Nesčetný počet pozdravných projevů i telegramů došel nejen z celé republiky, ale i z ciziny. Pamětní deska je dílem akad. sochaře J. Pelikána. Slavnost zahájil starosta obce Sobotník, slavnostním řečníkem byl uč. Andrys z Přibora. Za tyto projevy děkoval Mistr Janáček se slzami v očích krátkým proslovem, ve kterém podal několik cenných rad naší mládeži.

Večírek na oslavu vynikajícího hudebního skladatele Dra Leoše Janáčka byl pořádán v Kopřivnici dne 10. t. m. o půl 9. hod. večer v sále Lid. domu. Jako první číslo tohoto programu přednesena prof. brněnské konservatoře p. Kudláčkem Sonata pro housle za klavírního doprovodu prof. konserv. z Brna p. Dra L. Kundery. Po ukončení vstupuje do sálu sám Mistr Janáček, vítán fanfárami z Libuše, přednesenými štramberskou hudbou pana Sochy. Na jevišti nato vystoupil starosta obce Kopřivnice p. Socha a vítal prostými a nehledanými slovy oslavence jménem obce a celého kraje, zdůrazňuje jeho nesmrtelné zásluhy. Při tom srdečně pozdravuje umělce, kteří k oslavě do Kopřivnice ochotně zavítali. Jsou to jmenovitě profesori brněnské konservatoře pp. řed. Kunc, Jedlička, Trkan, Křenek, Dr. Kundera, dále p. min. rada Ščáva za okr. správu politickou v Novém Jičíně, řed. tov. p. Vorlíček a Novotný, starosta města Přibora p. Dostál a j. Po skončení přivítací řeči zapěl barytonista PSK pan František Raška, doprovázen panem doktorem Kunderou, Janáčkovu známou skladbu „Z ukvaldské poesie“ a p. Dr. Kundera zahrál úchvatnou skladbu mistrovi „V mlhách“. Výkon p. Dra. Kundery uchvátil přítomné posluchače hloubkou a opravdovostí prožití i technickou vyspělostí. Rovněž s pochvalou přijaty sbory „Orání“, „Což ta naše bříza“ a „Klekánice“, které zapělo pěvecké sdružení PSK za obratného a promyšleného vedení p. Uhlíře z Kopřivnice. Třikráte aplaudováno kvarteto pp. Kudláčka, Jedličky, Trkana a Křenka, jež předvedlo některé skladby Janáčkovy pro smyčcový orchestr. Po tomto čísle předstoupil před oslavence předseda PSK p. MUDr. Konopčík z Kopřivnice s prosbou, aby přijal první čestné členství PSK v Kopřivnici a odevzdal mu diplom. Při tom zdůraznil několika větami zásluhy mistrovi. Mistr Janáček pohnut vyslovuje svůj dík a údiv, že jsou oslavy jeho jména tak rozsáhlé. Mohlo by to míti

za následek pýchu, podotýká skromně, a pyšného nemá nikdo rád. Do svých skladeb vložil krásu našeho kraje, dobráckost a holubičí povahu našeho lidu. Z tohoto kraje vyšel, tento kraj má rád, ten mu vtiskl svůj ráz a toho ani nemůže, ani nechce zapřít. Je rád, že má rysy tohoto místa a chce je mít až do smrti. — Tato vroucí slova Mistrova byla přijata s bouřlivým a nadšeným potleskem neobyčejně rozradostněného a na svůj kraj pyšného posluchačstva. Pěvecké sdružení zapělo pak Mistrovi zdravici „Sláva Tobě“ a dva vzácné sbory „Dež víš“ a „Ach, vojna“. Strhujícím dojmem působilo pak vystoupení solisty PSMU (Pěveckého sdružení moravských učitelů) p. ředitele Stanislava Taubra z Brna a pí L. Kudláčkové, jež doprovázel p. dr. Kundera na klavíru. Pan Stan. Tauber zapěl svým fenomenálním tenorem Janáčkovu skladbu „V zápisníku zmizelého“. Jeho jedinečné vystižení myšlenkové hloubky této nádherné skladby Mistrovy i neobyčejná vyspělost hlasová posluchače přímo fascinovala. Paní Kudláčková byla mu dobrým protějškem. Byl to nádherný večer. Škoda, že návštěva se nevyrovnala jeho významu a kráse. Menší návštěvu zavinilo snad pro dělnickou Kopřivnici příliš vysoké vstupné (20—15—10 Kč). Velmi mnoho účastníků bylo z okolí. —ref—

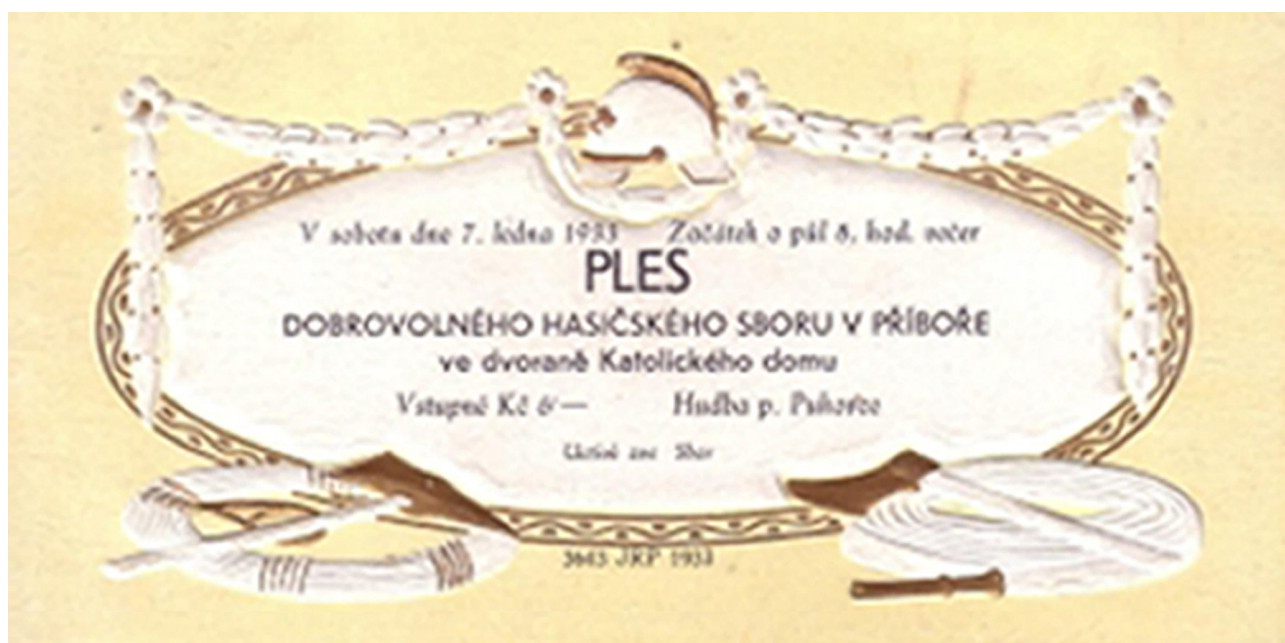
Příloha č. 31

Zpráva ze slavnosti odhalení pamětní desky na rodném domě Leoše Janáčka na Hukvaldech r. 1927 a zpráva ze slavnostního večírku konaného při této příležitosti v Kopřivnici

Příloha č. 32

Orelská hudba Příbor, r. 1924

Příloha č. 33

Pozvánka na ples pořádaný Sbořem dobrovolných hasičů v Příboře r. 1930 a 1933

Příloha č. 34

Fotografie Jindřicha Pukovece ve svých osmdesáti letech

Příloha č. 35

Městská hudba Příbor s kapelníkem Jindřichem Pukovcem v 50. letech 20. stol.

Příloha č. 36

Hudební odbor Sokola v r. 1910. Součástí odboru jsou na fotografii rovněž členové Pukovcovy rodiny.

Příloha č. 37

Divadelní orchestr Sokola po sehrání divadelní hry „Kukačka“ r. 1936. Mezi členy orchestru je také pět členů Pukovcovi rodiny. Jindřich Pukovec je třetí zprava. Uprostřed stojí dirigent orchestru Jaroslav Štindl.